

Konsultoivien erityislastentarhanopettajien tarjoama sosiaalinen tuki lastentarhanopettajille

Jenna Sillanpää

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma

Kevätlukukausi 2016

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Jenna Sillanpää. 2016. Konsultoivien erityislastentarhanopettajien tarjoama sosiaalinen tuki lastentarhanopettajille. Erityispedagogiikan pro gradu - tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 100 sivua.

Tämä erityispedagogiikan pro gradu-tutkielma keskittyi lastentarhanopettajien ja konsultoivien erityislastentarhanopettajien (kelto) yhteistyöhön sosiaalisen tuen näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin lastentarhanopettajien kokemuksia keltoilta saatavasta sosiaalisesta tuesta, tuen tarjoamisesta sekä tuen merkityksestä.

Tutkimus oli laadullinen tutkimus ja sen aineisto kerättiin haastattelemalla seitsemää lastentarhanopettajaa, joilla oli kokemusta yhteistyöstä keltojen kanssa. Haastattelut toteutettiin yksilöllisinä teemahaastatteluina vuoden 2015 marras- ja joulukuussa. Tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Lastentarhanopettajien saamaan sosiaaliseen tukeen sisältyi tiedollista, välineellistä, emotionaalista ja arviointiin liittyvää tukea. Lastentarhanopettajat kokivat tuen tarjoamisen haasteiden liittyvän tuen saamiseen, tuen sisältöön ja keltojen toimintatapoihin, joihin he toivoivat muutoksia. Sosiaalisen tuen merkitys lastentarhanopettajien työlle oli ilmeinen. Kelton tuella oli lastentarhanopettajille sekä henkilökohtaisia että työhön liittyviä merkityksiä.

Tutkimus osoitti erityisesti tiedollisen tuen, mutta myös välineellisen ja arviointiin liittyvän tuen tarpeellisuuden. Huomiota tulee kiinnittää yhteistyökäytänteiden muuttamiseen ja ammattilaisten vastualueiden määrittelyyn. Kun keltojen toimintatavat vastaavat paremmin ryhmien tarpeeseen, lastentarhanopettajat saavat paremman hyödyn keltojen tarjoamasta sosiaalisesta tuesta.

Hakusanat: erityislastentarhanopettaja, lastentarhanopettaja, sosiaalinen tuki, varhaiserityiskasvatus

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	VARHAISERITYISKASVATUKSEN NYKYTILA	7
2.1	Varhaiserityiskasvatuksen toteuttaminen kunnissa.....	7
2.2	Varhaiserityiskasvatuksen ammattilaiset ja osaamisvaatimukset.....	10
3	SOSIAALINEN TUKI	15
3.1	Sosiaalisen tuen lähestymistavat	15
3.2	Sosiaalisen tuen muodot	17
3.2.1	Näkökulmia sosiaalisen tuen tutkimiseen.....	20
3.2.2	Ammattiryhmien välinen tuki varhaiskasvatuksen kontekstissa....	22
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	26
5.1	Tutkimuksen osallistujat.....	26
5.2	Teemahaastattelu	28
5.3	Laadullinen sisällönanalyysi.....	29
5.3.1	Teoriaohjaava sisällönanalyysi.....	32
5.3.2	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	33
6	SOSIAALINEN TUKI VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA ..	34
6.1	Lastentarhanopettajien työssään saama sosiaalinen tuki	34
6.1.1	Sosiaalinen tuki lapsen tuen suunnittelussa ja järjestämisessä	34
6.1.2	Sosiaalinen tuki lapsen tuen toteuttamisessa.....	37
6.1.3	Sosiaalinen tuki arvioinnissa	40
6.2	Lastentarhanopettajien kokemukset sosiaalisen tuen tarjoamisesta	42

6.2.1	Lastentarhanopettajien ilmaiset haasteet tuen tarjoamisessa.....	42
6.2.2	Lastentarhanopettajien esittämät toiveet tuen tarjoamiselle	51
6.3	Sosiaalisen tuen merkitys lastentarhanopettajien työlle	60
6.3.1	Tuen saamisen merkitys.....	61
6.3.2	Tuen puuttumisen merkitys	69
7	POHDINTA.....	79
7.1	Kelton tukea lapsiryhmissä tarvitaan	79
7.2	Käytänteet ja vastuu määriteltävä selkeämmin.....	82
7.3	Selkeyttä yhteistyöhön	85
7.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökulmat.....	87
7.5	Jatkotutkimusehdotukset.....	90
	LÄHTEET	92
	LIITTEET	98

1 JOHDANTO

Yhteiskunnalliset muutokset ovat yhteydessä varhaiskasvatukseen. Huolta varhaiskasvatuksen kontekstissa on aiheuttanut kasvavat lapsiryhmät, lasten ja perheiden ongelmat sekä resurssikeskustelu. Myös erityisen tuen tarve ja siihen vastaaminen on puhututtanut (STM 2002:9, 14). Inklusiivinen periaate varhaiskasvatuksessa tuo lastentarhanopettajille lisää työtä ja vastuuta. Tilastollisesti lapsiryhmissä on ollut jo 2000-luvun vaihteessa keskimäärin kolme erityistä tukea tarvitsevaa lasta (Heinämäki 2004, 61). Lasten tuen tarpeiden lisääntyminen ja monipuolistuminen on kuitenkin havaittu (Alho-kivi 2004, 223; Korhainen 2009, 133; STM 2007:7; STM 2007:72) ja tukea tarvitsevien lasten määräksi arvioidaan varhaiskasvatuksessa reilu 8 prosenttia (THL 2014; Valtiovarainministeriö 2014). Lapsiryhmien henkilökunnan arvioimana määrä on noin 22 prosenttia perustuen arjen kokemuksiin (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010).

Lastentarhanopettajien työssä jaksamisen heikentymistä on havaittu ja jonkin verran alalta poissiirtymistä on ilmennyt. Tilanne nähdään haasteellisena arkisen työn tekemisen näkökulmasta. (Karila & Kupila 2010.) Henkilökunnan mukaan varhaiserityiskasvatuksen haasteet liittyvät lapsiryhmien rakenteeseen, henkilökuntaresursseihin, osaamiseen ja tukeen (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Vähäiset resurssit ja uudenlaiset ammatilliset odotukset heijastuvat työhyvinvointiin ja jaksamiseen (Karila & Kupila 2010). Henkilöstön ammatillisesta osaamisesta tulisi huolehtia, jotta varhaiskasvatuksessa voidaan vastata yhteiskunnallisten muutosten asettamiin haasteisiin (STM 2002:9). Kuitenkin kuntien erot erityislastentarhanopettajan palveluissa (STM 2007:7), henkilöstön mahdollisuuksissa osallistua täydennyskoulutukseen tai saada työnohjausta ovat suuria (STM 2002:9).

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on selvittänyt lastentarhanopettajien ja erityislastentarhanopettajien tehtäviä hoitavien kelpoisuustilannetta kunnissa.

Selvitysten mukaan pula pätevistä ammattilaisista on suuri eikä kaikilla lapsilla ole mahdollisuutta saada koulutetun lastentarhanopettajan tai erityisopettajan suunnittelemaa ja toteuttamaa toimintaa tai tukea varhaiskasvatuksessa. Erityislastentarhanopettajien kohdalla tilanne on huonompi. (OAJ 2009; OAJ 10/2012; STM 2007:7.) Tämä asettaa haasteen laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Siksi on aiheellista kysyä, onko lastentarhanopettajille tukea tarjolla riittävästi, kun tarve ilmenee?

Erityislastentarhanopettajilla on tieto ja osaaminen, jota tämän hetken ryhmissä tarvitaan. Lastentarhanopettajat ovat ilmaisseet oman tietämyksensä ja osaamisensa riittämättömäksi (Heinämäki 2004, 66; Pihlaja 2009; Viitala 1999). Siksi erityislastentarhanopettajien läsnäolo arjessa on merkittävä ja taattava. Tärkeää on saada lastentarhanopettajien ääni kuuluville ja selvittää, minkälaisia kokemuksia heillä on erityislastentarhanopettajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tässä tutkimuksessa selvitetään lastentarhanopettajien kokemuksia keltoilta saatavasta sosiaalisesta tuesta, tuen tarjoamisesta sekä tuen merkityksestä. Tietoa voidaan hyödyntää erityislastentarhanopettajien koulutuksessa sekä työskentelytapoja kehitettäessä varhaiskasvatuksen kentällä. Tutkielma on osa laajempaa ”Varhaisvuosien erityiskasvatus – erityislastentarhanopettajan työ ja vanhempien osallisuus” –tutkimushanketta (Rantala & Uotinen 2012–16), jonka toteuttajana on Jyväskylän yliopisto ja avoin yliopisto. Hankkeen tavoitteena on selvittää varhaiskasvatuksen erityisopettajan työnkuvia, lapsen tuen toteuttamistapoja sekä perheiden osallisuuden ilmenemistä.

Kokemuksia tuen saamisesta on tutkittu eri ammattiryhmien näkökulmasta varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tutkimuksissa on tullut esiin puutteita erityislastentarhanopettajien palveluiden riittävyudessa ja saatavuudessa (mm. Alho-Kivi 2004; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010; STM 2007:7; Viitala 2006). Esiin on tullut varhaiskasvatuksen henkilöstön tyytymättömyys erityislastentarhanopettajilta saatavaan tukeen (mm. Alho-Kivi 2004; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Lisää tutkimusta kaivataan tuen laadun näkökulmasta.

2 VARHAISERITYISKASVATUKSEN NYKYTILA

Varhaiskasvatuksen kentällä tukea tarvitsevien lasten osuus lisääntyy, mikä tuo varhaiserityiskasvatuksen entistä vahvemmin päiväkoteihin. Kunnallisessa päivähoitossa olevista lapsista erityistä tukea saavia oli reilu 8 prosenttia vuonna 2013 (THL 2014; Valtiovarainministeriö 2014). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan lapsen tuki pyritään järjestämään mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen tai esiopetusryhmän yhteydessä siten, että lapsi toimii ryhmän jäsenenä yhdessä muiden lasten kanssa. Tällöin tuki tuodaan lapsen luonnolliseen arkeen eikä lasta viedä erityisiin ympäristöihin saamaan tarvitsemaansa tukea (Heinämäki 2004, 15, 29; Rantala, Uotinen & McWilliam 2009). Lasten erilaisuus on vahvasti osa varhaiskasvatuksen arkea ja lähes jokaisessa lapsiryhmässä tai ainakin jokaisessa päiväkodissa kohdataan eri tavoin tukea tarvitsevia lapsia. Sen seurauksena lastentarhanopettajia ja heidän työtänsä koskettavat monet haasteet, joita käsitellään seuraavaksi.

2.1 Varhaiserityiskasvatuksen toteuttaminen kunnissa

Varhaiserityiskasvatus on osa päivähoitoa, mutta Asetus lasten päivähoitosta (239/1973) ja Varhaiskasvatuslaki (36/1973, muutos 2015/580) määrittelevät tukea tarvitsevan lapsen hoitoa varsin vähän. Varhaiskasvatuslaki (36/1973, muutos 2015/580 11 §) velvoittaa kuntia järjestämään lapsille päivähoitoa siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa tarvetta esiintyy. Laki turvaa lapsille päivähoitopaikan, mutta se ei takaa erityistä tukea tarvitsevalle lapselle erityispäivähoitopaikkaa (Huhtanen 2004b, 18; Varhaiskasvatuslaki

36/1973, muutos 2015/580 11 §). Uuden Varhaiskasvatuslain toivottiin selkiyttävän varhaiserityiskasvatuksen toteuttamista, mutta tähän se ei ottanut kantaa. Kenties lain toisessa vaiheessa näin tehdään ja varhaiserityiskasvatuksen toteuttaminen kunnissa selkiytyy. Varhaiskasvatuksen olemassa olevat säännökset kohdistuvatkin lähinnä lapsen lausunnon hankintaan (Asetus lasten päivähoidosta 239/1973, 2 §) suunnitelmien laatimiseen (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, muutos 2015/580 7a §), esteettömyyteen, erityislastentarhanopettajien palveluihin (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, muutos 2015/580 4a §, 6 §) ja henkilökunnan määrään tai ryhmäkoon arviointiin (Asetus lasten päivähoidosta 239/1973, 6 §; Varhaiskasvatuslaki 36/1973, muutos 2015/580 5 §, 5a §).

Kuntien velvoitteet varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen ovat lisääntyneet, kun valtion normiohjaus on vähentynyt ja siirtynyt enemmän informaatio-ohjauksen suuntaan (Lastentarhanopettajaliitto 2009.) Kunnilla on liikkumattilaa palveluiden järjestämisen ja sisällön suhteen, mutta varhaiskasvatuksen laadun arviointi ja kehittäminen ovat myös kuntien vastuulla (STM 2007:7). Kunnat määrittelevät, kuinka ne varhaiserityiskasvatusta toteuttavat. Kuntien erot ovat suuria tukitoimien järjestämisessä ja usein rahan puute on tukitoimien järjestämisen esteenä (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Kuntien resurssit on todettu riittämättömiksi vastatakseen varhaiserityiskasvatuksen kysyntään (THL 2014; STM 2007:72). Esiin on kuitenkin tuotu, että riittävällä varhaiserityiskasvatuksen suunnittelulla voitaisiin tarvittavat resurssit varmistaa ja samalla arvioida sekä kehittää palvelujärjestelmää (Heinämäki 2004, 73; Huhtanen 2004b, 102–103).

Monen kunnan ongelma on erityisvarhaiskasvatuksen suunnittelun vähäisyys tai puuttuminen kokonaan. Tämän seurauksena tukea tarvitsevien lasten sijoittuminen päivähoidon on sattumanvaraista. Osa yksiköistä saattaa kuormittua ja niissä joudutaan muodostamaan epätarkoituksenmukaisia ryhmiä, joissa tukea tarvitsevien lasten määrä nousee korkeaksi. (Heinämäki 2004, 73.) Lapsen arjessa tarvitsemat tukimuodot ja -järjestelyt mietitään aina tapaus-

kohtaisesti eikä yleisiä suunnitteluperusteita pääse muodostumaan (Heinämäki 2004, 79). Erityisen tuen tarve vaihtelee vuosittain ja resurssien suuntaamista ohjaavat yksilödiagnostiset lausunnot (Heinämäki 2004, 73).

Vaikka varhaiskasvatuksessa pyritään noudattamaan varhaisen puuttumisen periaatetta (Huhtanen 2004a, 188; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35–36), on keskusteltu siitä, tarvitseeko lapsi lausunnon tuen saamiseksi tai lisäresurssien myöntämiseksi ryhmään. Tavallisesti tukitoimet aloitetaan varhaiskasvatuksen ulkopuolisen asiantuntijan (noin 60 prosenttia kunnista) tai erityislastentarhanopettajan (noin 10 prosenttia kunnista) lausunnon perusteella (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Joten usein tukea ja lisäresursseja saadaan vasta lausunnon saamisen jälkeen ja aina ei lausuntokaan takaa tarvittavien tukitoimien saamista (Heinämäki 2004, 26, 43; Moberg & Vehmas 2009, 59). Etenkin pienissä kunnissa lausunto edellytetään tukitoimien saamiseksi (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006).

Varhaiskasvatuksessa myös resurssien tasapuolisessa jakamisessa on ilmennyt puutteita. Enemmän resursseja ja erityislastentarhanopettajan tukea suunnataan niille tukea tarvitseville lapsille, jotka ovat sijoitettuina erityisryhmiin tai integroituihin erityisryhmiin (Pihlaja 2009). Näin lapset ovat eriarvoisessa asemassa varhaiserityiskasvatuksen palveluiden saatavuuden suhteen. Tämä eriarvoisuus koskettaa myös työntekijöitä. Tavallisissa päiväkotiryhmissä lastentarhanopettajat joutuvat pärjäämään omillaan, vaikka erityislastentarhanopettajien ohjauksen ja osallistumisen on todettu olevan merkityksellisessä asemassa lapsiryhmässä toteutettavassa erityisessä tuessa (Heinämäki 2004, 60, 63, 66).

2.2 Varhais erityiskasvatuksen ammattilaiset ja osaamisvaatimukset

Aikaisemmin lasten moninaisiin tarpeisiin vastaaminen kuului erityispäivähoidolle, mutta nykyään se on osa varhaiskasvatuksen arkea ja lähes jokainen lastentarhanopettaja joutuu kohtaamaan lasten erilaisia tarpeita. Lapsen tarvitseman tuen toteuttajana toimivat lastentarhanopettajat tavallisessa päiväkotiympäristössä erityislastentarhanopettajien tukiessa heitä tehtävässään. Lapsiryhmien henkilöstön toimiessa erityisen tuen toteuttajana huomiota tulee kiinnittää henkilöstön riittävyteen, koulutukseen sekä henkilöstön voimavarojen ja jakamisen ylläpitämiseen (Heinämäki 2004, 68–69). Esiin on kuitenkin tuotu, miten lapsiryhmien kokoa ja heterogeenisyyttä ei ole suhteutettu henkilöstömäärään ja koulutettujen avustajien puuttumiseen (Korkalainen 2009, 137).

Varhaiskasvatuksen yliopistokoulutusta arvioitaessa on havaittu, että lasten kehitystä ja oppimista sekä varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa koskevaa opetusta tulisi kehittää ja vahvistaa tulevaisuudessa, etenkin sellaisen varhaiskasvatuksen pedagogiikan osalta, joka vastaa erilaisten lasten moninaistuviin tarpeisiin. (Karila, Harju-Luukkainen, Juntunen, Kainulainen, Kaulio-Kuikka, Mattila, Rantala, Ropponen, Rouhiainen-Valo, Sirén-Aura, Goman, Mustonen & Smeds-Nylund 2013.) On huomattu, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella voidaan ennaltaehkäistä monien ongelmien syntyä tai vaikeutumista, mutta varhaiskasvatuksen puutteita on mahdotonta yrittää korvata erityiskasvatuksellisin keinoin. Siksi varhaiskasvatuksessa ainoastaan erityistä kehittämällä, ei vastata lasten tuen tarpeisiin, vaan lapsiryhmissä tarvitaan vahvaa perusosaamista ja laadukasta varhaiskasvatusta. (Heinämäki 2004, 16–17.) Koko varhaiskasvatus henkilöstöllä tulee olla valmiudet varhaisen tuen tarjoamiseen, sillä varhainen tuki perustuu henkilöstön vahvaan perusosaamiseen (STM 2007:7). Kun erityispedagogista osaamista ryhmissä lisätään, samalla tulee arvioida ja

kehittää myös päivittäistä perusosaamista. Erityisen tuen osana tulee olla myös työntekijän oman toiminnan laadun tarkastelua. (Heinämäki 2004, 16–17.)

Lastentarhanopettajien koulutuksessa on puutteita työn muuttuneiden vaatimusten näkökulmasta. Koulutuksen tulisi vastata paremmin käytännön työelämän haasteisiin ja muuttua sen mukana. Vielä 2000-luvulla koulutuksessa saadun erityispedagogisen tiedon on koettu jäävän varsin pintapuoliseksi (Heinämäki 2004; Viitala 1999) ja oma osaaminen sekä tietämys on koettu riittämättömänä varhaiserityiskasvatuksen suhteen (Viitala 1999). Iso osa lastentarhanopettajista kaipaa lisää koulutusta aiheesta (Pihlaja 2009). Tutkimukset ovat tuoneet esiin epärealistiset odotukset kohdistuen lastentarhanopettajien erityisosaamiseen. Arjen työssä tavallisissa päiväkotiryhmissä työskenteleviltä lastentarhanopettajilta edellytetään uudenlaista erityispedagogista osaamista, jota heillä ei peruskoulutuksensa puolesta ole (Heinämäki 2004, 66; Pihlaja 2009; Viitala 1999). Myös lastentarhanopettajien koulutustason lasku, on ristiriidassa työn lisääntyneiden vaatimusten kanssa (STM 2007:7; STM 2007: 72). Isona ongelmana on suuri pula yliopistotasoisien koulutuksen omaavista lastentarhanopettajista sekä erityislastentarhanopettajista (STM 2007: 72).

Varhaiskasvatuksen laaja-alaisina erityisasantuntijoina toimivat erityislastentarhanopettajat. Varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevien erityislastentarhanopettajien työnkuvat ja toiminta-alueet vaihtelevat suuresti (STM 2007:7). Erityislastentarhanopettajien osuus päiväkotihenkilöstöstä oli 2000-luvun alussa noin prosentti, mutta heidän koulutustaan on lisätty (Huhtanen 2004b, 22, 101). Kunnan käytettävissä on oltava päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluja (36/1973, muutos 2015/580 4a §). Kuitenkaan näitä palveluita tai erityislastentarhanopettajan tarjoamaa tukea ei ole ollut tarjolla joka puolella Suomea riittävästi (Alho-kivi 2004, 223; Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006; Heinämäki 2004, 41–42, 48; Huhtanen 2004b, 70; THL 2014; STM 2007:7; STM 2007:72; Viitala 2006). Kunnat ovat eriarvoisessa ase-

massa erityislastentarhanopettajan palveluiden saatavuuden suhteen (STM 2007:7).

Tässä tutkimuksessa käytetään nimikettä konsultoiva erityislastentarhanopettaja (kelto), koska tutkimuskunta käyttää kyseistä nimikettä. Lastentarhanopettajaliiton (2007) mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettaja olisi ammattia ja toimintaympäristöä paremmin kuvaava nimike. Konsultoivien tai kiertävien erityislastentarhanopettajien (kelto) virkoja päivähoidossa on ollut vuodesta 1979 (Jormakka 2011, 25). Keltoilla on konsultoiva ja varhaiskasvatuksen inklusiota ohjaava tehtävä. Työn perusta nähdään monitieteisenä ja soveltavana. Keskeistä on erilaisuuden arvostuksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen. (STM 2007: 7) Keltot toimivat tavallisiin lapsiryhmiin sijoitettujen erityislasten, heidän vanhempiansa ja henkilökunnan tukena. Lapsiryhmien henkilökunta ilmaisee huolensa keltoille ja keltot ovat yhteydessä muihin asiantuntijoihin. Näin vastuu havaintojen teosta siirtyy ryhmän työntekijöiltä myös muille asiantuntijatahoille. (Huhtanen 2004b, 70.)

Konsultoivien erityislastentarhanopettajien työnkuva on laaja. Konsultoivat erityislastentarhanopettajat selvittävät ja organisoivat tukitoimia kunnan tasolla ja järjestävät yksittäisen lapsen, lapsiryhmän tai päiväkodin lasten tarvitsemat tukitoimet yhteistyössä perheiden, henkilöstön sekä muiden eri asiantuntijatahojen kanssa luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta (Lastentarhanopettajaliitto 2007). Keltojen tehtävänä on arvioida lasten tuen tarvetta ja suunnitella tuen järjestämistä (Heinämäki 2004, 22; Huhtanen 2004b, 15). Keltot tukevat ja ohjaavat päiväkotihenkilöstöä lasten pedagogisessa arvioinnissa, ohjauksessa ja opetuksessa sekä toiminnan suunnittelussa. Erityislastentarhanopettajat vastaavat kunnan erityispalveluiden suunnittelusta, arvioinnista ja organisoinnista sekä näiden laadukkaasta toteuttamisesta. (Huhtanen 2004b, 15–16; STM 2007:72.) Kelton työ on verkostotyötä ja moniammatillista. Se kokoaa yhteen päivähoidon ulkopuolisia asiantuntijoita. (STM 2007:7.)

Keltojen toiminta painottuu aina kunnan tarpeiden mukaan. Kuitenkin keltojen toiminta on ennaltaehkäisevää sekä toiminnan rakenteita ja laatua korjaavaa. (Huhtanen 2004b, 15–16.) Havaittuihin ongelmiin pyritään puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta estettäisiin niiden paheneminen. Keltojen työskentelyn avulla pyritään kehittämään toimintaa ja sen laatua kunnissa sekä yksittäisissä päiväkotiryhmissä. Lastentarhanopettajien vastuulla on lasten tuen tarpeiden havaitseminen ja tuen toteuttaminen ryhmän arjessa. Erityislastentarhanopettajan osallistuminen suunnitteluun, tavoitteiden asettamiseen sekä kokonaiskuntoutuksen järjestämiseen on tärkeää, kun tukea tarvitsevia lapsia on lapsiryhmissä. (Onnismaa 2005.)

Varhaiskasvatuksen voimavara on ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö, joten laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi on tärkeää, että varhaiskasvattajilla on vahva ammatillinen tietoisuus ja osaaminen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Osaaminen muodostuu tiedoista sekä taidoista ja se on keskeinen asiantuntijuuden ja ammattitaidon ulottuvuus (Karila & Nummenmaa 2001, 24). Työskentely tämän hetken varhaiskasvatuksessa vaatii työntekijältä monenlaista osaamista. Osaamisvaatimukset varhaiskasvatuksessa ovat laajentuneet entisestään yhteiskunnallisten muutosten myötä. (STM 2007: 72.) Varhaiskasvatuksen yhteiseen osaamisalueeseen kuuluvat toimintaympäristön ja perustehtävien tulkintaan liittyvä osaaminen, yhteistyö- ja vuorovaikutusosaaminen, jatkuvaan kehittämiseen liittyvä osaaminen sekä eettiset periaatteet. Lastentarhanopettajilta ja keltoilta edellytetään työssään myös pedagogista osaamista, kasvatusta osaamista sekä hoito-, hoiva- ja huolenpitoosaamista. (STM 2007:7) Näiden osaamisvaatimusten lisäksi varhaiskasvatuksessa korostuu eri ammattiryhmien erityisosaaminen, jonka myötä rakentuu yhteinen moniammatillinen osaaminen (Karila & Nummenmaa 2001, 34).

Asiantuntijuudella tarkoitetaan työntekijän taitavaa toimintaa siinä ammatissa tai tehtävässä mihin hän on kouluttautunut tai suuntautunut. Asiantuntijuuteen kuuluu oman alueen erityistiedot ja -taidot, joiden avulla hallitaan

oman ammatin edellyttämät työtehtävät. (Pihlaja & Kontu 2006; Karila & Nummenmaa 2001, 24.) Oman alan erityisosaamisen kautta eri ammattiryhmillä muodostuu oma sisäinen logiikkansa, joka ilmenee ammattilaisten tavoissa ajatella, toimia ja perustella asioita (Valtonen 2000, 12). Ammattiryhmien erityisosaaminen ja työtehtävät vaihtelevat muodostaen päiväkotityön kokonaisuuden (Karila & Nummenmaa 2001, 34). Myös lastentarhanopettajan ja erityislastentarhanopettajan työnkuva eroavat ja näiden ammattiryhmien työt vaativat erilaista erityisosaamista. Kelton erityisosaamisen alueeseen kuuluu erityispedagoginen ja konsultatiivinen osaaminen, kun taas lastentarhanopettajan erityisosaamisen alueelle kuuluu opetussuunnitelman, lapsen kehityksen ja oppimisen tuntemus, sosiaalipedagoginen osaaminen sekä tutkimus ja kehittämisosaaminen. Lapsen kehityksen tuntemuksen myötä myös lastentarhanopettajilta edellytetään tietynlaista erityispedagogista osaamista. (STM 2007:7.)

3 SOSIAALINEN TUKEA

Sosiaalinen tuki käsitteenä on monimutkainen. Käsitteenä se vakiintui käyttöön 1970-luvulla. Sosiaalinen tuki voi olla suoraa henkilöltä toiselle annettavaa tukea tai epäsuoraa järjestelmän välityksellä annettavaa tukea. Tuettavan henkilön ongelmasta riippuen tuen painopiste voi suuntautua fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen selviytymisen tukemiseen. (Kumpusalo 1991, 13–14, 16.) Sosiaalinen tuki vaikuttaa merkittävästi henkilön kokemaan sosiaaliseen pääomaan (Nutbeam 1998, 363), joka viittaa henkilöiden sosiaalisiin verkostoihin, niiden normeihin ja luottamukseen. Sosiaalinen pääoma mielletään voimavaraksi, joka muodostuu ihmisten välisistä suhteista. (Tilastokeskus 29.9.2004.)

Sosiaalisella tuella on todettu olevan myönteinen yhteys ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin (mm. Cohen & Syme 1985, 6–8; Kumpusalo 1991, 17; Nurullah 2012; Nutbeam 1998, 363; Pensola & Järvikoski 2006, 190; Uchino 2006; Vahtera & Pentti 1995, 108). Tämän lisäksi sosiaalisella tuella on havaittu olevan myös epäsuoria vaikutuksia vaikeista elämäntapahtumista ja -tilanteista selviämiseen (Kumpusalo 1991, 17; Nutbeam 1998, 363). Se voi esimerkiksi auttaa työntekijöitä selviämään haastavista työtilanteista. Lastentarhanopettajien uupumus ja työolot ovat puhututtaneet, joten työssä jaksamisen kannalta sosiaalisen tuen saamiseen on kiinnitettävä huomiota.

3.1 Sosiaalisen tuen lähestymistavat

Kattava sosiaalisen tuen määritelmä kuvaa tuen tehtävän sekä sen prosessin, jossa tuki syntyy. Albrechtin ja Goldsmithin (2003, 265) mukaan sosiaalinen tuki on kahden osapuolen, tuen antajan ja saajan, välistä viestintää, joka auttaa hallitsemaan tilanteeseen, itseän, toiseen tai vuorovaikutukseen liittyvää epävarmuutta samalla vahvistaen henkilön käsitystä elämännhallinnasta. Henkilön

kohdatessa haasteita tai ongelmallisia tilanteita, sosiaalinen tuki auttaa henkilöä kohtaamaan haasteita tai ratkaisemaan ongelmallisia tilanteita. Sosiaalisen tuen myötä henkilö tietää kuinka toimia ja selvittää tilanteesta. Henkilö kokee luottamusta tulevaan ja hän kokee pärjäävänsä ja selviytyvänsä. Tässä tutkimuksessa käytetään Albrechtin ja Goldsmithin (2003) määritelmää sosiaalisesta tuesta.

Albrecht ja Adelman (1987; Mikkolan (2006, 24) mukaan) erottavat sosiaalisen tuen määritelmistä kolme erilaista lähestymistapaa: hyväksyntää korostavan, hallinnan tunnetta korostavan ja sosiaalista vuorovaikutusta korostavan lähestymistavan. Kaikissa sosiaalisen tuen määritelmissä painottuu jokin näistä lähestymistavoista, vaikka määritelmät ovat ajansaatossa muuttuneet.

Vanhimmat sosiaalisen tuen määritelmät korostavat hyväksytyksi tulemisen tunnetta, jolloin keskeistä on henkilön käsitys saamastaan hyväksynnästä ja huolenpidosta (Albrecht, Burleson ja Goldsmith 1994, 420). Oleellista ovat yksilön henkilökohtaiset kokemukset ja tulkinnat omista vuorovaikutussuhteistaan. Cobbin (1976, 300) mukaan sosiaalinen tuki on informaatiota yksilölle, että hänestä pidetään huolta, hänestä välitetään ja hän on arvostettu. Keskeistä kaikissa näissä sosiaalisen tuen määritelmissä, jotka korostavat hyväksytyksi tulemisen tunnetta on, että yksilö kokee kuuluvansa yhteen muiden kanssa ja kokee olevansa merkityksellinen. Merkityksellistä yksilölle on olla osa vuorovaikutussuhteiden verkostoa ja saada vuorovaikutussuhteiden myötä positiivisia kokemuksia. (Mikkola 2006, 25.)

Hallinnan tunnetta painottavissa määritelmissä sosiaalinen tuki nähdään henkilön selviytymiskeinoja lisäävänä voimavarana. Cohenin ja Symen (1985, 4) mukaan sosiaalinen tuki on muilta saatavia resursseja. Shumaker ja Brownell (1984) lisäävät Cohenin ja Symen määritelmään ainakin toisen osapuolen hyvinvoinnin lisääntymisen. Tolsdorfin (1976) mukaan sosiaalinen tuki on toimintaa, joka auttaa henkilöä saavuttamaan tavoitteita tai kohtaamaan tilanteeseen liittyviä vaatimuksia. Näissä määritelmissä korostuu yksilön kokemukset omista voimavaroistaan, jotka sosiaalisen tuen myötä lisääntyvät.

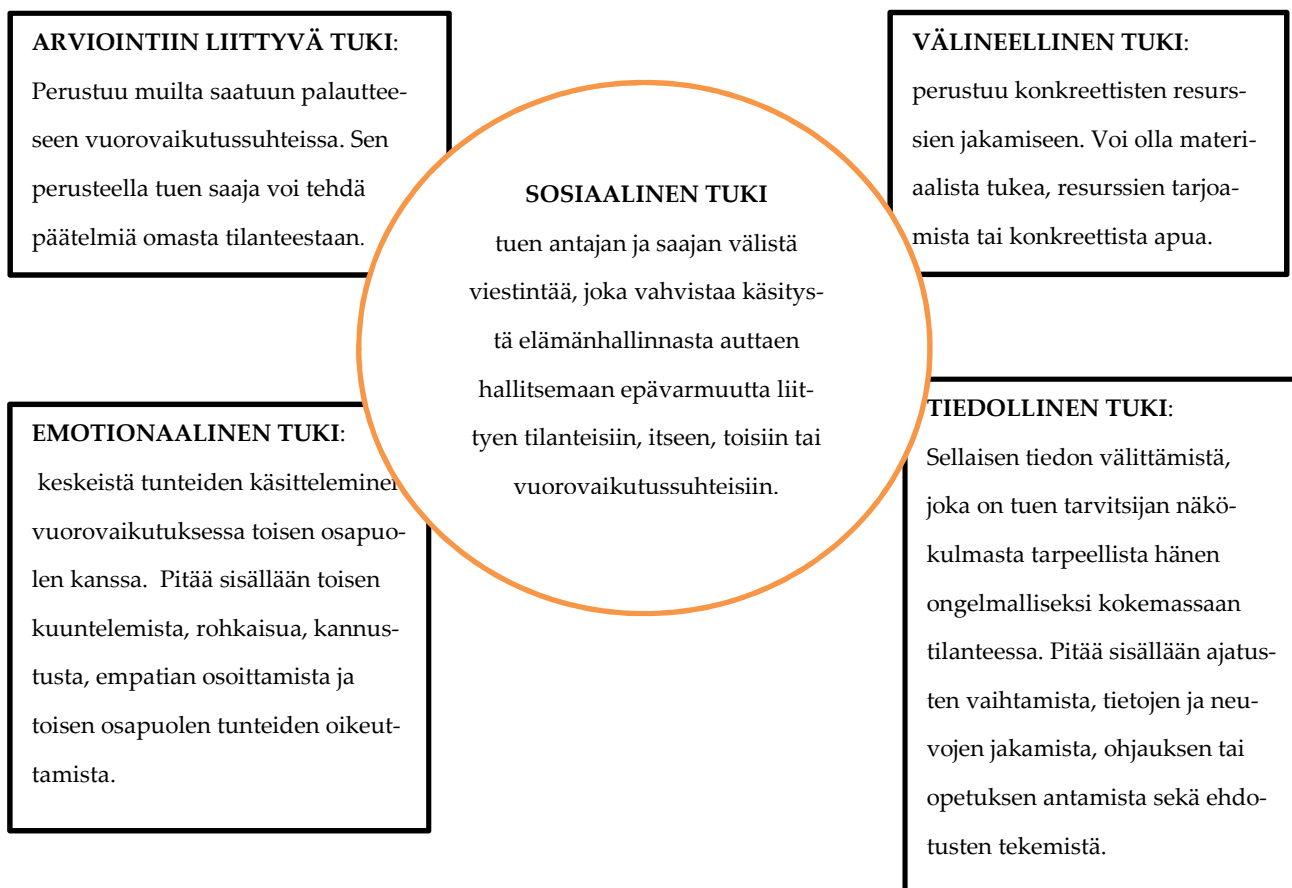
Sosiaalista vuorovaikutusta korostavassa lähestymistavassa painotetaan tuen vuorovaikutuksellisuutta. Tuki tuotetaan vuorovaikutussuhteessa ja tuki perustuu vastavuoroisuuteen. Silverin ja Wortmanin (1980) mukaan sosiaalisen tuen osatekijöitä ovat 1) positiivisten tunteiden ilmaiseminen, 2) yhteisen mielipiteen ilmaiseminen tai henkilön mielipiteiden tai tunteiden oikeuttaminen, 3) vapaus ilmaista mielipiteitä tai tunteita avoimesi, 4) aineellisen avun antaminen sekä 5) muistuttaminen siitä, että haasteita kohdatessaan henkilö kuuluu keskinäisen avun ja vastavuoroisten velvoitteiden verkostoon. Myös Kahnin ja Antonuccin määritelmään sosiaalisesta tuesta kuuluu samoja elementtejä, mutta se on hieman suppeampi. Kahnin ja Antonuccin (1980, 267–268) mielestä sosiaalinen tuki on ihmisten välistä vaihtoa, joka muodostuu positiivisten tunteiden ilmaisusta, toisen osapuolen toiminnan tai näkemysten oikeuttamisesta ja vahvistamisesta sekä suoran avun antamisesta tai avustamisesta. Sosiaalista vuorovaikutusta korostavissa määritelmissä painotetaan henkilöiden välisiä suhteita ja itse viestintäprosessia. Nämä määritelmät kuvaavat, millainen viestintä henkilöiden välillä on tukea tuottavaa. (Mikkola 2006, 26.)

3.2 Sosiaalisen tuen muodot

Tuen muotojen tutkiminen liittyy sosiaalisen tuen psykologiseen perinteeseen (Burleson & MacGeorge 2004, 380–381). Tuen muodot ovat viestintäkäyttäytymisen muotoja, joiden tarkoituksena on antaa tukea vuorovaikutussuhteessa toiselle osapuolelle ja jokaisella tuen muodolla on omanlainen tarkoituksensa. Tuen muotoihin viitataan erityisesti silloin, kun kuvataan havaittua tukea tai käsitystä tuen antajan tavoitteesta (Burleson & MacGeorge 2004, 389–390).

Sosiaalista tukea kuvataan tuen tehtävien kautta. Nämä tehtävät viittaavat tuen sisällöllisiin muotoihin, joita ovat esimerkiksi tiedon jakaminen, palautteen antaminen, tavaran lainaaminen, ongelmanratkaisu ja erilaiset emotionaaliset tekijät (Albrecht & Adelman 1984, 4–5; Callaghan & Morrisey 1993, 203; Kum-

pusalo 1991, 14). Näiden pohjalta tuen muodoiksi usein määritellään emotionaalinen, tiedollinen, välineellinen, ja arviointiin liittyvä tuki (Callaghan & Morrisey 1993, 203). Kumpusalo (1991) sen sijaan mainitsee arviointiin liittyvän tuen tilalla henkisen tuen, joka pitää sisällään muun muassa henkilöiden jakaman yhteisen aatteen tai filosofian. Lisäksi Kumpusalo viittaa aineelliseen tukeen erillisenä tuen muotona. Sen voidaan kuitenkin ymmärtää sisältyväksi välineelliseen tukeen, josta Kumpusalo itse käyttää toiminnallisen tuen käsitettä. (Kumpusalo 1991, 14.) Kuvioon 1 on koottu tämän tutkimuksen käyttämä määritelmä sosiaalisesta tuesta sekä sosiaalisen tuen muodoista. Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin sosiaalisen tuen muotoja.



KUVIO 1. Sosiaalisen tuen määrittelytässä tutkimuksessa

Emotionaalinen tuki on viestintäkäyttäytymistä, jossa keskeistä on tunteiden käsitteleminen vuorovaikutuksessa toisen osapuolen kanssa. Se pitää sisällään toisen henkilön kuuntelemista, rohkaisua, kannustusta, empatian osoittamista

sekä tuen tarvitsijan tunteiden oikeuttamista (Kumpusalo 1991, 14; Mikkola 2006, 44). Emotionaalisen tuen avulla voidaan vaikuttaa henkilön kokemaan emotionaaliseen kuormittumiseen ja osoittaa toiselle hyväksyntää. Emotionaalinen tuki auttaa yksilöä hyväksymään ja ymmärtämään omia tuntemuksia ja lisää emotionaalisia resursseja (Albrecht, Burleson & Goldsmith 1994, 426). Emotionaalinen tuki voi tarjota tuen saajalle mahdollisuuden ilmaista omia tunteitaan.

Tiedollinen tuki on viestintäkäyttäytymistä, joka keskittyy tiedon vaihtoon ja sen arviointiin. Se voi olla ajatusten vaihtamista, tietojen ja neuvojen jakamista, ohjauksen tai opetuksen antamista sekä ehdotusten tekemistä (Kumpusalo 1991, 14; Mikkola 2006, 45). Tiedollinen tuki on sellaisen tiedon välittämistä, joka on tuen tarvitsijan näkökulmasta tarpeellista hänen ongelmalliseksi kokemassaan tilanteessa. Pelkästään tiedon jakaminen toiselle ei ole tiedollista tukea, vaan tuen vastaanottajan on kaivattava neuvoa tai tietoa tilanteeseensa. (Mikkola 2006, 45.) Työyhteisössä tiedollinen tuki voi olla yhteisesti käytävää keskustelua työstä, työympäristössä esiintyvistä ongelmista ja näihin ongelmiin ratkaisujen etsimistä (Leskinen 1987, 119; Wills 1985, 69). Tiedollisen tuen saamisella voi joskus olla myös negatiivisia vaikutuksia. Liiallinen tieto voi esimerkiksi lisätä henkilön kokemaa epävarmuutta, jos se kohdistuu epäolennaisiin tekijöihin. Tämä saattaa johtaa henkilön kokeman kuormittumisen kasvamiseen. (Mikkola, 45.)

Välineellinen tuki perustuu konkreettisten resurssien jakamiseen. Se voi olla materiaalista tukea, resurssien tarjoamista tai konkreettisen avun tarjoamista. Työyhteisössä välineellinen tuki voi olla esimerkiksi palvelus toisen työtaakan keventämiseksi tai työtä helpottavan apuvälineen lainaamista toiselle. (Mikkola 2006, 45.)

Arviointiin liittyvä tuki tarkoittaa viestintää, jonka perusteella tuen saaja voi tehdä päätelmiä omasta tilanteestaan. Se perustuu yksilön saamaan palautteeseen vuorovaikutussuhteissaan. (Albrecht & Adelman 1984, 5.) Arviointiin

liittyvä tuki voidaan nähdä omana erillisenä tuen muotona, mutta usein se liitetään kuitenkin kuuluvaksi emotionaaliseen tai tiedolliseen tukeen (Mikkola 2006, 45). Työyhteisössä arviointiin liittyvä tuki voi olla esimerkiksi muilta saatua palautetta työskentelystä, niin positiivista kuin rakentavaakin.

3.2.1 Näkökulmia sosiaalisen tuen tutkimiseen

Sosiaalista tukea tutkittaessa voidaan olla kiinnostuneita sosiaalisten suhteiden toiminnasta tai niiden rakenteesta. Suhteiden toimintaan keskittyvät tutkimukset arvioivat suhteiden toiminnan tarkoitusta esimerkiksi tuen muotojen avulla. Sosiaalisten suhteiden rakennetta kartoittavat tutkimukset pyrkivät kuvaamaan sosiaalisten suhteiden olemassaoloa ja sosiaalisia kontakteja. (Cohen & Syme 1985.) Merkityksellinen havainto on se, että laadulliset tekijät ovat osoittautuneet tärkeämmäksi mittariksi kuin määrälliset tekijät sosiaalisen tuen piirissä (Kumpusalo 1991, 19).

Sosiaalista tukea tutkittaessa tuen kokemista kuvataan joko tuen antajan tai tuen saajan näkökulmasta. Jos asiaa tarkastellaan tuen antajan näkökulmasta, viitataan tutkimuksissa osoitetun tuen käsitteeseen. Osoitetulla tuella viitataan tukeen, jota tuen antaja tarjoaa toiselle henkilölle. Kun sosiaalista tukea kuvataan osoitettuna tukena, tuki määrittyy tuen antajan tavoitteesta ja toiminnasta käsin. Tällöin tuki perustuu tuen antajan pyrkimykseen tarjota apua. Tällöin ei edellytä sitä, että tuen tarjoamisen kohde kokee tai havaitsee saavansa tukea. (Dunkel-Schetter & Skokan 1990)

Sosiaalista tukea voidaan lähestyä myös tuen saajan näkökulmasta, jolloin puhutaan havaitusta tai saadusta tuesta. Havaittu tuki käsitteenä kuvaa tukea, jonka tukea tarvitseva on havainnut tai kokee olevan saatavilla. (Dunkel-Schetter & Bennett 1990, 267; Mikkolan (2006, 33, 37) mukaan.) Havaittu tuki viittaa yksilön käsitykseen saada tukea sitä tarvitessaan. Siksi oleellista on yksilön käsitys omista vuorovaikutussuhteista ja niiden tukea antavasta luonteesta (Callaghan & Morrissey 1993, 203). Sen sijaan saadun tuen käsitteellä kuvataan

toidentunutta tukea vuorovaikutuksessa, jonka tukea tarvitseva kokee saaneensa ja se perustuu havaintoihin toisen henkilön käyttäytymisestä. Näin ollen saatu tuki viittaa tukea tarvitsevan kokemuksiin toisen osapuolen toiminnasta ja käyttäytymisestä. (Dunkel-Schetter & Bennett 1990, 269; Mikkolan (2006, 33) mukaan.) Tällöin tuen kokeminen perustuu tuen saajan kokemukseen tuesta ja sen tarjolla olosta. Joskus havaitun ja saadun tuen erottaminen toisistaan voi olla vaikeaa. Saatua tukea voi luonnehtia kokemukseen perustuvaksi tueksi ja havaittua tukea havaintoihin tai käsityksiin vuorovaikutussuhteista perustuvaksi tueksi (Mikkola 2006, 33–34).

Sosiaalisen tuen välittymiseen ja vaikuttavuuteen liittyvät monet tekijät. Esimerkiksi sukupuoli, iällä, taustalla, koulutustasolla ja persoonallisuudella on havaittu oleva vaikutusta sosiaalisen tuen välittymiseen (Kumpusalo 1991, 16). Sekä tuen tarjoaja että tuen saaja tuovat oman vaikutuksensa tilanteeseen. Myös ongelman luonteella nähdään olevan vaikutusta. Tärkeintä on oikea ajoitus, jotta tuki olisi mahdollisimman tehokasta ja vaikuttavaa. Liian myöhäisen tuen seurauksena ongelmat kasvavat ja monimutkaistuvat, kun taas liian varhainen tuki lisää tuen saajan passiivisuutta ja riippuvuutta toisista. (Cohen & Syme 1985; Kumpusalo 1991, 17.)

Sosiaalinen tuki nähdään keskeisenä käsitteenä, kun tutkitaan työn kuormittavuutta ja työntekijöiden hyvinvointia työpaikalla, sillä sosiaalisen tuen on havaittu olevan merkittävä työhyvinvoinnin lähde (mm. Vahtera 1993; Vahtera & Pentti 1995). Sosiaalinen tuki voi vähentää työn koettua kuormittavuutta ja näin vaikuttaa epäsuorasti työntekijän terveyteen. Sosiaalisen tuen on todettu vähentävän työntekijöiden kokemaa ahdistusta, masennusta, ärtyneisyyttä sekä ruumiillista oireilua. (Vahtera 1993, 29–33.) Sosiaalisen tuen puuttuminen on nähty yhtenä työuupumuksen syynä (Demerouti, Bakker, Nachreiner & Schaufeli 2001).

3.2.2 Ammattiryhmien välinen tuki varhaiskasvatuksen kontekstissa

Kokemuksia tuen saamisesta on tutkittu eri ammattiryhmien näkökulmasta varhaiskasvatuksen kontekstissa etenkin tuen saatavuuden ja riittävyyden näkökulmasta (mm. Alho-Kivi 2004; Pihlaja 2009; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010; muut). Jonkin verran on kartoitettu tuen muotoja, laatua ja tarvetta (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010; Viittala 2006), mutta lisää tutkimusta kaivataan tuen laadun näkökulmasta.

Tutkimuksissa on tuotu esiin lastentarhanopettajien näkemyksiä heidän saamastaan tuesta. Pihlajan (2009) mukaan lastentarhanopettajat kokivat, etteivät saa tukea työhönsä muilta yhteistyökumppaneilta, kun taas Pihlajan, Rantanen ja Sonnen (2010) tutkimuksen mukaan tukea saatiin eniten omalta tiimiltä, johtajalta tai koko työyhteisöltä. Tutkimuksissa esiintyi vastakkaisia näkemyksiä konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta saadusta tuesta. Pihlajan (2009) tutkimuksen mukaan eniten tukea omaan työhön saatiin kiertävältä erityislastentarhanopettajilta. Kun taas Pihlajan, Rantanen ja Sonnen (2010) tutkimuksessa tuli esiin näkemyksiä, joiden mukaan kiertävien erityislastentarhanopettajien palvelut puuttuvat kokonaan tai olivat liian vähäisiä. Vaikka apua lastentarhanopettajille on saatavilla, ei sitä ole tarjolla tarvetta vastaavaa määrää. Varhaiskasvatuksessa on pula erityislastentarhanopettajista ja erityislastentarhanopettajien palveluita tarvittaisiin lisää. (OAJ 10/2012; OAJ 2009; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010; Viittala 2006.) Pihlajan (2009) mukaan vain kolmasosassa Suomen kunnista oli saatavilla erityiskasvatuksen ammattilaisia varhaiskasvatuksen puolella, joten suurimmassa osassa kunnista ne puuttuivat.

Pihlajan, Rantanen ja Sonnen (2010) tutkimuksessa selvitettiin, miten konsultoivat tai kiertävät erityislastentarhanopettajat olivat tukeneet päiväkodin henkilökunnan työtä. Kelton tavoista tukea lapsiryhmien henkilöstöä voitiin muodostaa seuraavat luokat: 1) *ohjaus, neuvonta ja vinkit*, 2) *kannustus, tuki, myötäeläminen ja vertaistuki*, 3) *osallistuminen kuntoutussuunnitelmien laadintaan ja*

vanhempien tapaamisiin, 4) pienryhmien pitäminen, 5) lapsiryhmässä ja ryhmän arjessa mukana oleminen, 6) lapsiryhmän toiminnan seuraaminen ja 7) KPT-piirrostehtävään ja kouluvalmiuden ryhmätutkimuksen tekeminen. (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010, 31.) Työntekijöiden kokemukset tuen saamisen suhteen vaihtelivat varsin paljon. Jopa 15 prosenttia kaikista vastaajista ilmaisi tyytymättömyytensä tuen saamisesta ja muutamat kokivat, ettei keltoa ole lainkaan saatavilla (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Alho-kiven (2004, 224) mukaan myös perhepäivähoitajat olivat kokeneet jäävänsä ilman erityislastentarhanopettajien tukea tai se oli ollut vähäistä.

Myös keltojen näkökulmaa yhteistyöstä on kartoitettu. Tapion (2015) mukaan yhteistyön toimimattomuus lapsiryhmien henkilöstön kanssa kuormittaa keltojen työhyvinvointia. Keltojen työ on varsin yksinäistä. Siksi keltot pitivät tärkeänä mahdollisuutta saada tukea toisilta keltoilta, etenkin tiedollisena että henkisenä tukena. (Tapio 2015.) Pihlajan, Rantasen ja Sonnen (2010) tutkimuksessa kartoitettiin myös keltojen näkökulmaa tuen tarjoamisesta. Keltot nimesivät tuen muodoiksi: *1) konsultaation, neuvonnan ja ohjauksen, 2) lasten havainnoinnin ja arvioinnin, 3) suunnitelmien tekemisen ja seurannan, 4) erilaiset palaverit, työryhmät tai verkostotyön, 6) ohjaamiseen, opetukseen tai ryhmän toimintaan osallistumisen, (samanaikaisopetus ja yksilöopetus), 7) pedagogisten välineiden suunnittelutyön ja materiaalien hankinnan, 8) perheen kanssa tehtävän yhteistyön, 9) osallistumisen koulutukseen, 10) Kouluttamisen, 11) muun, suunnittelun, keskittymisen, oman työn arvioinnin.* (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010, 32.) Lastentarhanopettajien ja keltojen näkemyksistä löytyi paljon samoja yhteistyömuotoja, jotka on koottu taulukkoon 1. Vaikka molemmilla osapuolilla oli samanlainen näkemys tuen muodoista, lastentarhanopettajat eivät kokeneet tuen olevan riittävää ja saatuun tukeen oltiin tyytymättömiä (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010).

TAULUKKO 1. Lastentarhanopettajien ja konsultoivien erityislastentarhanopettajien näkemykset tuesta (Mukaillen Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010, 31–32.)

Lastentarhanopettajan näkemys	Yhteinen näkemys	Konsultoivan erityislastentarhanopettajan näkemys
Kannustus, tuki, myötäeläminen, vertaistuki	Ohjaus, neuvonta, vinkit, konsultaatio Suunnitelmien laadinta ja seuranta Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö Lasten havainnointi ja arviointi (esim. lapsiryhmän toiminnan seuraaminen, kouluvalmiuden ryhmätutkimuksen toteuttaminen) Osallistuminen ohjaamiseen, opetukseen tai ryhmän toimintaan (samanaikaisopetus, yksilöopetus, erilaiset pienryhmät)	Pedagogisten välineiden suunnittelutyö ja materiaalien hankinta Erilaiset palaverit, työryhmät tai verkostotyö Koulutukseen osallistuminen Kouluttaminen Muu, suunnittelu, keskittyminen, oman työn arviointi

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tässä tutkimuksessa keskitytään lastentarhanopettajien ja konsultoivien erityislastentarhanopettajien yhteistyöhön sosiaalisen tuen näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitetään lastentarhanopettajien kokemuksia konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta saadusta sosiaalisesta tuesta, tuen tarjoamisesta sekä tuen merkityksestä. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaista sosiaalista tukea lastentarhanopettajat saavat konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta?
2. Miten lastentarhanopettajat kokevat konsultoivien erityislastentarhanopettajien tarjoaman sosiaalisen tuen?
 - 2.1. Millaisia haasteita sosiaalisen tuen tarjoamisessa ilmenee?
 - 2.2. Millaisia toiveita lastentarhanopettajilla on sosiaalisen tuen tarjoamiselle?
3. Millainen merkitys sosiaalisella tuella on lastentarhanopettajien työlle?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata todellista elämää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ilmiöiden monimuotoisuutta luonnollisessa ympäristössään (Hirsjärvi & Hurme 2010, 25–26; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164). Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä löytämään yleistettäviä selityksiä, vaan sen avulla yritetään saada mahdollisimman laaja kuva tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä ja sen rakenteista tiettyyn aikaan ja paikkaan rajoittuen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161; Metsämuuronen 2008, 14). Tutkimus on toteutettu kevään 2015 ja kevään 2016 välisenä aikana. Seuraavissa alaluvuissa kerrotaan tarkemmin tutkimuksen toteuttamisesta.

5.1 Tutkimuksen osallistujat

Laadullisen tutkimuksen mukaisesti tämän tutkimuksen kohdejoukko valittiin tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164). Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää lastentarhanopettajaa. Lastentarhanopettajat valittiin tutkimukseen osallistujiksi, jotta saataisiin mahdollisimman syvällistä ja tarkoituksenmukaista tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä tietyssä kontekstissa (Hirsjärvi & Hurme 2010, 58–59).

Aineistonkeruu toteutettiin yhden kunnan alueella ja kunnalta anottiin virallinen tutkimuslupa ennen haastateltavien rekrytointia. Tutkimukseen osallistuvilla lastentarhanopettajalla tuli olla kokemusta konsultoivan erityislastentarhanopettajan kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja hänen tuli työskennellä tavallisessa päiväkotiryhmässä. Lisäksi osallistuvalla lastentarhanopettajalla tuli olla

lastentarhanopettajan pätevyys. Työkokemuksen pituudella ei ollut merkitystä tutkimukseen osallistumisen kannalta. Taulukkoon 2 on koottu yhteenveto tutkimukseen osallistuneiden lastentarhanopettajien taustatiedoista.

TAULUKKO 2. Tutkimukseen osallistuneiden lastentarhanopettajien taustatiedot

ikäluokka	työkokemus lastentarhanopettajana (arvio)	koulutus	valmistumisvuosi	keltojen kanssa työskentely + paikkakuntien lukumäärä
alle 30 vuotta	2 vuotta	Kasvatustieteen maisteri	2014	1 + 1
30-40 vuotta	6 vuotta	Sosionomi	2005	4 + 3
30-40 vuotta	5 vuotta	Kasvatustieteen kandidaatti	2006	2 + 2
yli 40 vuotta	3,5 vuotta	Sosionomi	2004	1 + 1
alle 30 vuotta	1,5 vuotta	Kasvatustieteen maisteri	2013	2 + 1
yli 40 vuotta	7 vuotta	Kasvatustieteen kandidaatti	1995	1 + 1
yli 40 vuotta	22 vuotta	Kasvatustieteen kandidaatti	1994	2 + 1

Osa osallistuneista lastentarhanopettajista oli työskennellyt useamman kelton kanssa työhistoriansa aikana. Osa lastentarhanopettajista oli työskennellyt myös muilla paikkakunnilla keltojen kanssa, joten he kertoivat kokemuksiaan myös muilta paikkakunnilta. Lastentarhanopettajilla oli kokemuksia suomenkielisestä ja ruotsinkielisestä sekä yksityisestä että kunnallisesta varhaiskasvatuksesta.

Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja osallistujilla oli oikeus peruuttaa osallistumisensa missä vaiheessa tutkimusprosessia tahansa. Tutkimukseen osallistuville lastentarhanopettajille annettiin kirjallisesti tietoa tutkimuksesta ja tutkimusaineiston käytöstä osallistumispäätöksensä tueksi. (Liite 1) Osallistujille painotettiin, ettei valmiista tutkimusraportista voi tunnistaa lastentarhanopettajan henkilöllisyyttä, päiväkotia tai tutkimuskuntaa. Osal-

listuvien lastentarhanopettajien kanssa sovittiin valmiin työn toimittamisesta heille sekä tutkimuskunnalle sähköisesti työn valmistuttua.

5.2 Teemahaastattelu

Tämän tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin haastattelemalla. Haastattelu on käytetyimpiä tiedonkeruumenetelmiä laadullisen tutkimuksen piirissä. Joustavuutensa vuoksi haastattelu sopii monenlaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelu tapahtuu suorassa kielellisessä vuorovaikutustilanteessa, joten haastattelija voi vaikuttaa haastattelun kulkuun ja voi samalla selvittää vastausten taustalla olevia tekijöitä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 34; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204–205.)

Haastattelu antaa tutkittaville mahdollisuuden tuoda itseään koskevia asioita esiin mahdollisimman vapaasti (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35). Lastentarhanopettajia haastattelemalla oli mahdollisuus päästä käsiksi heidän kokemuksiansa tutkimuskohteesta ja näin saada esiin tietoa, joka on merkityksellistä tutkimuksen kannalta. Haastattelun avulla voidaan myös saada esiin varsin kuvaavia esimerkkejä autenttisista tilanteista tutkimuskontekstissa (Hirsjärvi & Hurme 2010, 36; Metsämuuronen 2008, 39).

Haastattelu soveltuu tutkimusmenetelmänä myös alueille, joihin liittyy vahvoja emotionaalisia latauksia tai jotka ovat intiimejä tutkittaville (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35–36; Metsämuuronen 2008, 39). Tämän tutkimuksen aihepiiri liittyi läheisesti lastentarhanopettajien työhön. Tutkimuskohteen vuoksi lastentarhanopettajat joutuivat ottamaan kantaa toisen ammattiryhmän eli konsultoitujen erityislasterhanopettajien työskentelyyn omien kokemustensa ja työhistoriansa kautta.

Tämän tutkimuksen haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Teemahaastattelun taustalla on ajatus ihmisestä ainutkertaisena yksilönä. Teemahaastattelun avulla päästään lähelle tutkittavia ja voidaan saa-

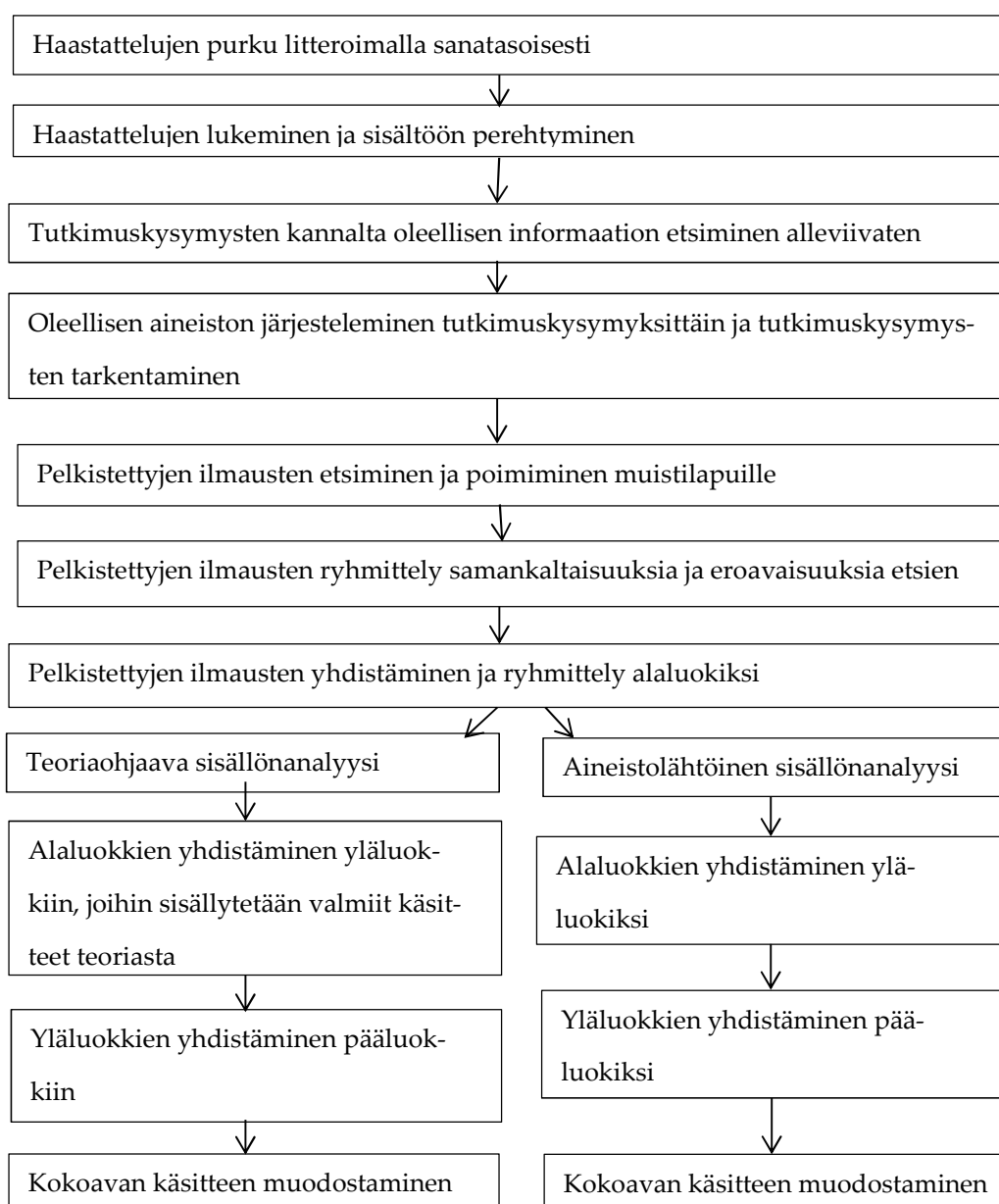
da selville heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan tutkimusilmiöstä. Teemahaastattelu mahdollistaa sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja niille annetut merkitykset ovat keskeisessä osassa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 16, 48.)

Haastattelutilanteessa keskusteltiin tietyistä ennalta päätetyistä teemoista ja haastattelu eteni näiden keskeisten teemojen varassa. Keskustelu teeman ympärillä oli kuitenkin suhteellisen vapaata. Keskustelua ei ohjailtu tietyillä etukäteen päätetyillä kysymyksillä, vaan haastateltavilla oli mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksiaan, kokemuksiaan, näkemyksiään ja mielipiteitään annettuihin teemoihin liittyen. Näin lastentarhanopettajat pystyivät tuomaan omaa ääntänsä mahdollisimman paljon esille. Haastattelusta puolistrukturoidun teki se, että teemat olivat kaikille haastateltaville samat (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48; Eskola & Vastamäki 2010, 28). Haastatteluteemojen toimivuutta testattiin yhden lastentarhanopettajan esihaastattelulla, jonka jälkeen teemoihin tehtiin vielä pieniä muutoksia (Hirsjärvi & Hurme 2010, 72–73). Teemat lähetettiin sähköpostilla osallistujille etukäteen tutustuttaviksi (Liite 2). Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina joko osallistuvan lastentarhanopettajan työpaikalla tai kotona vuoden 2015 marras- ja joulukuun aikana. Haastattelujen kestot vaihtelivat 38 minuutin ja 1h 7 minuutin välillä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin sen jälkeen kirjalliseen muotoon. Tutkimusaineistoa oli 114 sivua kirjoitettuna tekstinä fonttikoolla 12 ja rivinvälillä 1,5. Haastattelut numeroitiin arpomalla yhdestä seitsemään.

5.3 Laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimusaineisto analysoitiin laadullista sisällönanalyysiä hyödyntäen. Sisällönanalyysin avulla pyritään tutkimuskohteesta saamaan tiivis kuvaus yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Tutkimusaineisto kuvaa tutkimuskohdetta ja analyysin tavoitteena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkimuskohteesta. Sisällönanalyysin avulla järjestetään tutkimusaineisto tiiviiseen

ja järkevään muotoon huolehtien ettei informaatio katoa. Analyysin tarkoituksena on muodostaa hajanaisesta aineistosta selkeä ja mielekäs kuvaus. Analyysi perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Ensin aineisto hajotetaan osiin, järjestetään uudelleen, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Tutkimuksessa hyödynnettiin sekä teoriaohjaavaa että aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineiston käsittelyyn vaikutti se, kummalla tavalla analyysi toteutettiin. Seuraavaksi kerrotaan analyysin etenemisestä ja se on osoitettu tiivistetysti myös kuviossa 2.



KUVIO 2. Analyysin eteneminen tässä tutkimuksessa

Jokainen seitsemästä haastattelusta oli koodattu omalla värillään. (Keltainen: haastattelu 1, vihreä: haastattelu 2 jne.) Analyysin alkuvaiheessa litteroitua aineistoa luettiin useaan kertaan läpi. Kun käsitys aineiston sisällöstä oli muodostunut, karsittiin aineistosta pois kaikki epäolennainen alleviivaamalla merkityksellinen sisältö lyijykynällä. Tämän jälkeen palattiin vielä tarkentamaan tutkimuskysymyksiä. Kun tutkimuskysymyksiin oli saatu haluttu tarkkuus, aloitettiin lukemaan haastattelulitteraatteja yksi kerrallaan. Jokaisesta haastattelulitteraatista poimittiin kuhunkin tutkimuskysymykseen liittyvät kohdat eri värein alleviivaamalla yliviivaustussilla. (Tutkimuskysymys 1 sain värin oranssi, tutkimuskysymys 2 värin vihreä jne.) Kun tämä oli jokaisen tutkimuskysymyksen ja haastattelulitteraatin kohdalta tehty, alettiin alkuperäisaineistosta muokata pelkistettyjä ilmauksia. (Taulukko 3) Kaikki pelkistetyt ilmaukset poimittiin omille erivärisille muistilapuille haastattelun numeron ja värin mukaan.

TAULUKKO 3. Esimerkki tutkimusaineiston pelkistämisestä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetyt ilmaukset
"Hän paremmin osaa nämä ja osaa niinku nämä asiat että miten usein tämmösiä suunnitelmia päivitetään ja semmosta"	Käytänteissä neuvominen
" Hän on yhteydessä näihin terapiaihin ja muihin terapeutteihin ja semmosiin, että hän on niinku sitte linkkinä siitä pois päin sinne erityistarpeitten ja avun suuntaan"	Yhteistyön hoito, linkki avun ja erityistarpeiden suuntaan

Kun tämä oli tehty, aloitettiin aineiston ryhmittely tutkimuskysymys kerrallaan. Tutkimuskysymys kerrallaan koottiin kaikki pelkistetyt ilmaukset yhteen ja aloitettiin niiden keskinäinen vertailu ja ryhmittely. Kun oli saatu koottua yhteen asiat, jotka liittyivät toisiinsa, tuli luokalle löytää kuvaava nimi. Näin saatiin muodostettua alaluokat vähitellen. Vasta tämän jälkeen alkoivat käyttämäni analyysitavat eri tutkimuskysymysten kohdalla erota. Ensimmäisen tutkimus-

kysymyksen aineisto analysoitiin teoriaohjaava sisällönanalyysii hyödyntäen ja toisen sekä kolmannen tutkimuskysymyksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Näitä analyysitapoja kuvataan seuraavissa alaluokissa.

5.3.1 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Teoriaohjaava sisällönanalyysi sijoittuu menetelmänä aineistolähtöisen ja teorialähtöisen sisällönanalyysin väliin. Siinä analyysi etenee aineiston ehdoilla, mutta tutkimusaineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoreettiset käsitteet tuodaan osaksi analyysii valmiina jo tutkimusilmioistä tiedettynä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 117.)

Aineiston pelkistämistä ja alaluokkien muodostamista on kuvattu jo aikaisemmin luvussa 5.3 (kuvio 2). Jokaisen alaluokan sisältöä verrattiin teoriasta tuotuihin sosiaalisen tuen muotoihin. Alaluokkia yhdistäessä yläluokiksi koodattiin jokaisen yläluokan perään merkintä, mitä tuen muotoa luokka sisälsi. (V = välineellinen tuki, T = tiedollinen tuki jne.) Tuen muotoja kuljetettiin mukana analyysin edetessä, jolloin yläluokkien yhdistyessä pääluokiksi myös sosiaalisen tuen muodot yhdistyivät. Analyysin lopputuloksena saatiin eri tilanteet, joihin lastentarhanopettajat kokivat tukea saavansa sekä saadun tuen sisältö tuen muotojen avulla kuvattuna. (Taulukko 4)

TAULUKKO 4. Esimerkki teoriaohjaavan sisällönanalyysin toteuttamisesta

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
yleinen tilannekartoitus	tilanteen kartoittaminen (T)	arviointi (T/A/V)
tuen tarkentaminen		
huolen herätessä		
palautteen antaminen	henkilökunnan toiminta (A)	
kehitysehdotusten tekeminen	menetelmät (V)	
havainnointi		
testaaminen		

5.3.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä, jotta saadaan vastaus tutkimustehtävään. Analyysi etenee täysin tutkimusaineiston varassa, vaikka se perustuukin tutkijan tulkintaan ja päättelyyn. Tutkimuskohteesta pyritään muodostamaan selkeä ja tiivis kuvaus edeten tutkimusaineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkimuskohteesta. Näin tutkimusaineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja tuloksissa esitellään tutkimusaineistoa kuvaavat teemat tai käsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on kolme vaihetta aineiston pelkistäminen (reduointi), ryhmittely (klusterointi) ja käsitteellistäminen (abstrahointi) (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Tämän tutkimusaineiston pelkistämistä ja alaluokkien muodostamista on kuvattu jo aikaisemmin luvussa 5.3 (kuvio 2). Ryhmiteltäessä tutkimusaineisto tiivistyy, kun yksittäisiä asioita sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Ryhmittelyä pyritään jatkamaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. Kun aineistoa on ryhmitelty tarpeeksi, muodostetaan kokoava käsite, on joka käsitteellisempi näkemys tutkimuskohteesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–112.) Tässä tutkimuksessa kun pelkistetyt ilmaukset oli ryhmitelty alaluokiksi, lähdettiin näitä vertailemaan ja yhdistelemään yläluokiksi. Aineiston järjestelyä jatkettiin, jotta siitä muodostuisi selkeämpi kuvaus. Ryhmittelyä toteutettiin tässä tutkimuksessa vastakohtien kautta. Näin saatiin pääluokat, joista voitiin vielä muodostaa yhdistävä luokka. Lopputuloksena aineistosta saatiin muodostettua tiiviimpi kuvaus, joka tutkimustuloksissa lukijoille avataan. (ks. Liite 3)

6 SOSIAALINEN TUKI VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA

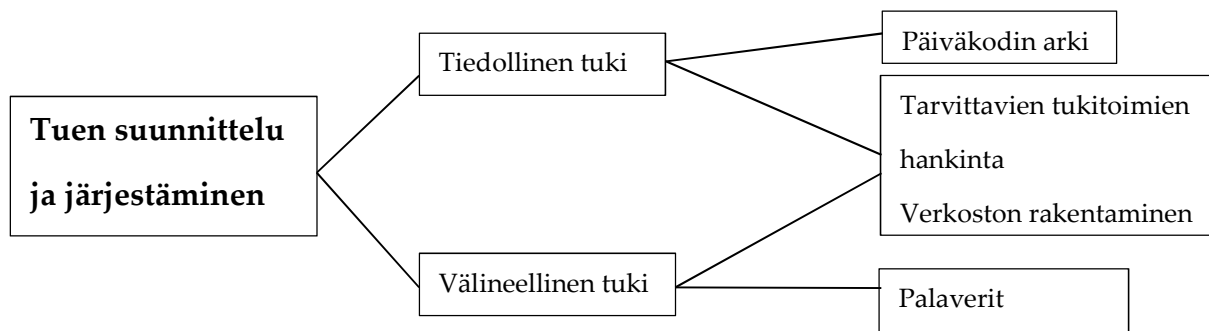
Tutkimuksen tulokset esitellään omissa alaluvuissaan tutkimuskysymys kerrallaan. Ensimmäisessä alaluvussa kuvataan lastentarhanopettajien kokemuksia konsultoivalta erityislastentarhanopettajalta saadusta sosiaalisesta tuesta varhaiskasvatuksen kontekstissa. Toisessa alaluvussa esitetään lastentarhanopettajien kokemuksia konsultoitvien erityislastentarhanopettajien tarjoamasta sosiaalisesta tuesta. Kolmannessa alaluvussa tarkastellaan sosiaalisen tuen merkitystä lastentarhanopettajien työlle.

6.1 Lastentarhanopettajien työssään saama sosiaalinen tuki

Lastentarhanopettajien kokemusten mukaan he saivat työssään sosiaalista tukea konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta tuen suunnitteluun ja järjestämiseen, tuen toteuttamiseen sekä arviointiin. Seuraavaksi tarkastellaan tuen muotojen kautta, millaista sosiaalista tukea lastentarhanopettajat kokivat saavansa yhteistyön eri vaiheissa.

6.1.1 Sosiaalinen tuki lapsen tuen suunnittelussa ja järjestämisessä

Tuen suunnitteluun ja järjestämiseen lastentarhanopettajat olivat saaneet tiedollista ja välineellistä tukea (kuvio 3). Lastentarhanopettajat toivat esiin useita tuen muotoja, joita he olivat eri tilanteissa keltolta saaneet.



KUVIO 3. Sosiaalisen tuen saaminen tuen suunnitteluun ja järjestämiseen

Tiedollinen tuki

Päiväkodin arkeen lastentarhanopettajat kokivat saavansa tiedollista tukea, joka sisälsi lapsen arjen läpikäymistä, toimintamallien yhteistä etsimistä ja lapsen tuen suunnittelua päiväkotiympäristössä. Seuraavassa esimerkissä lastentarhanopettaja kuvailee, miten kelton kanssa käytiin läpi lapsen tämänhetkistä tilannetta ja pohdittiin mitä lapsen kanssa voitaisiin päiväkodissa seuraavaksi tehdä. Myös arjen eri tilanteita käytiin yhdessä kelton kanssa läpi ja kelto antoi neuvoja, mitä lapsi näissä tilanteissa voisi tarvita.

Käytiin niitä arjen asioita hänen kanssaan läpi. [--] Miten ollaan edetty niissä eri taitojen vahvistamisessa ja mitä voidaan taas tehdä eteenpäin ja mihinkä kannattaa pureutua. [--] Ruokailutilanteet ja tämmöset ulkoilut ja muut, et ihan sitä päiväkotiarkee käytiin läpi. (H7)

Lastentarhanopettajat olivat saaneet tiedollista tukea päiväkodin arkeen liittyen, kun he yhdessä kelton kanssa olivat pohtineet oikeita toimintamalleja lapsen kanssa toimimiseen sekä saaneet neuvoja ja tietoa siitä, mitä lapsi tulee tarvitsemaan päiväkodin arjessa ja miten lapsen toimintaa voitaisiin päiväkodissa helpottaa vielä enemmän.

Erityislastentarhanopettajan kans ensiks miettinny, mitähän tarvitsee tämä laps, [--] että vois vähän helpottaa. [--]Ja kattoo, mitä apua tämän lapsen pitäs saada enemmän. (H6)

Tiedollinen ja välineellinen tuki

Tarvittavien tukitoimien hankintaan lastentarhanopettajat saivat tiedollista ja välineellistä tukea, kun kelto kertoi mistä lapsi mahdollisesti hyötyisi ja mitä

lapsi tarvitsee. Kelto toimi *linkkinä avun ja erityistarpeiden suuntaan* (H2) laajempaan verkostoon ja järjesti lapsen tarvitsemat tukitoimet. Esimerkiksi avustajan hankinnassa kelton rooli koettiin merkittävänä.

Verkoston rakentamisessa lastentarhanopettajat olivat saaneet tiedollista ja välineellistä tukea vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tiedollista tukea lastentarhanopettajat olivat saaneet vanhempien kohtaamiseen arjessa tilanteissa, joissa lapsen tuen tarve oli tullut vanhemmille täytenä yllätyksenä.

Ihan anto konkreettisia esimerkkejä siihen, miten vanhemmille asiat markkinoidaan. Se oli heillekin ihan täys yllätys, järkytys ja shokki, että miten sitte ihan päivittäisessä kanssakäymisessä kannattaa vanhemmille niitä asioita vähitellen syöttää. [-] Ihan tämä päiväkotielämä, että miten siinä arjessa vanhempien kanssa toimitaan, et heki pääsee siitä yli ja sinuiks sen asian kanssa. (H7)

Välineellistä tukea vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön saatiin kelton osallistuessa vanhempain keskusteluihin haastavissa tilanteissa.

Siinä vaiheessa ku mä oon sanonu, jos ei niinku oikeen toimi tai heillä on kova kieltämys ni sitte [-] ollaan tehty niitä tapaamisia, että erityislastentarhanopettaja on mun kanssa palaverannu vanhempien kanssa. (H2)

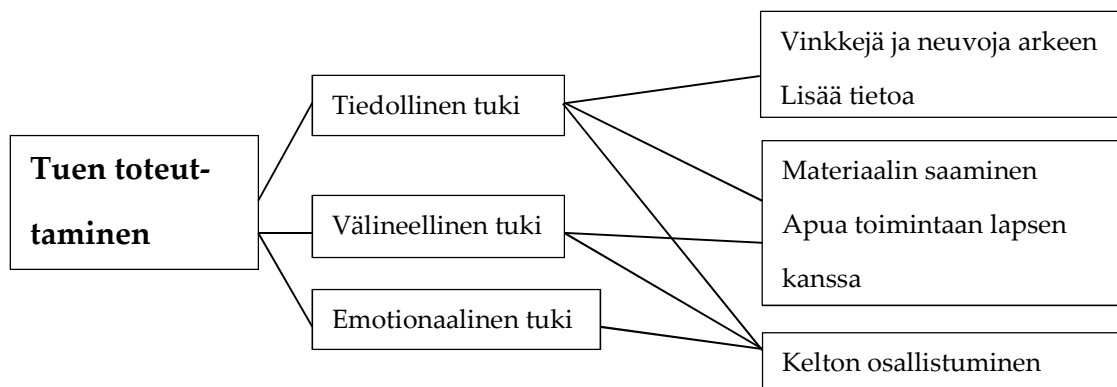
Lisäksi välineellistä tukea koettiin saatavan verkoston rakentamisessa, kun kelto hoiti yhteydenpidon muihin tahoihin. Kelto hoiti asioiden eteenpäin viemisen ja otti yhteyttä tarvittaviin avustaviin tahoihin kuten terapeutteihin.

Välineellinen tuki

Palavereissa lastentarhanopettajat kokivat saavansa välineellistä tukea. Suuri apu nähtiin olevan siitä, että kelto toimi palaverin vetäjänä toimien puheenjohtajan roolissa. Yleinen mielikuva siitä, mikä lastentarhanopettajille kelton työkentelystä oli jäänyt mieleen, oli nimenomaan *palaverin vetäjä*. (H5) Lastentarhanopettajan rooliksi palavereissa jäi omien havaintojen kertominen arjesta. Toinen mainittu palaveriinkin liittyvä apu oli kelton laatiman palaverimuistion saaminen kirjallisena.

6.1.2 Sosiaalinen tuki lapsen tuen toteuttamisessa

Lapsen tuen toteuttamiseen lastentarhanopettajat kokivat saavansa tiedollista, välineellistä ja emotionaalista tukea (kuvio 4).



KUVIO 4. Sosiaalisen tuen saaminen tuen toteuttamiseen

Tiedollinen tuki

Vinkit ja neuvot arkeen sisälsivät tiedollista tukea ohjeiden, vinkkien, neuvojen sekä menetelmien muodossa. Lastentarhanopettajat saivat keltolta menetelmiä lapsen kohtaamiseen ja ohjaamiseen. Vinkkejä ja neuvoja koettiin saatavan haastaviin tilanteisiin sekä arkea helpottamaan ja sujuvoittamaan. Näin lastentarhanopettajat kokivat keltolta saadun tiedollisen tuen myötä *saavansa työkaluja arkeen.*(H3) *Nämä vinkit olivat usein ihan sellasia arjen pieniä hieno viiltoja ja semmosia pieniä asioita, joita ei itse hoksannut.*(H3) Niillä arkea saatiin helpotettua.

Tiedon lisääntyminen sisälsi tiedollista tukea kyselymisen ja keskustelujen muodossa keltan kanssa sekä koulutusten ja kurssien vinkkauksen. Lisää tietoa koettiin saatavan itse kyselymällä, kun keltolta *pystyi kysyä kaikkia mahdollista mitä tuli mieleen.*(H5) Keltan kanssa keskustellessa lastentarhanopettajat kokivat saavansa uutta tietoa sekä tietoa, joka helpottaa lapsen hoitamista. Lisäksi lastentarhanopettajien tietämystä lisäsi kurssille ja koulutuksiin osallistuminen, joita kelto oli ongelmatilanteisiin osannut suositella. Näin lastentarhanopettajat saivat uutta, hyödyllistä tietoa lapsen tuen toteuttamiseen.

Hän oli tietonen minkälaisia kursseja ja koulutuksia on tarjolla, ni hän osas mulle myöskin neuvoa, että tuolla ois tommonen koulutus, että kannattas mennä sinne että sitä vois hyödyntää tässä. (H2)

Tiedollinen ja välineellinen tuki

Materiaalia lastentarhanopettajat saivat tiedollisena ja välineellisenä tukena. Välineellisenä tukena oli materiaalin lainaaminen, antaminen ja jakaminen. Tiedollista tukea lastentarhanopettajat saivat kelton neuvoessa, mistä lastentarhanopettajat voivat itse hakea ja etsiä tarvittavaa materiaalia.

Lastentarhanopettajat kokivat saavansa keltolta **apua toimintaan lapsen kanssa** pääsääntöisesti tiedollisena tukena, mutta myös välineellistä tukea oli saatu. Kelton koettiin ohjaavan toimintaa antamalla tiedollista tukeaan lapsen kuntoutukseen. Kelto auttoi sopivan tavoitteen löytämisessä ja asettamisessa lapselle sekä antoi henkilökunnalle ohjausta ja *ohjeita, että mitä tehdään* (H4) lapsen kanssa.

Et mitä ne hänen tavoitteet niinku ihan oikeesti on, ku oppimissuunnitelmaan kirjataan käyttäytymisen ja tarkkaavaisuuden kehittyminen. Onko meidän tavoite, että hän eskarivuoden päätyttyä keskittyy ja on tarkkaavainen ihan niin ku kaikki muutki vai mikä se oikeesti on se tavote. (H5)

Kelton koettiin myös antavan tiedollista tukeaan toiminnan sisältöön uusien ideoiden muodossa lapsen kanssa toimittaessa. Uutta näkökulmaa toimintaan ja harjoitteisiin saatiin kelton kertoessa muiden yksiköiden tavoista toteuttaa jotakin toimintaa tai harjoitteita.

Mää kysyn, mitä mää voisin vielä tehdä. Ja just että hän näkee myös muita taloja, ni sitte on kiva kysyä, että no miten jossai muualla tää tehdään. Et onks joku hyvä malli. (H5)

Lisäksi lastentarhanopettajat saivat keltolta tiedollista tukea tehtävien ja harjoitteiden kautta. Esimerkiksi lastentarhanopettajat olivat saaneet *koritehtävä ehdotuksia* (H4) ja *ärräkouluohjeita* (H5). Myös välineellistä tukea toimintaan lapsen kanssa oli saatu, kun kelto malliharjoituksen avulla esitteli konkreettisesti, miten harjoitus käytännössä toteutetaan. Lapsen tuen toteuttaminen helpottui kun keltolta saatiin apua lapsen kanssa toimimiseen.

Tiedollinen, välineellinen ja emotionaalinen tuki

Kelton osallistumisen myötä lastentarhanopettajat kokivat saavansa tiedollista, välineellistä ja emotionaalista tukea. Kelton neuvoessa lastentarhanopettajaa käytänteissä saatiin tiedollista tukea. Kelton koettiin *osaavan nämä asiat, että miten usein tällaisia suunnitelmia päivitetään* (H2) ja kelto oli esimerkiksi *opettannu, miten erilaisia lomakkeita täytetään*.(H1)

Kelton vierailun myötä lastentarhanopettajat saivat välineellistä tukea ja riippuen käynnin sisällöstä myös tiedollista tukea, jos keskustelulle löytyi aikaa. Välineellistä tukea saatiin kun kelto tuli paikalle ja oli ryhmätilanteissa mukana. Yleensä myös tiedollista tukea saatiin kun vierailun yhteydessä havainnot jaettiin, jolloin päästiin vaihtamaan näkemyksiä toisen osapuolen kanssa. Aina tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista.

Jos aikaa kasvokkaiselle tapaamiselle tai vierailulle päiväkodilla ei ollut, pidettiin yhteyttä muilla tavoin. Lastentarhanopettajat ilmaisivatkin, että *Wilma viestittely hänen kanssaan toimii* (H1) ja *sähköpostin kautta päiviteltiin tilanteita*(H2). Tällöin lastentarhanopettajat saivat tiedollista tukea työhönsä, kun he pystyivät vaihtamaan ajatuksiaan kelton kanssa. Myös tieto kelton saavutettavuudesta auttoi. Kun lastentarhanopettaja tiesi, että keltoon sai nopeasti ja helposti yhteyden, tuen toteuttaminen helpottui. Lastentarhanopettajat tiesivät, että apu on lähellä ja tarvittaessa epäselvän asian voisi varmistaa keltolta.

Se että hän tosiaan vastaa puhelimeen, sähköposti- tai viestiviesteihin aika nopeesti, ni se tuntuu aika hyvältä. (H1)

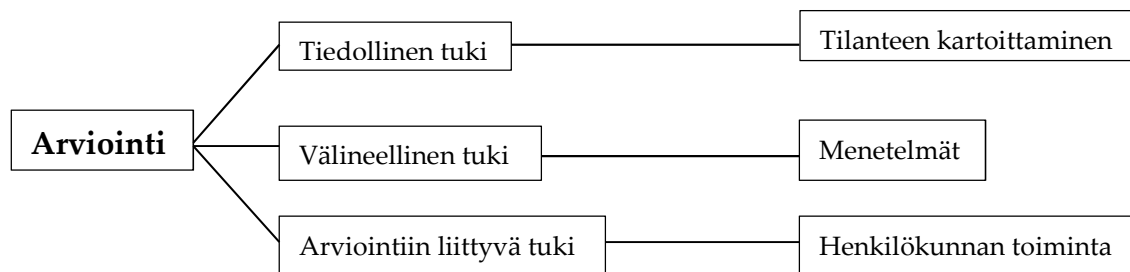
Tuen toteuttamiseen lastentarhanopettajat kokivat saavansa myös emotionaalista tukea kelton osallistumisen myötä. Sen myötä vastuu ja huolet voitiin jakaa toisen kanssa. Lastentarhanopettajat kokivat helpottavana sen, että *ei tarvi yksin olla asioiden kanssa, vaan joku muukin ymmärtää sen huolen*. (H3) Tärkeänä nähtiin, että lastentarhanopettajilla on joku keneen voi ottaa yhteyttä, mikäli lapsen tilanteessa jokin mietityttää. Lastentarhanopettajien mielestä *se on kelton työtä sii-*

nä vaiheessa kuunnella. (H5) Näin lastentarhanopettajat saivat jaettua taakkansa toisen ammattilaisen kanssa. Kun huoli saatiin jaettua toisen ammattilaisen kanssa, väheni vastuu itseltä ja painoa saatiin poistettua omilta harteilta.

Ainahan se on helpompi useamman taakkaa kantaa, ku vaan sen ryhmän henkilöstön.
(H3)

6.1.3 Sosiaalinen tuki arvioinnissa

Arviointiin lastentarhanopettajat olivat saaneet tiedollista, välineellistä ja arviointiin liittyvää tukea (Kuvio 5).



KUVIO 5. Sosiaalisen tuen saaminen arviointiin

Tiedollinen tuki

Tilanteen kartoittamiseen lastentarhanopettajat saivat tiedollista tukea. Näitä kartoitustilanteita olivat huolen herääminen, lapsen tuen tarkentaminen ja yleinen tilannekartoitus ryhmässä. Huolen herätessä kelton kanssa voitiin keskustella siitä, mitä lastentarhanopettajat olivat havainneet. Tarvittaessa kysyttiin kelton mielipidettä lapsen tilanteesta. Tiedollista tukea saatiin myös, kun lapsen tukea tarkennettiin. Tällöin yhdessä kelton kanssa pohdittiin ja vaihdettiin ajatuksia tilanteesta. Samalla tarkasteltiin tarkemmin lapsen tilannetta eli kartoitettiin sitä, mitä lapsi tarvitsee ja miten nyt edetään. Tiedollista tukea saatiin myös, kun kelto tuli paikalle esimerkiksi toimintakauden alussa. Silloin käytiin yleisesti lapset läpi ja vaihdettiin heistä ajatuksia puolin ja toisin, vaikka erityisesti tarvetta ei olisi kelton vierailulle esiintynytkään. Tällainen joka syksyinen tilannekartoitus koettiin hyvänä toimintatapana.

Vaikka ei ollu mitään tarvettakaan, et me ei niinku sanottu, että meillä on joku ongelma tai jotai muuta tai ollaan huolissaan jonku lapsen kehityksen osa-alueesta ni [--]sanottiin, että siitä huolimatta me tullaan ja katotaan minkälaista porukkaa teillä on ja listasivat meidän lapset. [--] Ollis kauheen kiva ko edelleen kävis kelto esimerkiks syksyllä kartottamassa. (H7)

Välineellinen tuki

Välineellistä tukea lastentarhanopettajille tarjottiin **menetelmien** muodossa. Näitä menetelmiä olivat kelton toteuttamat havainnoinnit sekä testaaminen. Kelto kävi toteuttamassa tarpeen vaatiessa yksilötestauksia sekä vuosittain kouluvalmiuskartoituksen ryhmättestauksena. Kelto myös valtuutti lastentarhanopettajan itse suorittamaan ja opiskelemaan joidenkin testien toteutuksen tilanteessa, jossa hän ei itse ennättänyt testiä lapselle toteuttaa. Näin kuitenkin saatiin tarpeellinen tieto selville.

Oli jotain tiettyjä testejä mitä pysty tekemään lapsille, joita hän ei sitte itse kerenny tehdä. Hän lainas kirjan ja mää sain lukee ja sen perusteella sitte tehdä semmosia testejä tekemättä kumminkaan johtopäätöksiä muuta kun, että tarviiko viedä eteenpäin. (H2)

Kelton havainnointi tarjosi lastentarhanopettajille välineellistä tukea, kun kelto oli ryhmässä tarkkailemassa ryhmän yleisestä tilannetta sivusta tai suoritti lapsihavainnoiteja ryhmässä.

Kelto katellu vähän siinä ryhmässä ihan vaan taustalla, miten tuota ryhmätilanteet toimii kyseisen lapsen kohdalla tai yleensä se on ollu yksittäisen lapsen kohdalla, mitä on pyytänny apua. (H3)

Menetelmien suorittaminen tarjosi jälkikäteen myös tiedollista tukea lastentarhanopettajille, mutta ensisijassa menetelmät nähtiin välineellisenä tukena itse tilanteessa, jossa kelto tarjosi apuansa eli havainnoi, suoritti tai lainasi tarvittavan testin.

Arviointiin liittyvä tuki

Henkilökunnan toimintaan keltolta saatiin arviointiin liittyvää tukea palautteenannon ja kehitysehdotusten kautta. Kelto antoi henkilökunnalle palautetta heidän toiminnastaan. Hän myös ehdotti henkilökuntaa tarkastelemaan nykyis-

ten toimintatapojen toimivuutta kehottaen pohtimaan muita mahdollisia toimintavaihtoehtoja tilanteisiin.

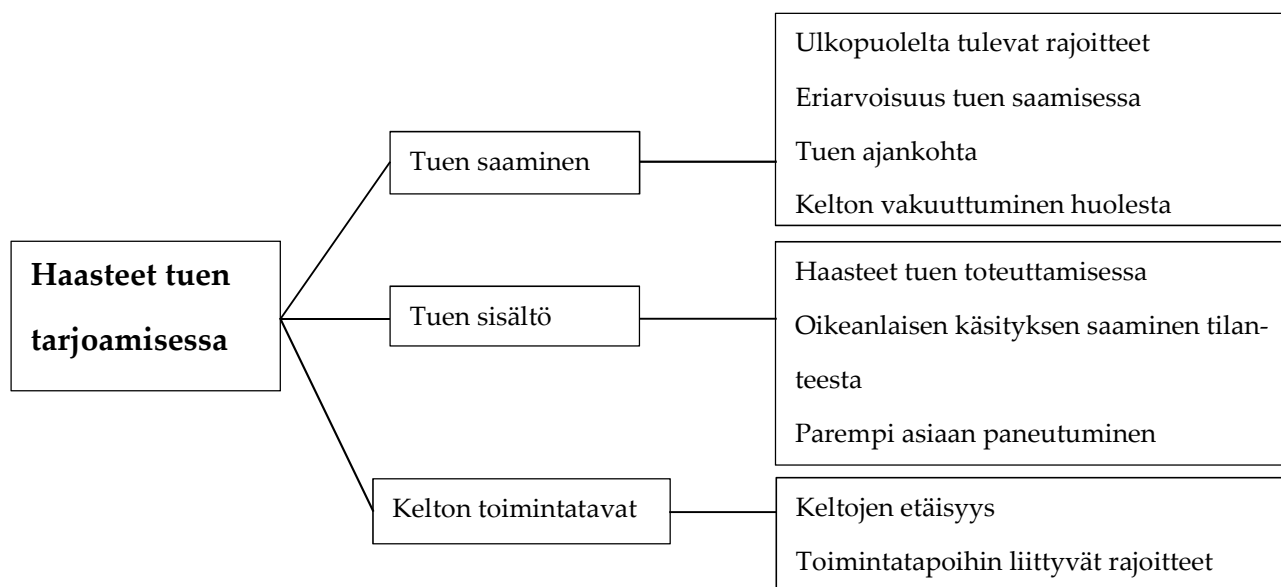
Hän on antannu palautetta. Et hän on tullu sinne ryhmään ja seurannu ja sitte antannu henkilökohtasta palautettaki, että hyvin ootte tehny tämän ja tämän. Ja täs, vaikka ulosmenemisessä, vois miettiä jonkulaista toista systeemiä. (H2)

6.2 Lastentarhanopettajien kokemukset sosiaalisen tuen tarjoamisesta

Tässä luvussa esitetään lastentarhanopettajien kokemuksia siitä, millaisia haasteita konsultoitvien erityislastentarhanopettajien tarjoamassa sosiaalisessa tuessa on ja millaista konsultoitvien erityislastentarhanopettajien tarjoaman sosiaalisen tuen tulisi lastentarhanopettajien mielestä olla.

6.2.1 Lastentarhanopettajien ilmaiset haasteet tuen tarjoamisessa

Lastentarhanopettajien mielestä kelton tuen tarjoamisessa oli haasteita, jotka liittyivät tuen saamiseen, tuen sisältöön ja kelton toimintatapoihin. (Kuvio 6)



KUVIO 6. Haasteet kelton tuen tarjoamisessa

Haasteet tuen saamisessa

Aina tuen saaminen ei ollut lastentarhanopettajien näkökulmasta täysin vaivatonta. Lastentarhanopettajien ja keltojen yhteistyölle haasteita aiheuttivat muun muassa **ulkopuolelta tulevat rajoitteet**. Näitä olivat erilaiset säädökset ja linjat, jotka vaikuttivat kelton mahdollisuuksiin tarjota tukeaan. Esiin tuotiin esimerkiksi mahdollisuus saada avustaja vasta diagnoosin saamisen jälkeen sekä kunnan noudattama linja koululykkäysten suhteen. Koululykkäystä ei kunnan tasolla nähty vaihtoehtona lainkaan.

Se ((viittaa koululykkäykseen)) tekee minusta jollekki lapselle tosi hyvää, mutta taas meidän kelto ei tue sitä ajatusta yhtään. Toki se sanoi, se johtuu pitkälti siitä, että kaupunki on antanu määräyksen, että rahaa tämmöseen toimintaan ei ole. (H1)

Tuen tarjoamisen mahdollisuuksiin vaikuttivat säästösyöt. Lastentarhanopettajien mielestä tulisi kuitenkin *nimenomaan ajatella sen lapsen kautta eikä sen rahan kautta, mikä taas toisaalta on nyky yhteiskunnassa ehkä se suurin ongelma, että asiat ajatellaan aina sen rahan kautta*. (H1) Resurssien nähtiin rajoittavan kelton mahdollisuuksia tarjota tukeaan monella tavalla. Lastentarhanopettajien mielestä keltoja oli liian vähän, joten heitä tulisi palkata lisää. Jos keltoja olisi useampia, olisi heillä enemmän aikaa yksittäiselle ryhmälle ja lastentarhanopettajalle. Näin ryhmissä saataisiin sitä tukea, mitä niissä todella tarvitaan.

Kyllähän se on, että heillä on liikaa töitä tai liikaa taloja. Pitäis olla enempi keltoja, että ois enemmän aikaa per ryhmä, että oikeesti kaikki sais sen tuen mitä ne tarvii. (H5)

Nyt yhteistyötä leimasi kiire ja molemminpuolinen ajanpuute. Ongelmia koettiin olevan paljon ryhmissä ja niiden nähtiin lisääntyvän väistämättä myös tulevaisuudessa. Jotta tästä selvittäisiin, ulkopuolisten apujen tarpeen lisääntymisen varhaiskasvatuksessa tiedostettiin lastentarhanopettajien keskuudessa.

Pitäs olla enemmän näitä erityislastentarhanopettajia. Varmasti tarve lisääntyy enemmän ja enemmän, ku tämä yhteiskunta on se, mikä se on. [--]Tulevaisuudessa mää uskon, että tarvitaan enemmän näitä ulkopuolisia apuja. (H6)

Lastentarhanopettajat toivat esiin negatiivisen kierteen, jonka korjaamiseksi ei tiedetty ratkaisua. Lastentarhanopettajat ymmärsivät varhaiserityiskasvatuksen tämän hetken tilanteen ja siitä johtuen keltojen rajoitetut mahdollisuudet tarjota tukeaan. *Pulaa on joka paikassa, joka asiasta, kaikesta erityisestä,*(H1) mikä rajoittaa tuen saamista. Tukea tarvitsevia lapsia on paljon ja määrä lisääntyy jatkuvasti, jolloin myös keltojen työmäärä kasvaa. Keltoja ei voida palkata lisää, koska rahaa ei ole. *Ja se on se raha, joka määrää tällä hetkellä.* (H3) Näin rahan koettiin rajoittavan tuen saamista. Sen seurauksena esimerkiksi avustajan saamiseksi joudutaan asettamaan jatkuvasti *tiukemmat ja tiukemmat ehdot, että miten saa avustajan ryhmään.* (H3)

Keltojen rajoitetut mahdollisuudet tarjota tukeaan ja tiukentuneet ehdot tukitoimien saamiseksi näkyivät ryhmien arjessa. Lastentarhanopettajat yrittivät pärjätä mahdollisimman pitkään itse, vaikka toivatkin esiin työn muuttuneen luonteen ja sen uuvuttavuuden. *Se on raskas työ nykyisin, koska ongelmia on enemmän.* (H6) Yhteyttä otettiin vain tosi tilanteessa, koska kelton suuri työmäärä tiedostettiin. Siksi lastentarhanopettajat ilmaisivat, että jos he katsovat, *että ei oo mitään kauheeta huolenaiheita, ni ei me sitte kuormiteta sitä.* (H7) Tilanteita yritettiin hoitaa ja ratkaista omin avuin mahdollisuuksien mukaan.

Lastentarhanopettajista tuen tarjoamisessa näkyi alueellista **eriarvoisuutta**. He toivat esiin, miten tuen tarjoamisen käytännöt vaihtelivat eri puolella Suomea valtavasti. Asuinpaikkakunnasta riippuen lastentarhanopettajilla oli mahdollisuus saada erilaista tukea keltolta, mikä lastentarhanopettajista tuntui väärältä. Toisten koettiin saavan enemmän etenkin kelton vetämien pienryhmien vuoksi.

Oon kuullu, että jossain päin Suomea keltot käy vetämässä niitä ((viittaa erilaisiin pienryhmiin)) ryhmiä. Sitte täällä on se mahdollisuus, että keltot käy palaverissa. (H5)

Eriarvoisuus tuen tarjoamisessa oli havaittavissa myös yksittäisen kunnan sisällä. Kelton henkilökohtaisista ominaisuuksista riippuen lastentarhanopettajilla oli mahdollisuudet saada tukea eri tavoin. Tuen tarjoamisen käytäntöihin ja

siten lastentarhanopettajien tuen saamiseen koettiin vaikuttavan kelton persoonana, aikaisempi työhistoria sekä kelton tapa toteuttaa omaa työtään. Toisten yksiköiden nähtiin saavan tukea eri tavalla kuin toisten. Sen seurauksena toisten yksiköiden koettiin jäävän vähemmälle tuen saamisen suhteen. Siksi tuen tarjoamisen käytäntöihin kaivattiin yhtenevää linjaa kunnan sisällä, jotta yksiköiden välinen eriarvoisuus vähenisi.

He tekee sitä työtä tosi erilailla. Jotku justiin tekee sitä semmosta, et käy näyttämässä miten jotain toimintaa voi tehdä ja sitte taas toiset vaan käy niissä palavereissa. [--] Heillä pitäis olla vielä yhtenäisempi linja siitä, että mitä he tekee ja mitä he ei tee. Vaikka toki heki on kaikki omia persoonia ja tekee työtä omalla tavallaan, mutta jotenki se että ehkä jotku talot jää vähemmälle sen takia, että he tekee sitä ((viittaa keltojen tapaan toteuttaa työtään)) niin erilailla. (H5)

Haasteita kelton tuen tarjoamiseen toi myös **tuen ajankohta**. Lastentarhanopettajat olivat kohdanneet tilanteita, jossa tukea ei saatu tai tuki tuli liian myöhään tilanteeseen nähden. Toisinaan kelton vierailun koettiin ajoittuvan päivärytmin kannalta huonoon ajankohtaan ja lastentarhanopettajan poistuminen ryhmästä oli tällöin vaikeaa.

Yleensähan tullaan just kaikista pahimpaan nukkariaikaan, syömisaikaan tai iltapäivästä, kun rupee olemaan muutenki vähän porukkaa, ku aamuvuorolainen on lähteny. (H1)

Haasteena oli toisinaan myös saada aikataulut sopimaan yhteen. Mikäli yhteistä aikaa ei löytynyt, tilanteet pääsivät venymään turhan pitkälle ja aikaa kului ennen kuin asia saatiin käsittelyyn. Tämä koettiin ongelmalliseksi asian hoitamisen ja etenemisen kannalta.

Mää heitin tämmösen, että ois kiva jos tulisit ryhmään nyt kattoon, että mulla on pari semmosta, joita mä nyt vähän niinkö mietin. Sitte hän heitti kaks ainoaa päivää mitkä joulukuussa passas. Mut sitte ne on niitä päiviä, ko ne kymppipäiväset ei oo paikalla. Ni sitte se menee taas niinkö tosi kauas ennenkö päästään. (H4)

Joissakin tilanteissa lastentarhanopettajat olivat kokeneet, että kelton tarjoama tuki ei heitä hyödyttänyt vierailun epäsopevan ajankohdan vuoksi. Näitä tilanteita olivat sellaiset, joissa kelton vierailu sijoittui toimintakauden kannalta epä-tarkoituksen mukaiseen kohtaan. Vierailua ei koettu hyödyllisenä heti alku syksystä tai aivan loppu keväästä. Seuraavassa esimerkissä tuodaan esiin, miten

kelton vierailua olisi kaivattu vasta myöhemmin, jolloin lastentarhanopettaja jo tuntisi lapset ja ryhmän paremmin ja osaisi esittää keltolle mahdollisesti kysymyksiäkin.

Se oli vähän hankala ajankohta jotenki ku [--]kolme päivään me oltiin vasta keretty olla, et kaikki oli ittellekki uutta. Ettei tienny ittekkään niistä lapsista vielä oikeesti mitään. Se ois jotenki hedelmällisempää, että hän [--] olis tullu vaikka siinä syyskuun lopussa tai syyskuun aikana. (H5)

Haasteena tuen saamisessa lastentarhanopettajat kokivat myös sen, että toisinaan heiltä vaadittiin runsaasti työtä, jotta **kelto saatiin vakuutettua heidän huolestaan** ja tarvittavat tukitoimet saatiin lapselle tai ryhmään. Lastentarhanopettajien tuli itse olla aktiivisia tuen hakemisen suhteen, eikä aina kelton saaminen vierailulle ollut täysin ongelmaton. Lastentarhanopettajista oli vaikeaa saada kelto näkemään heidän kantansa ja ottamaan ilmaistu huoli tosissaan. Jos asioita haluttiin saada eteenpäin, tuli lastentarhanopettajien ponnistella niiden etenemiseksi. Yhteistyötä kuvailtiin vaikeaksi ja jäykäksi.

Se on ollut vaikeempaa täällä. Saada käymään ja ehkä niin ku ottamaan asiat vakavasti sillä tavalla, miten ite näkee tilanteet lapsilla. (H3)

Haasteet tuen sisällössä

Lastentarhanopettajat ilmaisivat, että kelton tarjoamia ohjeita, neuvoja ja vinkkejä oli joskus vaikeaa toteuttaa ja sen seurauksena lapsen **tuen toteuttaminen** arjessa **koettiin haastavana**. Lastentarhanopettajien mielestä *arkipäivän realiteetit tulee joskus niissäki vastaan*. (H1) Esimerkkinä esiin tuotiin lapsen laittaminen pukeutumaan yksikseen. Tämän ohjeen toteuttamiseen vaikutti aina se, mihin seuraavaksi oltiin menossa tai kuinka sujuvasti ruokailu oli sujunut.

Usein saadut ohjeet vaativat lastentarhanopettajalta aikaa toteuttaa ne kahden kesken lapsen kanssa. Aikaa kiireisessä arjessa tähän ei tahtonut löytyä. Siksi yksilöharjoitteiden sijasta lastentarhanopettajat kaipasivat ryhmässä toteutettavia ohjeita. Lastentarhanopettajien täytyi kyetä huomioimaan kaikki lapset

tasapuolisesti, joten myös kelton ohjeiden ja tehtävien toivottiin olevan sellaisia, jotka huomioisivat myös toiset lapset.

Pitäs olla semmosia juttuja, mitä vois toteuttaa vähän isommassaki porukassa. Ehkä aattella sillee, että se vaikuttas moniin, vaikka sillä aattelis vaikuttavansa yhteen lapseen. (.) Meillä on harvoin sitä aikaa sille yhelle lapselle niin paljon ku mitä tavallaan ehkä ne kelton tehtävät ja toimet tarttis. (H1)

Lastentarhanopettajat olivat saaneet hyviä ohjeita siitä, mitä lapsen kanssa tehdään. Ongelmaksi kuitenkin muodostui ohjeiden toteuttaminen käytännössä eli miten se tehdään. Kelton puheen perusteella lastentarhanopettajille muodostui mielikuva harjoitteesta, mutta se ei vastannutkaan lapsen kanssa käytännössä toteutettua harjoitetta. Lapsi ei toiminutkaan harjoitteessa sillä tavoin kuin olisi kuulunut toimia. Tällaisessa tilanteessa lastentarhanopettajat kaipasivat sitä, että kelto olisi harjoitteen käytännössä heille näyttänyt. *Ois ollu mielenkiintosta nähä, et miten sitte käytännössä tehdään* (H4) se harjoitus lapsen kanssa.

Haasteita lastentarhanopettajien tuen toteuttamiselle toivat myös kelton tarjoamat turhat tai kyseenalaiset ohjeet tilanteeseen nähden. Turhina ohjeina koettiin sellaiset, jotka eivät tuoneet tilanteeseen helpotusta eivätkä vieneet sitä eteenpäin. Esimerkiksi se, että *ohjeet oli hyvin pitkälti sitä, että antakaa aikaa*. (H1) Tällaisten ohjeiden vuoksi tilanteeseen ei saatu mitään apua, vaikka lastentarhanopettaja tiesi, että pelkkä ajan antaminen ei tässä tapauksessa riittäisi. Kyseenalaisena ohjeena lastentarhanopettajat pitivät sellaisia, jotka vaativat toisilta lapsilta muutosta. Tällaisia ohjeita lastentarhanopettajat eivät kokeneet oikeanlaisena tukena, eivätkä niitä lähteneet ryhmässä toteuttamaan. Lastentarhanopettajien mielestä vaatimus olisi muita lapsia kohtaan kohtuuton.

Se ei mun mielestä oo oikeenlaista apua, että sitte mukaudutaan yhden lapsen väärään käytökseen. Semmosta vinkkiä on tullu vastaan, jota en oo sitte käyttäny. Ois mun mielestä ollu väärin muita lapsia kohtaan, että he joutuu rajottamaan itteään ja keitä he on. (H3)

Haasteita kelton tarjoaman tuen sisältöön toi se, että aina tiedon ja tilanteiden välittäminen keltolle aitona, ei ollut täysin ongelmaton. Silloin kelton muodostama **käsitys tilanteesta ei vastannut oikeaa tilannetta**. Etenkin kun kon-

taktit kelton kanssa olivat vähäisiä ja apua pyrittiin hakemaan vasta tosi paikan tullen. Kuitenkin aidon kuvan välittäminen tilanteesta keltolle nähtiin merkityksellisenä, jotta kelto pystyi tarjoamaan oikeanlaista tukea. Kelto vieraili ryhmässä harvoin ja näki vain osan lapsen toiminnasta. Kun lapsiryhmään tuli ulkopuolinen vieras aikuinen, vaikutti se lapsien kuin aikuistenkin toimintaan väistämättä. Siksi tilanne ei vastannut tavallista arjen tilannetta.

Haastetta miten välittyy ne tilanteet ja lasten tarpeet ja ominaisuudet erityislastentarhanopettajalle, kun se tulee joko mun kertoman kautta tai sitte ehkä heidän omien kokemusten kautta. Monesti ne tilanteet ei oo niin arkisia kun siinä on se erityislastentarhanopettaja. Siinä on ehkä haastetta jos on hätä tai huoli, niin saada sitte se sellasenaan menemään perille. (H2)

Toisinaan kelto muodosti kuvauksensa lapsen tilanteesta kuulemansa perusteella, joten kelton käsitys tilanteesta perustui lastentarhanopettajan kertomaan. Silloin tapahtumien aitous kärsi eikä kerrottuja asioita voinut suhteuttaa tilanteeseen. Ongelmallista oli myös se, että yhteyttä otettiin vasta varsin akuutissa tilanteessa, jolloin lastentarhanopettajan kertoma kuvaus saattoi vääristyä oikeasta tilanteesta. Kun nähtiin harvakseltaan tilanteita kerrottiin useita kerrallaan. Silloin yleensä muistettiin kertoa kaikista hurjimmat jutut ja harvoin muistettiin hyviä hetkiä lapsen kanssa kertoa. Näin keltolle saattoi muodostua vääränlainen kuva lapsen tilanteesta.

Nytki jos häneen ottaa yhteyttä niin saa kertoa sen viistoista tapausta mitä on tapahtunu päivän aikana tai kuukauden aikana tai koko vuoden aikana. Niiden perusteella hän tekee sen kuvauksen siitä tilanteesta. Sitten monesti nekin ku häneltä pyydetään apua, ni sitte ollaan jo niin tuskasia, että ne voi olla tietyllä tapaa olla jo vääristyneitäki ne kuvaukset. Et sitte kuvataan ne kaikkein pahimmat hetket ja unohetaan ehkä mitä hyviäki vaiheita on ollu tän lapsen kanssa ja millanen se toiminta oli niillä hyvillä hetkillä. (H1)

Samaan ongelmaan törmättiin myös lomakkeita kirjatessa, kun asioita jouduttiin niissä esittämään varovaisesti vanhempien vuoksi. Kelto ei näin saanut totuuden mukaista kuvaa lapsen tilanteesta, koska lastentarhanopettajat eivät voineet esittää asioita niin suoraan, sillä tavalla kuten keltolle olisivat ne halunneet esittää.

Kirjotin tämmösen lomakkeen, missä kerroin omista havainnoistani. Sitten tavallaan se pitää, kun sen näkee vanhemmatkin, niin se pitää kirjoittaa semmosella kielellä. Ei ehkä

pysty sanomaan asioita ihan niin suoraan, kuin mitä keltolle suoraan haluaisi sanoa, että sais jotenki todellisemman kuvan siitä tilanteesta. (H1)

Lastentarhanopettajat toivat esiin, että kelton tarjoama tuki ei aina ollut vastannut tilanteessa esiintyvää tarvetta. Lastentarhanopettajat olivat joskus kokeneet, että kelton olisi **pitänyt paneutua asiaan paremmin** tukea tarjotessaan. Kelton vierailut tai kohtaamiset kelton kanssa saattoivat olla nopeita pistäytymisiä. Kun keltoa nähtiin vilahdukselta, ei aikaa keskustelulle tahtonut löytyä. Myös kelton vierailujen määrää oli aiheuttanut lastentarhanopettajissa tyytymättömyyttä. Kelton tarjoama tuki ei aina ollut vastannut sitä, mitä lastentarhanopettajat olivat tuelta odottaneet. Tarpeen vaatiessa aikaa yhteistyölle tulisi joka tapauksessa löytää.

Hän on nimenomaan käynyt täällä, että mä olen nähnyt hänet, että hei ja sitten hän on lähtenyt. Ei olla hirveesti keretty vaihtamaan mitään ajatuksia mistään. [--] Ei hän oo kertakaan käynyt seuraamassa niitä lapsia tänä syksynä, vaikka hän on tiennyt. Hänhän on kuitenkin tehnyt heidän kanssa yhteistyötä jo viime vuonna. (H1)

Haasteet kelton toimintatavoissa

Lastentarhanopettajat ilmaisivat kelton toimintatavoissa olevan haasteita. Nykyisten käytäntöjen vuoksi keltojen koettiin jäävän varsin **etäisiksi** lastentarhanopettajien näkökulmasta. Keltojen ei koettu juurikaan näkyvän ryhmien arjessa. Tarvittaessa keltot olivat *puhelimien ja sähköpostin päässä*, (H5) mutta tuen ei koettu paljon arjessa näkyvän. Keltojen etäisyys arkityöstä aiheutti sen, että keltot koettiin vieraaksi itselle sekä lapsille. Näin myös kynnys pyytää apua kasvoi, koska tuen pyytäminen oudolta ihmiseltä ei tuntunut lastentarhanopettajista luonnolliselta.

Et jos se ois jotenki enemmän tässä arjessa, että hän tulis tutummaksi. Olis ehkä helpompi sitte taas pyytääkki, että hän on kuitenkin aika sillai outo tai etäinen itelle. Sit ehkä se kynnys on myös korkeempi pyytää. (H4)

Lastentarhanopettajien mielestä kelton tuen tarjoamisessa oli havaittavissa tiettyjä **toimintatapoihin liittyviä rajoitteita**. Lastentarhanopettajat kokivat muun muassa tietyt kelton työskentelytavat toimimattomina. Esimerkkinä tästä las-

tentarhanopettajat ilmaisivat sen, että jos kelton ainoa työskentelytapa oli lapsen testaaminen kahden kesken toisessa tilassa. Tieto, jonka kelto yleensä testaamisen perusteella sai, oli täysin tuttua lastentarhanopettajille arjesta. Siksi tämä toimintatapa harvoin tuotti mitään uutta tietoa lastentarhanopettajille.

Sittekö hän on niitä testejä tehenny, eihän siellä tuu oikeestaan meille mitään uutta, koska kyllähän me nähään ne kaikki jutut siinä arjessa. Mitä se laps osaa ja mitä se ei osaa. Mutta että kyllä siitä itelle ois enemmän hyötyä, kun mä näkisin siinä ryhmässä, että mitä hän tekee, miten hän ohjaa, mitä siinä voi ottaa. (H4)

Tämä toimintatapa koettiin toimimattomana myös siksi, ettei se vastannut todellista arkipäivän tilannetta lainakaan. Päiväkodissa lapset joutuvat toimimaan ryhmässä, joten lapsen poistaminen ryhmästä muualle tekemään tehtäviä, ei vastaa lapsen arkipäivän tilannetta. Näin lastentarhanopettajat ilmaisivat tyytymättömyytensä tätä työskentelytapaa kohtaan. Lastentarhanopettajat ymmärsivät, että joskus täytyi toteuttaa tietty testi, mutta jatkuvana työskentelytapana tämä koettiin toimimattomana.

Se että otetaan vain yksi lapsi ja mennään tekemään niitä tehtäviä, niin se on ok, jos pitää tehdä joku kettutesti tai jotain. [--] Mut et jos se on aina vaan sitä, että tullaan jotain lasta kattoon ja sitte aina otetaan se pois siitä ryhmästä, ni se ei kerro sitä todellisuutta. Päiväkodissa ja eskaris kuitenkin se on sitä ryhmässä toimimista. Keltonki olis tärkeetä nähä se, että miten se lapsi toimii siinä ryhmässä eikä että miten se nyt tekee tämän palikkatestin. (H5)

Myöskään kasvu- ja hoitoryhmä tapaamisten ei koettu antavan lastentarhanopettajille tarpeeksi eväitä. Lastentarhanopettajista *tuntu, että ne lasten asiat oli semmosia salaisia siinä kasvu ja hoitoryhmässä.*(H2) Lastentarhanopettajan rooli oli kertoa asioista mahdollisimman avoimesti, mutta vastineeksi lastentarhanopettajat eivät kokeneet saavansa mitään tilannetta helpottavaa. Näin tapaamisten hyödyn koettiin jäävän varsin vähäiseksi lastentarhanopettajien näkökulmasta.

Kasvu ja hoitoryhmä tapaamisissa se oli jotenki semmonen se rooli, tuntu että mä oon informaation antaja ja he ottaa sitä vastaan. Siellä oli sitte muitakin ammattiryhmiä mukana, että oli lastensuojelun puoleltaki ja neuvolasta. Siinä ainaki alkuun koin sitä, että mä en saanut niin paljon. [--]Se ehkä oli sitte vähän semmosta, ei ihan omien toivomusten mukainen. (H2)

Hämmennystä lastentarhanopettajien keskuudessa aiheuttivat kelton nimike ja työnkuva. Lastentarhanopettajat toivat esiin, että ryhmässä olisi tarvetta myös

muulle kuin konsultoinnille, vaikka mahdollisuudet muunlaiseen tukeen olivat vähäiset kelton nimikkeen muuttumisen myötä.

Hän tosiaan on nimikkeellä konsultoiva ja hän todellakin vain konsultoi, että siinä mielessä kai pitää olla ihan tyytyväinen. Aikasemmin luulin, että se k siinä edessä tarkoittaa kiertävää, mutta se nyt näköjään ei enää pidä paikkaansa. Se tuli mullekin vähän yllätyksenä jossakin vaiheessa. Et se on tosiaan vaan sitä konsultointia. Niin no hän konsultoi silloin kun häntä tarvitaan. Siihen kai se on tyytyminen. (H1)

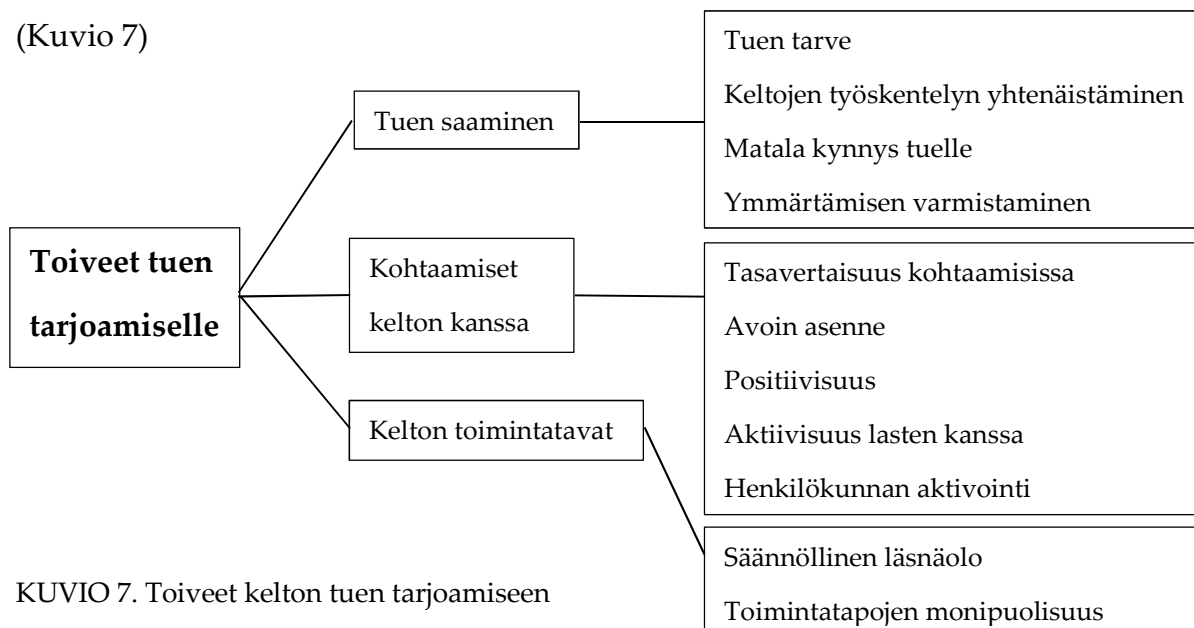
Se että kelto oli käytettävissä vain konsultaatioon, oli lastentarhanopettajista ongelmallista. Tärkeänä lastentarhanopettajat pitivät sitä, että myös kelto tuntisi lapsen ja nykyisen käytäntöjen vuoksi se ei toteutunut. Lyhyen vierailun perusteella tehty arvio lapsen tilanteesta kyseenalaistettiin. Ryhmään keltoa ei helposti saatu. Kun *oikeen vaatimalla vaadittiin* (H1) kelto saattoi ryhmään tulla.

Mulle opiskeluaikana annettiin kuva, että se on yksi kelton tehtävistä, että on ryhmässä mukana. Ei mun mielestä pysty arvioimaan lasta ellei tunne lasta. Sitä taas ei pysty tekemään jonku muutaman tehtävän avulla vaan se pitää seurata, miten lapsi toimii normaaleissa elämässä tai tavallisen päivän aikana. [--] Hän ei tule ryhmään vaan hän aina nimenomaan ottaa sen lastentarhanopettajan pois ryhmästä johonkin palaveriin keskustelemaan, juttelemaan ja sitten hän lähtee pois. (H1)

6.2.2 Lastentarhanopettajien esittämät toiveet tuen tarjoamiselle

Lastentarhanopettajilla oli näkemyksiä siitä, millaista tuen tarjoamisen tulisi olla, jotta se vastaisi paremmin tarvetta ja hyödyttäisi lastentarhanopettajia mahdollisimman paljon työssään. Lastentarhanopettajat ilmaisivat toiveita liittyen tuen saamiseen, kohtaamisille kelton kanssa ja kelton toimintatavoille.

(Kuvio 7)



Toiveet tuen saamiselle

Lastentarhanopettajat ilmaisivat **tarvitsevansa tukea** sosiaalisten ongelmien kanssa sekä ryhmässä toimimiseen liittyen. Lastentarhanopettajat toivat esiin, miten vinkkejä ryhmässä toimimiseen oli vaikea saada, koska yleensä nämä vinkit eivät olleet yksiselitteisiä eikä tilanteisiin voinut antaa yksinkertaisia ratkaisuja. Jotta tarvittavat apukeinot löydettäisiin, vaati se keltolta enemmän miettimistä ja ryhmän tuntemista. Lastentarhanopettajat kaipasivat yksinkertaisesti *niitä konkreettisia arjen apuvinkkejä*, (H3) jotta arjen toimia saataisiin helpotettua ja sujuvoitettua. Myös sosiaaliset ongelmat aiheuttivat usein lastentarhanopettajille haasteita. Lastentarhanopettajat kokivat, että sosiaalisten ongelmien kanssa tarvittiin erilaista ajattelutapaa kuin lastentarhanopettajilla oli. Aikaa lapsen seuraamiseen ja kirjaamiseen tai kykyä päätellä haasteiden syitä ei ollut tarpeeksi. Siksi kelton apua näissä tilanteissa kaivattiin. Sen sijaan kognitiivisen puolen haasteiden kanssa koettiin pärjäävän. Näitä voitiin harjoitella ilman kelton apuakin, kun materiaalia oli saatavilla.

Me pystytään vaikuttamaan harjottelemalla sen lapsen kanssa niitä asioita, mut taas sosiaalisessa kanssakäymisessä ni siinä mun mielestä kaivataan toisenlaista. [--]Tarvittaisiin apua sinne arjen arkipäivän tilanteisiin, ei niihin tehtävien ja tämmösen kognitiivisen puolen tukea, koska sitä pystytään harjottelemaan. Me pystytään kans tekemään niitä tehtäviä lasten kanssa, mutta me ei nähdä sitä mitä kelto näkee. Meillä ei oo samanlaisia silmälaseja mitä keltolla on. Plus meillä ei ole niin paljon aikaa siihen semmoseen istun tähän ja seuraan, kirjaan tilannetta ylös, vaan minun pitää olla siellä toiminnassa mukana. Keltolla taas vois olla ehkä enemmän aikaa ja sitte tosiaan niitä silmälaseja, että nyt tämä teki näin ja nyt tämä teki näin ja sitte se ehkä vois kertoa siitä ja siitä. (H1)

Lastentarhanopettajat kaipasivat lisää **yhtenäisyyttä keltojen työskentelyyn**. Ratkaisuna tähän esitettiin keltojen työnkuvien yhtenäistäminen. Jos keltoilla olisi yhtenäinen linja siitä, mitä he tekevät ja mitä he eivät tee, talojen eriarvoisuus vähenisi. Lastentarhanopettajat myös toivoivat, että keltot lisäisivät keskinäistä yhteistyötä ja konsultoisivat tarvittaessa toisiaan, jolloin kaikilla yksiköillä olisi ikään kuin kaikkien keltojen tietotaito käytettävissä.

Kaipais enemmän semmosta, että he konsultoisi sit myös toisiaan jos jollekki joku asia on tutumpaa, ni sit vois vähän että mitenkäs tässä hommassa oltiin toimittu. [--] Se sitte myös tasais sitä, että kun ne kaikki on niin erilaisia ja eri kokemuksilla ja eri persoonilla, että jos he enemmän vielä tukisivat myös toisiaan. Ehkä se sitte tasottais sitä, mikä on

minun mielestä hieman eriarvoistava. Periaatteessa kaikilla olisi niitten kaikkien keltojen tietotaito käytössä. (H5)

Lastentarhanopettajat toivoivat **matalaa kynnystä tuen saamiseen**. Tämä edellytti luonnollisuuden lisäämistä yhteistyöhön ja helpompaa saavutettavuutta tuelle. Tämä onnistuisi lastentarhanopettajien ja keltojen etäisyyttä vähentämällä. Oleellisena tekijänä tässä nähtiin kelton säännölliset vierailut päiväkodilla.

Ettei tarttis olla kauhee hätä ryhmässä ennenko keltoo kutsutaan, vaan että ois vähän semmonen matalampi kynnys jutella ja kysyä niitä neuvoja siinä arjessa toimimiseen, ku hän ois sillee jotenki säännöllisesti siellä. (H4)

Lastentarhanopettajien mielestä yhteydenoton kynnystä madalsi myös se, että kelto näytti lastentarhanopettajille, että hän on lähestyttävissä niin suuressa kuin pienessäkin. Kun lastentarhanopettajat tietävät, että jo pienissä asioissa keltolta voi pyytää apua, on yhteyttä helpompi ottaa ja ongelmiin saadaan apua ajoissa. Helpottavaa oli tieto siitä, että on hyväksyttävää hakea apua jo pieniinkin arjen juttuihin.

Näyttää että hän on lähestyttävissä ihan suuressa ja pienessä. Ei tarvi olla se katastrofittilanne, että nyt ei meidän omat rahkeet enää riitä ja sitä on jo siinä kuilunreunalla, että nyt ei rahkeet enään riitä. Vaan se että tulee niitä arkisiaki juttuja, että miten tätä helpottaa. (H3)

Lastentarhanopettajat toivoivat, että keltot **varmistaisivat asioiden ymmärtämisen**. Toisinaan yhteistyöhön liittyvien asioiden koettiin olevan kovin hienoja juttuja, joiden selvennystä arkikielelle olisi kaivattu. Jotta lastentarhanopettajat voivat toimia oikein ja toteuttaa lapsen tarvitsemaa tukea, tulisi asioiden olla heille selviä. Lastentarhanopettajat olivat kokeneet, että he olisivat tarvinneet selkeämpää ohjeistusta siinä, kuinka lapsen asiassa edetään ja kuinka lastentarhanopettajien tulisi toimia. Esimerkiksi lapsen tavoitteiden pilkkominen arjen puitteissa koettiin vaikeana. Tällöin lastentarhanopettajat kaipasivat tukea siinä, miten lapsen tavoitteeseen on mahdollista arjessa konkreettisesti päästä.

Joskus ne tavoitteet on jotenki niin hirveen emmää nyt voi sanoa isoja, mut semmosia hankalia jotenki pilppoo.[-] Niissä havainnointi kaavakkeissa ja kaikissa on niin semmosia hienoja juttuja jotenki, että sitte semmoset konkreettiset ohjeet, että miten. Jos lapsen pitäs oppia syömään ite, niin me tarvittas siihen sitte että, miten esimerkiks autistinen

lapsi, miten sää käytännössä sen voitko sää ottaa sen kädestä kiinni. Tuu näyttään meille miten se tehdään. (H4)

Toiveet kohtaamisille kelton kanssa

Tärkeänä lastentarhanopettajat pitivät osapuolten **tasavertaisuutta kohtaamisissa**. Yhteistyön koettiin olevan usein vahvasti kelton sanelemaa ja siksi yhteistyöhön toivottiin lisää yhteistä sopimista. Esimerkiksi palaverien sopimiseen toivottiin enemmän lastentarhanopettajien mielipiteen kuulemista.

Palaverien sopimiseen kaipaisin vähän semmosta. Viime vuonnaki oli tällainen tilanne, että hän vain ilmoitti minulle, että silloin ja silloin ois palaveri, tule paikalle. [--] Vähän tämmöstä sopimista meidänki kanssamme, että ei he minusta voi ylempää tavallaan vaan ilmoittaa, että silloin on palaveri. Vaan minusta semmonen, että sopisko tämmönen meinki. (H1)

Lastentarhanopettajat ilmaisivatkin *kaipaavansa yhteistyötä*.(H4) Vaikka kelton työ on pitkälle konsultointia, kaivattiin enemmän yhdessä tekemistä. Nyt konsultaation koettiin tulevan kaukaa ja olevan varsin irrallinen ryhmän arjesta. Lastentarhanopettajat kokivat tarvitsevansa tukea työssään, ei niinkään ohjeita kuinka toimia; tee tai toimi näin. Tällä oli vaikutusta siihen, millaiseksi lastentarhanopettajat kokivat olonsa kelton tarjotessa tukeaan. Tärkeänä lastentarhanopettajat pitivät sitä, että kelto *kunnioittaa sitä osaamista mikä henkilökunnalla on*. (H4)

Lastentarhanopettajan saappaat on mulle vielä aika isot, et siinä tarttis semmosta tukea. Et sitte hirveen herkästi sää saat ittes niinkö vielä enemmän, et jos tulee ohje eikä niinkö, että mää tuen sua tässä sun arjen työssä. Ni se saattaa saaja aikaseks aikamoisen pläsäyksen sitte. (H4)

Yhtenä merkityksellisenä osa tasavertaista kohtaamista nähtiin myös oikeanlaisen ilmapiirin luominen tuen tarjoamistilanteessa. Tällaisena pidettiin ilmapiiriä, jossa oli hyväksyttävää kysellä asioista ilman arvostelun kohteeksi joutumista. Lastentarhanopettajat eivät pyytäneet apua, mikäli kokivat että heidän osaamistaan arvostellaan. Ilmapiirillä oli vaikutusta siihen, millaiseksi tuen pyytämisen kynnys koettiin.

Se pitää olla semmonen tilanne, että mulla on semmonen olo, että ei periaatteessa arvostella sitä niinku sillai, että ai etkö sää tätäkään osaa. Jos semmonen olo tulee, ni sitte mää

en tietenkään kysy yhtään mitään. Mutta jos on semmonen ilmapiiri, että on ihan hyväksyttävää kysellä ja näin, niin silloin otan kyllä ihan mielelläni tukea vastaan. (H5)

Kelton rooli ilmapiirin luomisessa yksiköissä vieraillessaan koettiin merkittävänä. Keltolta vaadittiin hyviä vuorovaikutustaitoja, sillä heidän tuli kyetä työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa. Lastentarhanopettajat toivoivat sellaisen ilmapiirin luomista, että kelton vierailua voitaisiin odottaa innolla eikä tapaamisten kulkua tarvitsisi etukäteen jännittää. Näin kelton vierailusta saatiin enemmän irti.

Kelton täytyy tulla oikeesti juttuun melkeen niinkö kaikkien kanssa.[--]Pitää kyllä tulla hankalien vanhempien kans ja hankalien työntekijöiden kans.[--]Ideaalitalannehan on se, että kun hän tulee taloon niin ilmapiiri muuttuu paremmaksi periaatteessa tai [--] semmonen että ei pelonsekaisin tuntein tarvi odottaa, että voi ei se tulee käymään, että miten käy tällä kertaa. Vaan että hei, kelto tulee tänään, mun pitää kysyä sitä ja tätä ja tuota ja pitääpä jutella ja voiskohan se tulla meilläki käymään tässä. (H5)

Lastentarhanopettajat toivoivat keltojen olevan **avoimia** kohtaamisissa. Lastentarhanopettajat odottivat, että kelto *kertoo omia ajatuksiaan ja haluaa antaa vinkkejä* (H2) lastentarhanopettajille. Lastentarhanopettajista oli hyvä, että kelto on *sillä tavalla ylpeä siitä omasta osaamisestaan että tuo sitä esille* (H3) tapaamisissa jakaen tietämystään. Keltolta toivottiin tiedon jakamista ja lastentarhanopettajien eteenpäin auttamista. Arkeen kaivattiin konkreettisia käytännössä annettuja apukeinoja.

Jakaa sitä tietoa eteenpäin ja osais kertoa ja auttaa eteenpäin henkilökuntaa. Ei vaan tuo paperia eteen ja lukekaa tämä. Tässä ois 10 sivua, että lukekaapa tuo nyt illalla, niin osaatte huomenna sitte. Vaan että osais ihan käytännössä antaa vinkkejä. (H3)

Myös kelton **positiivinen asenne** oli lastentarhanopettajista toivottavaa ja vaikutti paljon kohtaamisten luonteeseen. Lastentarhanopettajat kaipasivat keltolta positiivista suhtautumista eri vaihtoehtoihin lapsen tukemisessa, vaikka niiden järjestäminen ei olisi täysin itsestäänselvää. Esimerkiksi lapsen koululyykkäyksen kohdalla ei toivottu kuulevan keltolta heti ehdotonta kieltävää vastausta.

Lastentarhanopettajista merkittävää oli se, miten kelto otti kontaktia lapsiin tullessaan käymään. Kohtaamisissa lastentarhanopettajat toivoivat keltolta **aktiivisuutta lasten kanssa**. Lastentarhanopettajista oli tärkeää nähdä, miten

kelto lapset kohtasi ja kuinka hän onnistui luomaan yhteyden lasten kanssa. Ryhmään tullessaan keltolta toivottiin sitä, että hän lähestyi lapsia ja puhutteli näitä. Se miten kelto lapsia lähestyi, kertoi lastentarhanopettajille *sen, että no tää ei nyt vaan oo joku toimistotyyppe, joka kirjasta on luku, että näin pitää tehdä. Vaan hän oikeesti tietää, miten laps ryhmässä toimii.* (H5) Tällä koettiin olevan merkitystä sille, millaisen kuvan kelto lapsista sai. Kun kelto tunsu lapsen, oli yhteistyön tekeminen helpompaa. Kun kelton ja lasten välinen vuorovaikutus toimi, vastasivat tilanteetkin luonnollisempia tilanteita. Kelolta odotettiin vuorovaikutusta jopa enemmän lasten kanssa kuin henkilökunnan kanssa, vaikka tärkeää oli että myös henkilökunnan näkemystäkin kuunneltiin.

Osas ottaa ne lapset ja näki ne. Pysty olemaan oma ittensä ne lapsetki hänen kanssaan ja pysty näyttämään niitä oikeita piirteitä. Monestihan menee ne tilanteet kauheen muodollisiksi. Jotenki tuntuu siltä, että kun tulee vieras ihminen, ni lapset onki sitten ku enkeleitä, vaikka ei sitte ehkä oikeassa tapauksessa oookkaan. Hän oli semmonen, että otti kunnolla kontaktia lapsiin ja näki heidät lapsina ja puhu ehkä enempi heidän kanssaan, kun mitä puhu opettajan kanssa. Sai kommunikaation heidänkin kanssaan toimimaan ja se oli mun mielestä hieno homma, että sillä tavalla sai yhteyden. (H3)

Lastentarhanopettajat odottivat keltolta myös **henkilökunnan aktivointia**. Kelto, joka oli ammattitaitoinen, inspiroi lastentarhanopettajia. Myös sellainen kelto, *josta tulee heti semmonen olo että hän tietää asioista tai on ainaki valmis ottamaan selvää ja ottaa asiakseen* (H5)innosti lastentarhanopettajia. Kelton ei kuitenkaan odotettu tietävän kaikkea. Toivottavaa oli, että asiaan voitiin palata myöhemmin uudelleen, mikäli kelto ei heti henkilökuntaa osannut auttaa.

Keltolta toivottiin tukea, joka laittaisi lastentarhanopettajat pohtimaan omaa toimintaansa ja kehittämään sitä. Lastentarhanopettajat toivoivat, että kelto saisi heidän ajatteluaan heräteltyä, *jotta itekki alkais miettimään uusia juttuja ja uusissa kuvioissa.*(H3) Lastentarhanopettajat odottivat saavansa keltolta palautetta. Merkityksellistä oli se, kuinka palaute henkilökunnalle annettiin. Toiveena oli saada rakentavaa palautetta positiivisessa muodossa. Toisen työn arvostelemista ei kaivattu, vaikka tarvittaessa työskentelyä sai ohjata.

Se palaute ois sit semmosta rakentavaa tai semmosta positiivis-sävytteistä. Ei sillai, että nyf teit väärin. Toki saa sanoa jos on jotain, mitä hänen mielestään tehään tai voisi tehdä

paremmin. Mutta sanois, että oletteko ajatelleet, että tämän voisi tehdä näinkin eikä sillai alkää tehkö noin. (H5)

Toiveet kelton toimintatavoille

Lastentarhanopettajat toivoivat kelton säännöllistä läsnäoloa päiväkotien ja ryhmien arjessa. Kelton säännöllisten vierailujen ryhmissä, koettiin olevan ratkaisu moneen ongelmaan. Lastentarhanopettajien mielestä keltoilla voisi olla lukujärjestys, mihin olisi merkitty tietty aika milloin hän vierailisi missäkin. Kun kelto viettäisi aikaa säännöllisesti ryhmissä, näkisi hän ryhmien tavallista arkea ja siten tietäisi, millaista tarvetta ryhmissä on ja osaisi hän tarjota oikeanlaista apua. Olemalla läsnä ryhmässä kelton koettiin saavan parhaiten tietoa. Näin kelto myös saisi totuudenmukaisen kuvan tilanteesta ja näkisi kuinka lapset oikeasti pärjäävät ryhmissä. Myös lapset, oppiessaan tuntemaan kelton, voisivat olla tilanteissa, kuten tavallisestikin ovat. Näin vieraskoreus saataisiin poistettua ja lasten aidot piirteet ja toiminta näkyisi myös keltolle.

Ois lukujärjestys hänelläki. Ois vaikka joka toinen keskiviikko aamu täällä ja joka toinen tiistai aamu siellä. Ois tavallaan ihan semmoinen tietty aika milloin hän tulis käymään ja olis siellä ryhmässä. Sillä tavalla lapsetkin häneen paremmin tottuis, hän ei ois niin kummajainen ryhmässä. Sitte hän oppis paremmin tuntemaanki ryhmän, jonka avulla hän pystyis meille tarjoamaan sitä apua enemmän ku hän tietäs mistä puhutaan. (H1)

Hän näkis miten esimerkiks just tämä mejän erityislapsi, et miten hän pärjää just tässä ryhmässä, että ku kaikki on ihan normaalisti. (H5)

Lastentarhanopettajat toivoivat että keltot tulisivat useammin ryhmiin oleskelemaan, viettämään aikaa ja tutustumaan lapsiin. Toivottavaa lastentarhanopettajista olisi myös se, että keltot tekisivät asioita enemmän lapsiryhmissä. Esimerkiksi kelto voisi toimia ryhmässä tukea tarvitsevan lapsen kanssa, eikä lasta vietäisi ryhmästä pois.

Meni lasten leikkeihin mukaan, että ihan sillai tutustu lapsiin ja ko hän seurasi että miten siinähan se äkkiä tulee selville, että minkälaisia tapauksia täällä on ja mitä ne tarvii. [--] Kelto joka uskaltaa tehdä sitte niitä asioita siinä lapsiryhmässä tai olla no vaikka sen yhden tuen tarvitsijan kanssa siinä lapsiryhmässä eikä vaan lähde tekemään jonneki muualle niitä tehtäviä, koska sehän ei oo se todellisuus tämmösissä ryhmissä. (H5)

Säännöllisten kohtaamisten myötä tarjoutuisi mahdollisuudet palautteen saamiselle ja päivittäisille keskusteluille. Näin lastentarhanopettajat saisivat lisää

ideoita lapsen tuen toteuttamiseen sekä palautetta omasta toiminnastaan ja lapsista. Henkilökunta saisi aina jotain uutta omaan toimintaansa ja kelto voisi ohjata henkilökuntaa kehittämään toimintatapojaan.

Se että tulis käymään säännöllisesti. Siitä sais sitte varmaan aina jotain uutta ja jotain mitä hän vois sillä tavalla, että ootteko te kokeillu tätä. Mää huomasin että tämä tilanne ei ehkä ollu niin sujuva, että ootteko te kokeillu tätä. Koska sitä äkkiä kuitenkin juurtuu niihin samoihin kaavoihin. (H3)

Säännöllisten kohtaamisten myötä *omaki suhde siihen keltoon muodostuis enemmän semmoseks että uskaltais enemmän vielä kysyä.* (H5) Säännöllisillä vierailuilla nähtiin olevan vaikutusta myös kelton ja lasten välisiin suhteisiin. Lapset tietäisivät kuka kelto on ja kelto tuntisi lapsia. Kun kelto vierailisi säännöllisesti, saataisiin apuakin säännöllisesti. Silloin jo pieniin ongelmiin voitaisiin löytää ratkaisut eivätkä ongelmat pääsisi vaikeutumaan ja kasvamaan. Näin voitaisiin estää isojen katastrofitilanteiden synty. Lastentarhanopettajien mielestä tuen ollessa lähettyvillä arjessa *ehkä muistaiski kysyä* (H3) asioista, jotka heitä olivat mietityttäneet. Lastentarhanopettajat toivat esiin, että ihannetilanteessa tuen tarjoamisen suhteen heillä olisi päiväkodin oma elto käytettävissä.

Jos hän tulis käymään siinä, vois olla semmonen asia mikä helpottais tuen saantia. Ehkä henkilökunta ei tuu siihen kuulunreunalle, vaan pystyy sitte pienissäkin asioissa jo kysymään. Kun pienet asiat järjestyy, niin ne ei ehkä tuu niin isoiks jutuiks sitte loppupeleissä. (H3)

Ihannetilanne ois se, että joka talolla ois oma elto. Ei olis mitään keltoja, vaan meillä olis elto. (H1)

Kelton viettäessä aikaa säännöllisesti ryhmissä, myös muut kuin lastentarhanopettajat saisivat mahdollisuuden kelton tukeen. Koko henkilökunnalle tarjoutuisi mahdollisuus kysyä itseään mietityttävistä asioista ja saada apua tilanteissa. Lastentarhanopettajat toivoivatkin, että kelton kanssa tehtävä yhteistyö ulotettaisiin paremmin koko henkilökunnan ulottuville. *Se olis tosi mukavaa, jos pystyis olemaan koko henkilökunta läsnä* (H2) esimerkiksi palavereissa. Tämän koettiin helpottavan lapsen tuen toteuttamista, kun tieto saataisiin kaikille samanlaisena ja kaikki voisivat noudattaa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä.

Ei ehkä muillekkaan ois niin vaikeeta tai ei olis sitä kynnystä kysyä suoraan keltolta eikä tarvis aina lastentarhanopettajan kautta. Monesti mulla ainaki on ollu työkavereita, jotka niinku no kysy sää, mää oon miettinny tätä, mutta kysy sää. Sillä tavalla vois olla heillekki, että he vois konkreettisesti kysyä apua kans ihan siinä tilanteessa. (H3)

Lastentarhanopettajat toivoivat keltolta kokonaisvaltaista toimintaa ryhmässä ollessaan. Tämä tarkoitti sitä, että kelto huomioisi myös muut lapset ympärillä eikä keskittyisi vain yhteen tiettyyn lapseen, jolle järjestäisi ohjelmaa. Myös lastentarhanopettajien tuli arjessa kyetä toteuttamaan lapsen tarvitsema tuki ja samalla huomioida muut lapset. Mikäli kelto ei huomionnut koko tilannetta ja muita lapsia, ei se vastannut todellista tilannetta, jossa lastentarhanopettajan tuli kyetä omaa työtänsä toteuttamaan.

Hän keskitty täysin siihen yhteen lapseen, ettei miten meidän täytyy toimia, että ne on ne mahdollisesti 15 muuta siinä ympärillä. [--]Nimenomaan hän keskitty pelkästään tähän lapseen järjesti hänle tekemistä ja se lapsi siinä leikki. (H4)

Tällöin ongelmaksi muodostui juuri se, minkä lastentarhanopettajat jo aikaisemmin esittivät huolen aiheenaan. Kelton antamia ohjeita oli vaikea saada osaksi arkea ja niiden toteuttaminen lapsen kanssa ei käytännössä onnistunut.

Lastentarhanopettajat toivoivat keltojen **toimintatapoihin lisää monipuolisuutta**. Keltoilta odotettiin vaihtelevia toimintatapoja, jotka sisälsivät keskustelua, lapsen seuraamista ryhmässä ja kenties kahdenkeskisen tilanteen lapsen kanssa. Näin kelto pystyi *tarkastelemaan asiaa monessa eri tilanteessa ja monelta eri kantilta* (H2). Jos mahdollisuutta toimintatapojen monipuolisuuteen ei yhdellä käyntikerralla ollut, toivottiin työskentelytapoissa kuitenkin olevan *sillai tasa-paino*. (H5)

Varmaan siinä tarviiki semmosta monipuolisuutta. Ei pelkästään sitä, että kuulee lastentarhanopettajan kertoman, vaan tarvii myöskin sen kahdenkeskisen tilanteen, että kohtaa sen lapsen kahden kesken ja myöskin että näkee sen koko ryhmätilanteen. (H2)

Lastentarhanopettajat ilmaisivat omat toiveensa kelton toimintatavoille. Näitä olivat mallintaminen, havainnointi arjessa sekä kasvokkainen keskustelu. Lastentarhanopettajat toivat esiin, miten he kaipaisivat keltolta *semmosta mallintamisen mahdollisuutta enemmän*. (H5) Mallintamista kaivattiin itse toiminnan, eri

tilanteiden, ohjeiden ja menetelmien mallintamiseen sekä materiaalin käytön mallintamista.

Vaikka materiaalia tai jotain sellasta tunnetaitoja tai mitä vaan. Että hän vaikka kerkeis vähän niinkö opastaa oikeesti, että miten. (H5)

Lastentarhanopettajat ilmaisivat kaipaavansa myös kelton havainnointia arjessa. Tarvetta nähtiin olevan sekä ryhmän havainnoinnille että lapsihavainnoinnille. Lapsihavainnointia kaivattiin etenkin tilanteissa, joissa lastentarhanopettajat eivät päässeet selvyYTEEN lapsen tilanteesta, vaan halusivat kuulla kelton mielipiteen lapsesta. Lapsihavainnointia lastentarhanopettajat pitivät hyvänä menetelmänä siitä syystä, että kelto saisi tarvittavan tiedon itse seuraamalla arkea ja sen haasteellisia tilanteita ilman että lastentarhanopettaja joutui nämä tilanteet kirjaamaan ja raportoimaan keltolle. Kirjaamisen koettiin vievän aikaa muulta työltä.

Kelto sais samat tiedot kun tulis seuraamaan sitä arkipäivää niitä haasteellisia tilanteita kuten siirtymätilanteita tai ruokailutilanteita tai jotakin tuokiotilanteita, ilman että opettaja joutuu sitte sen tuokion jälkeen kirjaamaan ne kaikki tiedot ylös. Sitä kirjaamista on joskus jopa liikaakin. Siltä viedään aikaa siltä lasten kanssa olemiselta ja siltä muulta suunnittelutyöltä. (H1)

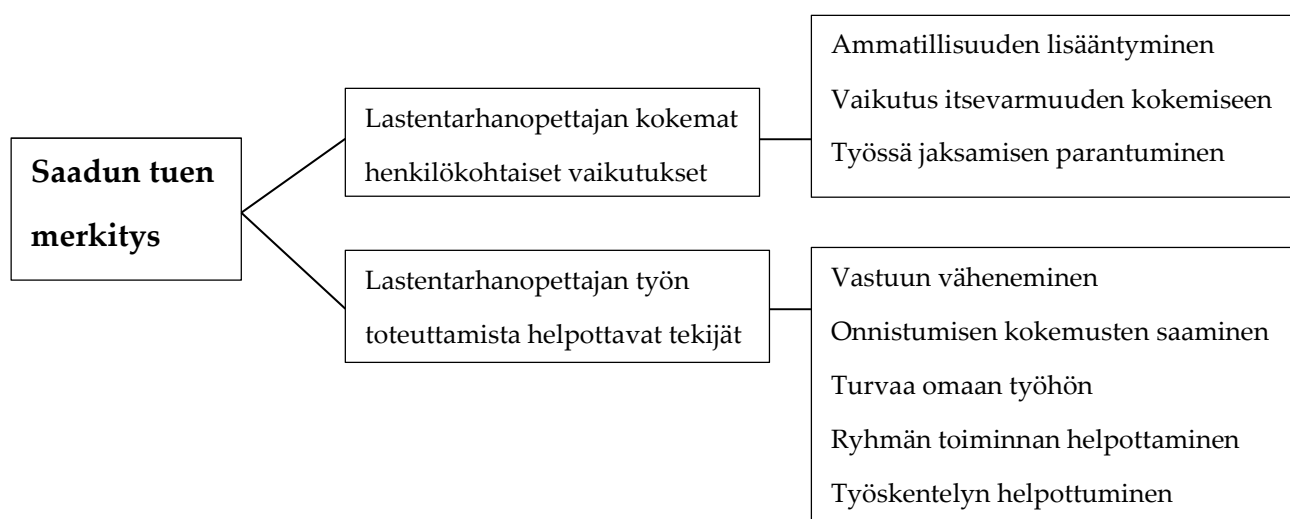
Tukea toivottiin saatavan myös kasvokkain kelton kanssa keskustelemalla. Lastentarhanopettajien työskentelyä helpotti jos he saivat säännöllisesti keskustella kelton kanssa ajankohtaisista tapahtumista ja ongelmista. Keskustelun myötä saatiin uusia ideoita lapsen tuen toteuttamiseksi. Kun lastentarhanopettajalla oli mahdollisuus *vuorovaikutteiseen keskusteluun, dialogiin kelton kanssa* (H1) säännöllisesti, helpotti se myös keskustelun syntyä. Kommunikaatio oli helpompaa tutun kelton kanssa.

6.3 Sosiaalisen tuen merkitys lastentarhanopettajien työlle

Seuraavaksi tarkastellaan sosiaalisen tuen merkitystä lastentarhanopettajien työlle konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta saadun ja puuttuneen tuen kautta.

6.3.1 Tuen saamisen merkitys

Lastentarhanopettajat kokivat saavansa tukea työhönsä konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta ja *se on ollut tärkeä asia.* (H2) Lastentarhanopettajista oli tärkeää, että avun tarpeeseen vastattiin, kun *senhän takia siinä otetaan, koska ei ehkä enää ite löydä niitä juttuja mitkä olis ratkasuks tai avuks.* (H3) Tuen saamisen merkitykset voitiin lastentarhanopettajien kokemusten perusteella jakaa lastentarhanopettajien henkilökohtaisiin merkityksiin sekä työn toteuttamista helpottaviin tekijöihin. (Kuvio 8) Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin, millainen vaikutus tuen saamisella oli lastentarhanopettajan työlle.



KUVIO 8. Konsultoivalta erityislastentarhanopettajalta saadun tuen merkitys

Tuen saamisen henkilökohtaiset merkitykset lastentarhanopettajalle

Lastentarhanopettajat kokivat tuen saamisen merkityksen **ammattillisuuden lisääntymisenä**, kun he saivat lisää osaamista, motivaatio kasvoi, ammattitaito koheni ja asenteessa tapahtui muutoksia. Kelton tarjotessa tukea lastentarhanopettajat kokivat *tosin paljon oppivansa siinä kelton rinnalla*(H7).

Uutta tietoa tietenkin. Jos osaa sillä tavalla kelto kertoa asioista, että saa sitä lisätietoa ja osaamista sen kautta ni se on mun mielestä tosi kiva ja joka tekee siitä yhteistyöstä rikkaittavan. (H3)

Lastentarhanopettajia motivoi kelton ammattitaito. Omaa tietämystä ei koettu riittävänä, joten lastentarhanopettajista oli mielenkiintoista seurata kelton työkentelyä, jolla oli paljon tietämystä asioista. Silloin yhteistyö oli antoisaa ja motivoivaa.

On tosi kiva tehdä todella ammattitaitosen henkilön kanssa töitä, et just ku oma tietämys on se, minkä on saannu koulutuksen kautta. (H3)

Lastentarhanopettajat kokivat ammattitaitonsa kohentuvan, kun huomasivat että kelto otti heidän huolensa tosissaan ja heidän sanomaansa kuunneltiin ja uskottiin. Merkityksellistä omalle ammattitaidolle oli se, että lastentarhanopettaja huomasi olleensa oikeassa lapsen suhteen ja sai vietyä lapsen asioita eteenpäin.

Se että joku ymmärtää sen oman huolen ja sillä tavalla näkee myös sen. Se kohentaa omaa ammattitaitoa sillä tavalla, että okei mää en ollu väärässä tän lapsen suhteen. Mää oikeesti huomasin, että tässä on nyt joku juttu mitä ois ihan hyvä ottaa käsittelyyn.[-]Sitä huomaa, että ei oo niinku ajatellu väärin ja sitä on oikeesti nähny sen lapsen. (H3)

Kelton tuella oli myös vaikutusta lastentarhanopettajan asenteeseen työssään. Kelton tuen myötä saatiin esimerkiksi inspiraatiota uusien menetelmien käyttöönottoon tai lisäkipinää tarvittavan muutoksen toteuttamiseen. Lastentarhanopettajan asenne muuttui päättäväisemmäksi ja asiat otettiin käsittelyyn hana-kammin.

Uutta intoa ja inspiraatiota. Uusia menetelmiä tai uusia juttuja siihen arkeen. Kun on ammattitaitonen ihminen niin siitä inspiroituu ite sillä tavalla jotenki uudestaan ottamaan asian vielä niinku napakammin kiinni ja olemaan päättäväisempi, että nyt me saadaan tähän joku muutos jos on niin että tarvii. Ei sillä oo väliä onko iso vaiko pieni asia mistä on ollu kyse, mutta tuota niin uutta intoa. Voi saada sitä lisäkipinää. (H3)

Tuen saamisella oli merkitystä lastentarhanopettajien **itsevarmuuden kokemiseen**. Tärkeää oli, että kelto ohjasi oikeanlaisissa toimintatavoissa ja näin lastentarhanopettajat saivat varmistusta, että he tekivät oikein ja toimivat lapsen parhaaksi. Kelto *pystyy neuvoa, että tulee tehtyä oikein*, koska tavoitteena on, että *lapselle vaan parasta*. (H6)

Lastentarhanopettajat kokivat, että he tarvitsevat työssään *tukea ja tarvii jonku jolta kysyä*. (H5) Kelton tuen myötä lastentarhanopettajat tiesivät, että toimintatavat *on nyt niinku hyväksytty ylemmältä taholta, että mää voin tehdä näin*. (H5) Lastentarhanopettajien itsevarmuutta lisäsi esimerkiksi se, että kelto tarjosi valmiin toimintamallin, kuinka lastentarhanopettaja voi tilanteessa toimia. Lastentarhanopettajista *tuntuu hyvältä, että joku sanoo, että oikeesti teet vaikka näin*. (H5) Kun lastentarhanopettajat kokivat, että on hyväksyttävää kysellä keltolta mitä vain, jopa itsestään selviä kysymyksiä, lisäsi se lastentarhanopettajien itsevarmuutta.

Mää kysyn sit just niitä ihan tosi yksinkertasiakin asioita, että ihan vaan niinku semmosta varmistusta ja että onks tää nyt näin ihan ok.(H5)

Lastentarhanopettajilla oli kuitenkin myös vastakkainen kokemus. Tietyssä tilanteessa lastentarhanopettajat saattoivat kokea kelton tuen liiallisena ja siten omaa osaamista vähättelevänä ja epämiellyttävänä. Näin saatettiin kokea tilanteissa, joissa kelto ohjeisti henkilökuntaa itsestään selvissä asioissa.

Välillä on semmonen olo että me ollaan ihan tyhmiä, et sit ku ne ohjeet tulee semmosia ohjeita välillä että [--]joo ei olla koskaan tehty mitään tommosia harjoituksia lapsen kanssa. Että välillä tulee semmonen olo, että vähänpö ootko tyhymä. Ei me silti kuitenkaan niin tyhymiä olla, että ihan rautalangasta tarttee väntää tai montaa kertaa sit niinku jotain semmosta (H4)

Tuen saamisella oli merkitystä myös lastentarhanopettajien **parempaan työssä jaksamiseen**. Kun ongelmia oli paljon ryhmässä, koettiin niiden vievän paljon energiaa ja olevan päällimmäisenä mielessä. Haasteet kuormittavat lastentarhanopettajia, joten kelton tukea kaivattiin, jotta kuormaa saisi purettua.

Haasteellisimpina aikoina se on ollu todella tärkeetä. Siinä jos se työ on niin haastavaa tai lapsilla on niin paljon eri ongelmia, että tuntuu, että se vie ison osan siitä työstä, ajatuksesta ja suunnittelusta ja kaikesta. Ni se on tärkeetä. (H2)

Tuen tarpeen merkitys lastentarhanopettajille kulki rinnakkain haasteiden määrän kanssa. Jos ryhmässä ei haasteita paljoa ollut, ei kelton tukeakaan kaivattu samalla tavoin.

Se tavallaan kasvaa se merkitys mitä enempi niitä haasteita on. Jos ei oo niin haastavaa, että pystyy melkeen vaan nauttimaan siitä työstä, ni sillonhan se ei oo samassa roolissa. (H2)

Vaikka kelton tuen ei koettu poistavan työn haasteita, koettiin keltojen tekevän parhaansa auttaakseen lastentarhanopettajia. Siinä mielessä lastentarhanopettajat olivat tyytyväisiä keltojen työpanokseen. He ymmärsivät etteivät keltot *olis niin hirveesti enempäänkää pystynny omissa puitteissa tekemään.* (H2) Merkittävänä koettiin se, että lastentarhanopettajalla oli verkosto ympärillään, jolta tukea ja apua saatiin. Yksin lastentarhanopettajat eivät kokeneet jaksavansa asioiden kanssa. Ne koettiin omaa jaksamista kuormittavina ja työtä vaikeuttavina varsinkin jos haasteita oli paljon ryhmässä.

Kyllä siellä pitää olla se verkosto, että tietää että saa muualtakin apua. Eihän sitä muuten jaksata tehdä sitä työtä, jos ei siellä oo muitakin jotka pystyy auttaan ja tehdä. Saattaa olla aika paljonki ja aika vaativiakin juttuja. (H6)

Saatu tuki lastentarhanopettajan työn toteuttamista helpottamassa

Lastentarhanopettajien saama sosiaalinen tuki helpotti työn toteuttamista, **poistaessaan vastuuta** lastentarhanopettajan harteilta. Oleellista oli, että lastentarhanopettajat kokivat, että yhdessä tehtiin töitä lapsen eteen. Silloin kaikkea ei tarvinnut itse tehdä, vaan muutkin työskentelivät lapsen parhaaksi. Helpompaa oli, kun *tehtiin kaikki yhdessä yhteistyötä sen pojan eteen.* (H7)

Lapsen tuen tarve oli helppo havaita, mutta omien taitojen ei koettu riittävän siitä eteenpäin tuen suunnitteluun ja toteutukseen. Lastentarhanopettajat kokivat omaa työtaakkaansa helpottavana sen, että kelto kantoi vastuuta tukea tarvitsevista lapsista. Samalla lastentarhanopettajat kokivat, että heille jäi enemmän mahdollisuuksia vastata myös muiden lasten tarpeisiin.

Sitä mun mielestä sitä huomaa aika helposti, että jos on joku poikkeava. [--] Emmää osais, että aika vähän vaikka on lukenu vähän erityispedagogiikkaa, mutta en mä osais sitä tai mä en haluais ottaa sitä vastuuta sillälailla. Pitäähän siellä olla joku toinen ihminen, joka sitten osaa paremmin, että ite saa keskittyä niihin muihin lapsiin siellä. Ne tarvii kans niin paljon. (H6)

Vastuun väheni lastentarhanopettajien harteilta myös sen seurauksena, että kelto kanto vastuun palavereista ja toimi niissä puheenjohtajana. Helpottavana tekijänä koettiin myös se, että kelton vastuulla oli varsinainen päätöksenteko ja henkilökunnan ohjeistus siinä, mitä lapsen kanssa tehdään. Joten lastentarhanopettajan vastuulle jäi palavereissa omien havaintojensa ja huomioidensa kerominen eikä häneltä odotettu valmiita toimintasuunnitelmia lapsen kanssa toimimiseen. Tämä helpotti lastentarhanopettajan työskentelyä kun vastuukin itseltä väheni.

Tukea saanu niihin palavereihin, niitten pitämiseen. Se on tietyllä tavalla poistanut semmosta painoa mun harteilta. Mää tavallaan kerron ne omat mielipiteeni asioista ja havaintoni, mut sitte tietyllä tavalla jonkinlainen vastuu, siitä varsinaisesta päätöksenteosta, miten asioissa edetään ni se on hänellä. Mun ei tarvitse tarjota mitään ratkasuja vaan mää kerron mitä mää näen, huomaan ja kuulen. Ratkasut tulee siltä puolelta paremmalla tietämyksellä ja paremmalla kokemuksella. Se jotenki on mulle henkilökohtaisesti semmonen asia, mistä mää oon ollu hyvin tyytyväinen. (H1)

Lastentarhanopettajien saadessa tukea työhönsä, kokivat he **onnistumisen kokemuksia**. Yhdessä kelton kanssa kaikkiin ongelmatilanteisiin koettiin aina löytyvän ratkaisu. Lastentarhanopettajat kokivat suurta luottamusta keltoa ja tämän ammattitaitoa kohtaan.

Voi sanoa että luotti ko vuoreen häneen. Aina joka ongelmaan löyettiin vastaus. Jos ei heti, niin ajan kanssa. (H7)

Onnistumisen kokemuksia saatiin myös, kun tilanteet ratkaistiin ja hoidettiin hyvin. Näin kaikille osapuolille jäi hyvä mieli. Jotta tilanteet saatiin selvitettyä kunnialla, lastentarhanopettajat kokivat tarvitsevansa siihen kelton apua. Oma tietämystä ei koettu riittävänä, mikäli ryhmässä oli tukea tarvitsevia lapsia.

Meille tuli alle 4 vuotias asperger poika, josta ei ollu vielä minkääläistä epäilystäkään. Sit syksyn aikana lähettiin sitä purkamaan, että mikä siinä on ja se toimi tosi hyvin heti se juttu ((viittaa yhteistyöhön kelton kanssa)) Se meni tosi nopeesti ne testit ja kaikki arvioinnit ja muut ja saatiin avustaja ja paljon sinne käytännön työhön sitä neuvoa. [--] Ikäpäivänä ei oltas siitä selvitty niin hyvin. Esimerkiks tää erityisavustaja, joka on kelton ansiota, että se saatiin siihen. Sillä se arki pyöri. [--] Siihen ((viittaa tukea tarvitsevan lapsen ryhmässä olemiseen)) tarttee sitte sitä asiantuntemusta mikä keltolla on antaa, että mun koulutus on kummiski se lastentarhanopettajan koulutus ja siihen kuuluvat erityisopinnot. (H7)

Tuen saamisen koettiin tuovan **turvaa lastentarhanopettajien työlle**. Kun lastentarhanopettaja tiesi, että kelto on saavutettavissa tarvittaessa, toi se turvaa

oman työn toteuttamiseen. Merkittävä helpotus lastentarhanopettajille oli tieto siitä, *että aina voi soittaa ja tuumata ja miettiä* (H6) kelton kanssa asioita. Näin työskentely oli lastentarhanopettajista helpompaa, *kun ei tarvi yksin olla asioiden kanssa.* (H3)

Aina tiesi että jos tulee jotakin ni häneen voi ottaa yhteyttä ihan millon vaa, et jos ei nyt heti vastaa puhelimeen ni varmasti sitte soitti hetken päästä. (H7)

Lastentarhanopettajien työskentelyä helpotti myös se, että keltolla nähtiin olevan tietämystä tilanteissa, joissa omaa tietämystä ei koettu riittävänä. Silloin kelto osasi ohjeista siinä, kuinka lasta voitaisiin auttaa ja häneltä sai apua tilanteeseen.

Kyllä se on tosi tärkeä, että siellä on joku kun me huomataan, että nyt tämä lapsi pitäis saada joku apu. Kyllä se on tärkeä, että meillä on kans joku minne voi ottaa yhteyttä sitten. Varsinkin se että on se askel ottaa yhteyttä, että saa apua. Hänen kans saa tuumata yhdessä, että se on mun mielestä tosi tärkeitä. Tietää että siellä on joku, joka tietää vähän enemmän ja voi auttaa. (H6)

Kelton tuki lisäsi lastentarhanopettajien rohkeutta ottaa tukea tarvitsevia lapsia ryhmiin. Kokemus tukea tarvitsevista lapsista ja tieto keltolta saatavasta tuesta haasteita kohdatessa, toi turvaa työn toteuttamiselle. Näin lastentarhanopettajat eivät epäröineet ottaa tukea tarvitsevia lapsia ryhmäänsä tulevaisuudessakaan.

Kelton kanssa juteltiin ja elettiin sitä arkea sen pojan kanssa, siitähän me saatiin ihan hirveesti pontta tulevaisuuteen. Sittekö tuli seuraava ni ei yhtään niinkö et okei joo ei muuta ko tänne vaan. (H7)

Turvaa omalle työlle toi myös se, että kelto pysyi samana mahdollisimman pitkään. Tuttuun henkilöön lastentarhanopettajien oli helpompi ottaa yhteyttä. Tuen saaminen keltolta oli lastentarhanopettajille merkityksellistä myös tilanteissa, joissa oma tietämys asioista oli puutteellista. Esimerkiksi kun vastaan tuli uusia tai harvinaisia diagnooseja, joista omassa koulutuksessa ei oltu puhuttu mitään, oli keltolla tarvittava tieto. Lastentarhanopettajat toivat esiin sen, kuinka heidän paneutumisensa asioihin ei riitä, vaan asioissa tarvitaan kelton tietämystä ja asiantuntemusta. Lastentarhanopettajat kokivat, että kelton tuki ja tur-

va ovat tarpeen lastentarhanopettajan työn toteuttamiseksi tämän hetken varhaiskasvatuksessa.

Toki hankitaan tietoa ja sovelletaan sitä täällä, mut et kyllä se tuki ja turva on sit se kelto, jolla on se viimisin tieto ja viimisin semmonen asiantuntemus siihen tämän päivän tilanteeseen kummiskin. Ovat tarpeellisia varhaiskasvatuksessa. (H7)

Kelton tuki toi turvaa lastentarhanopettajan työlle myös palavereissa, kun kelto oli mukana vakuuttamassa vanhempia lapsen haasteista. Näin toimittiin, mikäli vanhemmilla oli kova epäily ja kieltämys lastentarhanopettajan esittämää huolta kohtaan. Vanhempien oli helpompi hyväksyä asia, kun niin sanottu puolueeton osapuoli vahvisti asiat, jotka lastentarhanopettaja oli jo vanhemmille esittänyt.

Siinä vaiheessa kummaa oon sanonu jos ei se oikeen toimi tai heillä on kova kieltämys ni sitte ollaan tehty niitä tapaamisia että erityislastentarhanopettaja on mun kanssa palaverannu vanhempien kanssa. Sillon vanhemmillekki tulee paremmin semmonen olo, että tää ei oo nyt tämä lapsen hoitaja keksinny näitä juttuja vaan tässä on sitte tämmönen tavallaan toisen ammattikunnan edustaja vahvistamassa niitä asioita. (H2)

Tuen saaminen keltolta **helpotti ryhmän toimintaa**. Se, että kelto vastasi tukea tarvitsevista lapsista mahdollisti lastentarhanopettajille sen, että *ite saa keskittyä niihin muihin lapsia, sillä ne tarvii kans niin paljon*. (H6) Kun ryhmässä esiintyi paljon haasteita, koettiin kelton tuki merkittävänä myös arjen sujumisen ja toiminnan mahdollistamisen kannalta.

Sen haasteen mukaan se tekee sen, että on tosi merkittävää, että saa sen avun siihen. Se että saa jonku asian pikkusen helpotettua ni se voi olla isoa asia sille, että saa ryhmän kanssa tehtyä, piettyä, käytyä kirjastossa tai tehtyä nukketheateria tai jotain ku on joku juttu kohdillaan hyvin suunniteltuna. (H2)

Kelto koettiin henkilönä, jolta kysyttiin itseä huolettavia asioita, sillä työkavereilla oli usein omat ryhmänsä ja ongelmansa eikä aikaa ja rauhaa keskustelulle kiireisessä arjessa löytynyt. Keskustelutilanteessa kelton kanssa lastentarhanopettajat kokivat, että kelto oli läsnä vain itseä ja omaa ryhmää varten. Silloin oli mahdollisuus kysellä ja keskustella itseä mietityttävistä asioista rauhassa. Kelton työtehtäviin lastentarhanopettajien kuunteleminen kuului.

Vaikka olis semmosiakin asioita mitä pystyis muiltaki kolleegoilta kysyä, mut ku heillä on koko ajan se hektinen siinä päällä, niin ei sitä tuu sillai rauhassa juteltua ja sitte on vähän semmonen no emmää nyt viitti vaivata. Sitte jotenki koen, että se kelto on sit semmonen, et jos mulla on näistä lapsista jotain huolta ni hänen kans mää pystyn siitä jutella ihan rauhassa. Se on hänen työtään siinä vaiheessa kuunnella minua. (H5)

Lastentarhanopettajan työn toteuttaminen helpottui, kun kelton tuen myötä ryhmän toimintaa saatiin helpotetuksi. Ryhmän toimintaa helpotti se, että molemmilla osapuolilla oli omat näkemyksensä tilanteesta. Näin voitiin käydä asiasta keskustelua ja vaihtaa ajatuksia siitä, kuinka asiassa tulisi edetä. Se että keltolla ja lastentarhanopettajilla molemmilla oli omat näkemyksensä lapsesta, lisäsi yhteistyön antoisuutta. Asioista voitiin keskustella kun molemmat olivat tilanteen suhteen kartalla.

Se kommunikaatio ja just se apu on parhaiten, että ku saa sitte keskustella ja molemmilla on omat näkemyksensä ja omat ajatuksensa ja saa sillä tavalla edetä siitä, että miten mennään ja mitä tehdään. (H3)

Tuen saaminen keltolta koettiin merkityksellisenä myös **oman työskentelyn helpottumisen** vuoksi. Lastentarhanopettajat kokivat, että heidän oma työskentelynsä helpottui kun kelto neuvoi, mitä lapsen kanssa tehdään ja kelto ohjeisti lapsen verkoston rakentamisessa. Tällöin lastentarhanopettajan ei tarvinnut itse käyttää aikaa tähän, vaan kelto ohjeisti kuinka asioissa seuraavaksi edetään. Lastentarhanopettajien työskentelyä helpotti myös se, että kelto, joka tunsu verkoston ja tiesi mistä lapsi voisi hyötyä, auttoi asioiden eteenpäin viemisessä, jotta lapsen tarvitsema verkosto saatiin rakennettua. Hän oli omalta osaltaan yhteydessä tarvittaviin tahoihin.

Se että se ((kelto)) hoitaa sen homman tavallaan. Voi antaa vinkkejä, neuvoja mitä me nyt tehdään. Se on tosi tärkeätä, että on se vaikea muuten mun mielestä tehdä sitä työtä. Se on semmonen helppo linkki, että hän antaa vinkkiä ja tietää se verkosto. Hän tietää että tämä ja tämä voi ottaa avuksi. Se on tosi hyvä, että pitää olla ((viittaa kelton tukeen)). (H6)

Se on suuri apu että hän vie ne asiat eteenpäin. Mää oon ollu se joka on yhteydessä neuvolahenkilökuntaan tai lastensuojeluun, mutta että hän on sitte ollu yhteydessä muihin tarvittaviin tahoihin. (H2)

Tuen saaminen koettiin helpottavana myös tilanteissa, joissa kelto omalla toiminnallaan avitti lastentarhanopettajan työskentelyä yksittäistä työtehtävää helpottamalla. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta oli lastentarhanopettajan saa-

ma kirjallinen palaverimuistio keltolta. Lastentarhanopettajan oli *sitte helppo siitä kuntoutussuunnitelma kirjata kyllä, että ku siellä on tikutettu kaikki.*(H4)

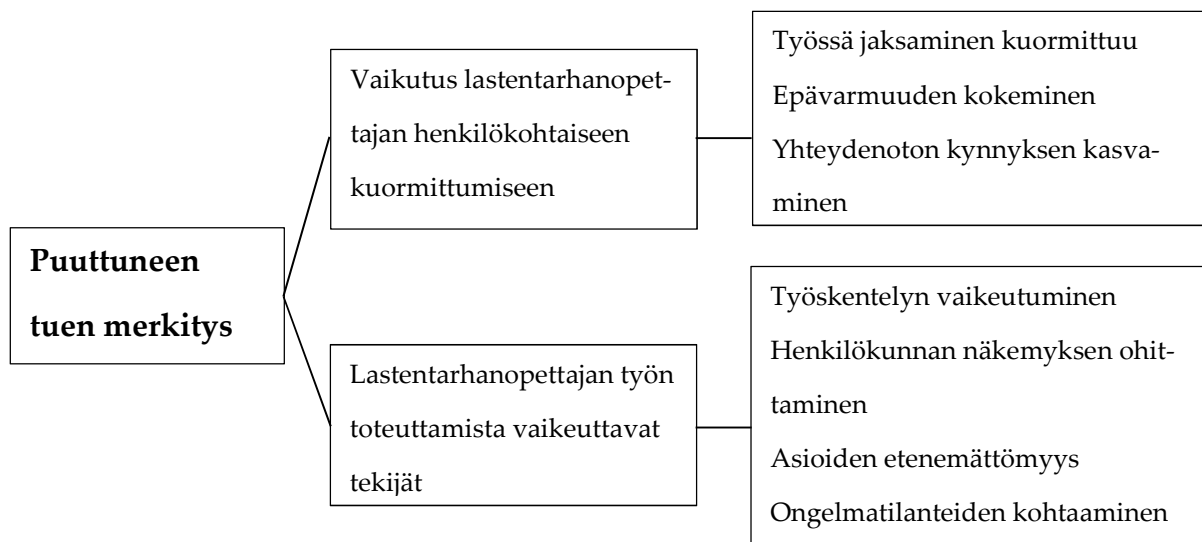
Kelton tuki koettiin helpottavana myös tilanteissa, joissa lastentarhanopettaja kohtasi asioita, joista hänellä ei ollut aikaisempaa kokemusta. Esimerkkinä tästä oli lastentarhanopettajien saama tuki palavereissa. Jos lastentarhanopettajilla itsellään ei ollut vielä palavereista kokemusta tai jos paikalla oli useita eri tahojen edustajia, kelton tuki oli lastentarhanopettajille merkittävä. Lastentarhanopettajat kokivat tuen saamisen näissä tilanteissa hyvänä, sillä keltolla oli palavereissa vaadittava osaaminen.

Kelton tuen myötä lastentarhanopettajat saivat uutta näkökulmaa omaan toimintaansa sekä harjoitteisiin. Keltolta saatiin uusia ideoita ja muissa yksiköissä toimiviksi havaittuja malleja, joita pystyi ottamaan käyttöön myös omassa toiminnassa. Näin lastentarhanopettajien työskentely helpottui, kun hän sai uusia valmiita ideoita toteutettaviksi omassa ryhmässään.

Mää kysyn että mitä mä vois vielä tehdä tai just että hän näkee myös muita taloja ni sitte on kiva kysyä, että no miten jossai muualla tää tehdään, et onks joku hyvä malli [--]sais vähän semmosta uutta näkökulmaa [--]nehän nyt tietysti keskittyy näihin lapsiin jotka tarvii tukea, mutta sitte just niissä asioissa. (H5)

6.3.2 Tuen puuttumisen merkitys

Tuen saamisen lisäksi lastentarhanopettajat olivat kohdanneet työssään tilanteita, joissa kokivat, etteivät he saaneet riittävästi tukea tai tuki ei vastannut sen hetkistä tarvetta. Tuen puuttumisella oli vaikutusta lastentarhanopettajien henkilökohtaiseen kuormittumiseen sekä työn toteuttamiseen. (Kuvio 9) Seuraavaksi eritellään tarkemmin, millainen merkitys tuen puuttumisella oli lastentarhanopettajan työlle.



KUVIO 9. Konsultoivan erityislastentarhanopettajan tuen puuttumisen merkitys

Tuen puuttumisen merkitys lastentarhanopettajan henkilökohtaiselle kuormittumiselle

Lastentarhanopettajien **työssä jaksaminen kuormittui**, kun he kohtasivat työssään tilanteita, joissa olisivat tarvinneet kelton tukea, mutta eivät sitä saaneet. Lastentarhanopettajat kokivat huonoa omaatuntoa, kun *ei me kyetä niin paljon antamaan mitä pitäis* (H4) tukea tarvitsevalle lapselle arjessa antaa ja aikaa kuntoutukselle ei tahtonut löytyä. Lastentarhanopettajien oli vaikeaa hyväksyä ajan niukkuus ja rajalliset mahdollisuudet lapsen kuntoutuksen toteuttamisessa.

On haastavaa, että ku lapsen kanssa pitäis pystyä kauheesti kuntoutusta tekemään ja meillä on pienten ryhmä. Meitä on kolme aikuista. Ei siitä noin vaan oteta sitä yhtä ja lähetä. Se mikä silloin itelle oli tosi jotenki työlästä ja oli semmonen raskas, että ku ei kerkee ja ku mä en saa tehtyä. Mää en kerkee tehdä niin paljon. (H4)

Työssä jaksamista kuormitti myös se, että lastentarhanopettajat kokivat joutuvansa henkilökohtaisesti joustamaan haastavissa tilanteissa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen koettiin tarvitsevan avustajaa, mutta sitä ei lapselle luvattu. Lastentarhanopettajien täytyi vain mukautua tilanteeseen ja yrittää pärjätä. Tämän koettiin vaikuttavan omaan jaksamiseen, jota jatkuvasti venytettiin. Lastentarhanopettajat toivat esiin, miten keltoa uskottiin ja kelton sanomisiin mukauduttiin, vaikka itse ei oltu tilanteeseen täysin tyytyväisiä. Arjessa yritettiin pärjätä niillä apukeinoilla, mitä oli annettu.

Mehän todetaan vaan, että aha okei, me ei saada avustajaa. Sitte mejän täytyy pärjätä näin. Et sitte sitähen venytään, vanutaan ja paukutaan sitte vaan. (H4)

Lastentarhanopettajien työssä jaksamista kuormitti myös se, että he eivät kyenneet toimimaan kuten kelto heitä oli ohjeistanut, koska lastentarhanopettajien mielestä kelton tarjoamia ohjeita oli vaikea toteuttaa käytännössä lapsen kanssa. Näissä tilanteissa lastentarhanopettajat olisivat tarvinneet tukea siinä, miten harjoitteet käytännössä lapsen kanssa tulee toteuttaa, jotta ne tehtäisiin oikein. Kelton tukea ei kuitenkaan ollut saatavilla ja tuen puuttumisen vuoksi lastentarhanopettajat yrittivät selvittää itse ja kokivat epäonnistumisia. Harjoitteet toteutettiin väärin, lapsi ei edistynyt ja oppinut tarvittavia taitoja kuten piti.

Tulee niitä hienoja ohjeita ja sit me yritetään ja ko ei tää, me ei saada sitä tekemään tota niinkö mikä se ohje on. Sit siinä vaiheessa tarttis, että no mites me tän kans tehään. No sittenhän me vaan muutettiin ja sovellettiin, muttako sitte että no nyt me ei tehä niinkö meille on ohjeita annettu. Se semmonen jotenki turhautuminen ja semmonen epätoivo välillä, että miten me saahaan tää laps nyt sitte toimimaan niinku pitäis. (H4)

Kun lastentarhanopettajat eivät saaneet keltolta tukea, kokivat he **epävarmuuden lisääntyvän**. Lastentarhanopettajat esimerkiksi kokivat, että *jos olis saanu tukea toisella tavalla ni sitte ehkä semmonen varpaillaan oleminen olis vähän niinku loppunu*. (H1) Lastentarhanopettajat myös huomasivat, miten tuen puuttuminen vaikutti heidän asenteeseensa vahingollisesti. Nopeasti tiettyjä tilanteita saatettiin alkaa varomaan tai ajateltiin, että asiat menevät aina samalla tavalla eikä asioille oikein voinut mitään tehdä. Näin tapahtui jos lapsen käytös koettiin erityisen haastavana.

Siihen kehittyy tietynlainen asenne. Sitä niin kun varoo jotakin tiettyjä tilanteita ja sitte tavallaan tietää, että jos asia on mennyt näin, sitte tietää suhtautua, et se menee aina samalla tavalla. (H1)

Lastentarhanopettajat kokivat epävarmuutta kun he eivät saaneet riittävästi tukea lapsen tuen tarjoamiseen. Lastentarhanopettajat pelkäsivät leimaavansa lapsen vahingossa erilaiseksi muiden lasten silmissä omalla toiminnallaan. Kelton tuen ajateltiin turvaavan, ettei näin tapahtuisi. Lastentarhanopettajat ajattelivat, että jos heillä olisi paremmat valmiudet tuen toteuttamisessa he voisivat

tarjota lapsen tarvitsemaa tukea huomaamattomammin. Lastentarhanopettajia helpottaisi kun heidän ei tarvitsisi olla huolissaan muiden lasten suhtautumisesta.

Lapsi leimautuu aika helposti, että jos ois toisenlaiset työkalut niin sitä ei ehkä sitten vahingossakaan leimaisi sitä lasta muitten silmissä. Lapset hyvin pian aistii jos yhen lapsen kans tehhän jotakin erityistoimenpiteitä niin ne leimautuu.[--] Se vois helpottaa sitä omaaki työtä, että pystyis huomaamattomammin tarjoamaan sitä tukea eikä tarttis sitte kantaa huolta siitä, miten muut lapset siihen suhtautuu. (H1)

Lastentarhanopettajat kokivat epävarmuutta myös siitä, että lasten tuen tarpeiden havaitseminen oli vahvasti heidän harteillaan. Koska kelto ei vierailut päiväkodilla, ei hän tuntenut lapsia tai näiden haasteita. Lastentarhanopettajilla oli suuri vastuulla ongelmien havaitsemisessa. Lastentarhanopettajia huolesti se, että jos he eivät havaitse lapsen tuen tarpeita ajoissa, lapsi ei välttämättä saisi tarvitsemaansa tukea vaan jäisi sen ulkopuolelle.

He on kaikki kotoa tulleita suoraan eskariin niin sitte miettii, että jos mää en nyt niinku no vaikka justiin näihin oppimisvalmiuskartotuksiin, et jos mää en uskalla tehdä sitä päätöstä, että jospa se menisi sinne ja sitte oiski pitäny laittaa. Et jos ei se kelto oo käyny täällä ees kattomassa, että hän ei yhtään tiiä niitä lapsia. Toki se on minun vastuullani sinne laittaa, mutta toivois ehkä, että vähän ois toisellaki hajua siitä että missä mennään. Että ei nyt vaan jää)mun takia kukaan sillai ulkopuolelle. (H5)

Lastentarhanopettajien mielestä **yhteydenoton kynnys kasvoi**, kun kelton tukea ei ollut saatavilla tilanteissa, joissa sitä olisi tarvittu. Keltot koettiin lastentarhanopettajan näkökulmasta etäisiksi. Tämä sai lastentarhanopettajat ajattelemaan, *että mun pitäis pärjätä ite* (H4) ja näin vaatimukset itseä kohtaan kasvoivat. Lastentarhanopettajat olivat myös varsin tietoisia kelton suuresta työmäärästä ja kiireestä. Tämä lisäsi lastentarhanopettajien vaatimattomuutta tuen pyytämisessä ja he tyytyivät odottelemaan, sillä joku muu saattoi kelton tukea enemmän tarvita. Tämä kasvatti lastentarhanopettajien kynnystä ottaa yhteyttä ja pyytää apua.

Paljon ryhmiä joihin oikeesti koko ajan pyydetään ja tarvitaan. Tai semmosia epäselvempiä tilanteita sanotaanko nii ja sitte mää oon ehkä sit sellanen, et sit mä just aattelen näin, että ei meille nyt välttämättä tarvi tulla. (H5)

Korkean yhteydenottamisen kynnyksen vuoksi esiin tuotiin miten päiväkodinjohtaja joutui joskus jopa patistella lastentarhanopettajia ottamaan yhteyttä kelttoon, kun jokin asia oli lastentarhanopettajia mietityttänyt. Tilanteita yritettiin miettiä mahdollisimman pitkään itse, vaikka lastentarhanopettajat tiedostivat, että apua tilanteeseen keltolta saisi.

Mulla ainaki on aikamoinen kynnyks, et mulle melkeen pomo joutuu sanoa, että laitappa nyt viestiä sille keltolle, ku mä saatan puhua tässä näin, että tää nyt vähän vaivaa mua. Mut et jotenki se ei oo mulle luonnollista, ku jotenki tuntuu, et hän on aika etäällä tästä meidän arki arkityöstä. [--] Ehkä se kynnyks on mulla liian korkea. Mää jotenki oon tottunu siihen että ite hirveesti miettii niitä ratkasuja ja näitä näin. Ni sitte ei osaa heti olla vaikka pitäs ,että kun on niitä ihmisiä, joilla se erityisosaaminen on, ni pitäs uskaltaa nopeemmin heittää se pallo. (H4)

Lastentarhanopettajien kynnystä ottaa yhteyttä ja pyytää apua lisäsi myös se, että he olivat joskus kokeneet, ettei heidän osaamistaan arvostettu. Sen seurauksena haastavissakin tilanteissa lastentarhanopettajat yrittivät pärjätä itseksseen, koska he eivät halunneet kokea oloansa epämiellyttäväksi. Näin yhteydenottamisen kynnystä kasvatti lastentarhanopettajien osaamisen vähättely ja lastentarhanopettajat eivät saaneet tarvitsemaansa tukea tilanteeseen.

Tulee semmonen olo et me ei niinkö tietä eikä me oikeen osata ja se on aika kurja tunne. Nyt jos sitte sieltä kattoo taas sitä, että on hankala ottaa yhteyttä, et jos sää koet että sulle tulee semmonen tunne että sun osaamista ei arvosteta, ni ethän sää halua semmosta tunnetta itelles. Sitte hirveen herkästi jättää mielummin, että koitetaan pärjätä. Jos sää tarttisit tukea ja siinä käyki näin niin se on. Eikä se oo aina, mutta semmonen kokemus valitettavasti on. (H4)

Puuttunut tuki lastentarhanopettajan työn toteuttamista vaikeuttamassa

Sen seurauksena, että lastentarhanopettajat eivät saaneet tarvitsemaansa tukea tilanteisiin, heidän **työskentelynsä vaikeutui**. Tuen puuttuessa lastentarhanopettajat olivat pelanneet maalaisjärjellä ja joutuneet oppimaan *kantapään kautta, että toi ei nyt toiminnu ni kokeillaanpa näin*. (H1) Kun keltton tukea ei ollut saatavilla, joutuivat lastentarhanopettajat pohtimaan asioita itsekseen. Silloin lastentarhanopettajat joutuivat *vähän enemmän käyttämään omaa päätänsä*. (H1) Tätä ei koettu huonona asiana, mutta omaa työskentelyä olisi helpottanut, kun voisi

tietyllä toimintatavalla ennakoida tapahtumien kulkua ja päästä haluttuun lopputulokseen.

Toisaalta vois helpottaa, kun vois aatella jonku tilanteenki, että no nyt kun toimin näin, niin sitten hommat vois mennä näin. Ei tarttis aina jännittää sitä, että mitenkäs tämä päivä menee. (H1)

Kun kelton tukea ei saatu, lastentarhanopettajat yrittivät pärjätä itsekseen. Keltolla ajateltiin olevan tilanteissa tarvittavat ratkaisut, mutta aina niitä ei tavoitettu. Lastentarhanopettajat yrittivät itse turhaan löytää toimivia ratkaisuja, kun ne helpommin olisi keltolta saatu. Lastentarhanopettajia turhautti se, että asiat jouduttiin tekemään vaikeamman kautta ja samalla tehtiin turhaa työtä. Tälle ajalle löytyisi muutakin käyttöä.

Jos se ois helpommin jotenki saatavilla se tuki tässä näin. Ehkä sitä sitte taas liianki pitkään ja turhanki paljon pätkää itekseen ja jauhaa, että vois helpommalla päästä ku tulis kelto, joka sanois että koitappa näin. Jos ei tuo toimi, ni mitä jos tekisit näin. Ni ei tarttis hakata sitä päätänsä puu päätänsä niin kauan seinään. (H4)

Kelton tuen puuttuminen oli ongelma, koska lastentarhanopettajat eivät kokeneet omaa erityispedagogista osaamista riittävänä tämän hetken ryhmissä. Itselä koettiin olevan *sellasta perustietoa, mutta ei tietenkään samanlaista kuin erityislastentarhanopettajilla*. (H2) Lastentarhanopettajakoulutuksen sisältämien erityispedagogisten opintojen ei koettu parantavan valmiuksia tukea tarvitsevien lasten kanssa.

Tosi paljon tarttis ideoita. Mulla ei oo minkäänlaista erityispedagogiikan. Se yksi kurssi minkä olen käynyt erityispedagogiikkaa, niin se oli äärimmäisen huono. En tavallaan oo saannu siitä kyllä yhtään mitään. (H1)

Lastentarhanopettajat toivat esiin myös kelton ja lastentarhanopettajan vastuualueiden jakamisen lapsen tuen toteuttamisessa. Lastentarhanopettajien koulutus ja erityislastentarhanopettajien koulutus eroavat, joten myös työn vastuualueiden tuli erota. Kaikkea vastuuta ei lastentarhanopettajalle voinut siirtää, sillä he eivät kokeneet omaa koulutustaan riittävänä vastata näihin haasteisiin. Lastentarhanopettajista heiltä ei voida vaatia samanlaista osaamista tukea tar-

vitsevien lasten kanssa kuin keltolla on. Lastentarhanopettajien työn toteuttamiseen oma koulutus kuitenkin koettiin riittävänä.

Hän ((viittaa työpariinsa)) on miettiny kovasti näitä mejän erityislapsia tässä ryhmässä ja sitten lopulta vain tullut siihen tulokseen, että ei hänen tarvitse miettiä niitä niin syvällisesti, koska hänellä ei ole tutkintoa siihen. Hän ei osaa ajatella niitä asioita sillä tavalla kuin hänen ehkä pitäis tai miten erityislastentarhanopettajan pitäis, koska hän ei oo semmonen. [--] Mielestäni mun ei tarttekaan olla erityislastentarhanopettaja tehdäkseen tätä työtä, että jos kerta mää saan tehdä tätä työtä ilman erityislastentarhanopettajan tutkintoa, niin silloin se on eri henkilö, joka hoitaa sen puolen. (H1)

Lastentarhanopettajat olivat kohdanneet työssään tilanteita, joissa he olivat kokeneet, että kelto oli **heidän näkemyksensä ohittanut**. Tällaisessa tilanteessa ryhmän henkilökuntaa ei kuultu. Kelto oli vierailullaan toiminut lapsen kanssa eri tavalla kuin ryhmän henkilökunta tavallisesti arjessa toimi. Näin lapsen haasteet eivät tulleet tilanteessa normaalilla tavalla esiin. Siksi myös kelton saama kuva tilanteesta poikkesi henkilökunnan kokemuksesta.

Ainaki muutaman lapsen kohalla semmonenki tilanne, että se mitä me koettiin ryhmässä ja mää kerroin edelleen erityislastentarhanopettajalle, niin siitä sai sitte ehkä erilaisen kuvan, kun hän tuli ryhmään hän istu tämän kyseisen lapsen vieressä ja ohjas häntä. Ja tämä olik sellanen lapsi, joka haluskin sen sata prosenttisen huomion niin pysty toimimaan erilaila tämmösessa tilanteessa. (H2)

Myös tilanteessa, jossa henkilökunta ei itse päässyt selvyyteen lapsesta ja he halusivat lisää tietoa, heidän näkemyksensä ohitettiin. Kelto toimi oman mielensä mukaan tilanteeseen epäsopivalla tavalla kuuntelematta henkilökuntaa. Kelto suoritti lapsen tilanteeseen sopimattomia testejä. Tämän seurauksena myös kelton tuki ja ohjeet henkilökunnalle olivat turhia ja sopimattomia. Keltolta olisi kaivattu henkilökunnan kuuntelemista ja toisenlaisia toimintatapoja tilanteessa.

Ku otettiin yhteyttä, että hei tämä yks lapsi ois ja me haluttas vähän lisätietoa hänestä, ku me ei päästä selvyyteen ite. Hän tuli ja teki hänen kanssaan kognitiivisia tehtäviä pojalle, joka tarvitsi sosiaalisissa tilanteissa tukea. Tästä olin itse hyvin pettynyt, kun nimenomaan ne tilanteet tuli siinä sosiaalisessa kanssakäymisessä ja poika, joka osasi kelloa lukea, niin hänen kanssaan tehdään sitten erilaisia matemaattisia tehtäviä. Totta kai siitä saatiin hyvät tulokset aikaan, että eihän pojassa mitään oo. Ihan tavallinen poika, joka vaatii vähän enemmän aikaa. No mutta ku ei. Olis kaivattu sitä ryhmään tulemistä. (H1)

Lastentarhanopettajat kokivat, että kelton tuen puuttuminen vaikutti **asioiden etenemiseen**. Ilman kelton tukea asiat eivät edenneet, vaan ne jäivät junna-

maan paikoillaan. Lastentarhanopettajat olivat esimerkiksi tyytymättömiä prosessin hitauteen. Lastentarhanopettajat kuitenkin ilmaisivat *ymmärtävänsä, vaikka jotkut lapset myöhemmin saikin avustajan, että niitä ei saa niin nopeesti asioita eteenmään.* (H2) Näin tapahtui etenkin jos lapsella ei ollut diagnoosia. Lastentarhanopettajien mielestä diagnosoinnissa oli havaittavissa aikoja, jolloin lapsille helposti annettiin diagnoosi ja aikoja, jolloin diagnoosia lapselle ei tahtonut saada. Tämän seurauksena prosessit venyivät eikä tarvittavaa tukea saatu.

Niitä diagnoosejaki johonki aikaan on mielellään annettu kaikille ja välillä sitte taas, että ei mielellään annettas. Vältellään sellasta leimaamista ja ne monesti pitkittyy ne prosessit. (H2)

Lastentarhanopettajat olivat kohdanneet työssään tilanteita, joissa yhteistyö kelton kanssa oli jäänyt kesken. Esimerkiksi kelton kanssa oli pidetty palaveri syksyllä, jossa käytiin läpi lapset ja mietittiin missä kelton apua tarvittaisiin. Lopulta kuitenkin yhteistyö jäi siihen palaveriin, eivätkä asiat siitä edenneet.

Myös tilanteissa, joissa kelto ei ole ottanut lastentarhanopettajien huolta tosissaan, asiat eivät edenneet. Lastentarhanopettajat pitivät *tärkeänä, että kokee että tulee otettua todesta.* (H2) Merkityksellistä oli, että heidän näkemyksensä tulee otettua vakavasti ja heidän sanomaansa uskotaan. Lastentarhanopettajien tavoitteena on lapsen etu, joten pyrkimyksenä on saada lapsen haasteisiin apua mahdollisimman varhain. Vastään oli kuitenkin tullut tilanteita, joissa lastentarhanopettajan esittämä huoli ohitettiin tai sitä vähäteltiin eikä näin ryhdytty oikeanlaisiin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Keltoon ko täällä on ottannu yhteyttä, sit just ehkä, että ei kelto heti ottannu asiaa toden-teolla sillä tavalla itteensä. Vaan ehkä just sitte antannu jotain papereita, että lukekaa nämä. Sillä tavalla niin ku jotenki ei oo ottanu sitä meidän huolta, että meillä aidosti on huoli jostain lapsesta ja jostain asiasta tai oikeesti joku ongelma, johon pitäs saada apua. (H3)

Vastään oli tullut myös tilanteita, joissa lastentarhanopettaja oli kokenut, ettei kelto halunnut ajaa lastentarhanopettajan esittämää asiaa eteenpäin tukitoimien hankinnassa. Tällöin kelto ei nähnyt lastentarhanopettajan kantaa tilanteesta eikä lastentarhanopettaja saanut keltoa vakuutettua tilanteen vakavuudesta ja

avun tarpeesta. Lastentarhanopettajien mielestä tarvittavat tukitoimet on mahdollista saada ryhmiin, mikäli asiat osataan esittää oikein. Tärkeää on, että kelto ymmärtää ryhmän tarpeen ja aidosti ajaa asiaa eteenpäin omalle esimiehelleen, jotta tarvittava tuki saadaan. Mikäli kelto itse ei näe tarvetta esimerkiksi avustajalle, ei sitä varmasti lapselle tai ryhmään saada. Siksi tuen saaminen keltolta on tärkeää ja kelton rooli merkittävä asioiden etenemisessä ja tarvittavien tukitoimien hankinnassa.

Jotenki tuntuu ettei hän ottanu sitä mun kantaa vakavasti, vaikka mää soitin useaan otteeseen ja sanoin, että ihan oikeesti tässä on nyt niinku tarvetta. Mistäköhän syystä siinä oli, että ei halunnu ajaa sitä asiaa eteenpäin. Kyllä mää uskon, että jos kelto osaa sen asian esittää omalle esimiehelleen, että tässä ihan oikeesti on ryhmäavustajalle tarve niin kyllä mun mielestä sieltä varmaan sitte vois tulla se ryhmäavustaja. (H3)

Kelton tuen merkitys asioiden etenemiseksi tuli esiin myös tilanteessa, jossa kelton perehtyminen tilanteeseen oli huonoa eikä näin ryhmään kohdennettu tarvittavia tukitoimia. Lastentarhanopettajien esittämä toive tyrmättiin ilman asiaan huolellista paneutumista. Myöhemmin toisen ammattikunnan edustajan vierailun seurauksena tarvittavat tukitoimet myönnettiin ryhmään. Tämä *käyntihän oli meille pelastus*. (H4) Jos kelto olisi paneutunut asiaan kunnolla ja viettänyt aikaa ryhmässä, olisi hänkin havainnut tukitoimien tarpeellisuuden ja apua olisi saatu aikaisemmin.

Kelton tuen puuttumisen myötä lastentarhanopettajat **kohtasivat työssään ongelmatilanteita**. Kun kelton tukea ei saatu ajoissa, ei tilanteita saatu katkaistua. Lastentarhanopettajat kokivat, ettei mitään voitu heidän puoleltaan tehdä. Ongelmat pääsivät kasvamaan ja pahenemaan ja jatkuivat harmillisesti myös koulun puolella. Henkilökunta joutui toimia tilanteessa ilman kelton apua. Mikäli apua olisi saatu ajoissa ja enemmän, olisi tilanne voinut lapsen kanssa mennä toisella tavalla.

Hän toki tuli pitämään hänestä keväällä palaveria, mutta se oli touko huhtikuun siinä vaihteessa. Tavallaan peli oli jo meidän puolelta menetetty. Me oltiin toimittu jo ja sitten tämä lapsi siirtyi koulun puolelle. No nyt sitte koulun puolella on nähtävissä tulokset, että olisi ehkä kaivattu lisää jotain. Siellä ollaan aikalailla pulassa sen lapsen kanssa nyt. (H1)

Ongelmallisena asiana koettiin myös ongelmien priorisointi. Lastentarhanopettajat kokivat, että tukea keltolta saatiin sen mukaan mitä ryhmässä esiintyi tarvetta. Jos tarvetta oli paljon, tukea saatiin myös enemmän. Joka tapauksessa mahdollisuudet yhteistyöhön kelton kanssa olivat rajalliset eikä aika riittänyt kaikkien ongelmien käsittelyyn, joten ongelmia jouduttiin priorisoimaan. Vaikka tavoitteena oli puuttua ongelmiin mahdollisimman varhain, jotta nämä eivät kasvaisi ja pahensi, ei se käytännössä kuitenkaan onnistu. Pienemmät haasteet saivat odottaa.

Mulla on semmonen olo, että he ((keltot)) on priorisoinut asioita. Siinä vaiheessa kun meillä on ollu enempi tuen tarpeita ni he on sit tarjonnukki enempi. [--] Helposti sitte se menee siihen, että priorisoidaan ne akuutimmat ja vaikeimmat ongelmat käydään niitten kimppeun ja sitte ehkä siinä taustalla sitte ku keretään niitä pienempiä vaikeuksia. (H2)

Ongelmatilanteena esiin tuotiin myös se, että virallisen diagnoosin avulla kelton tukea saatiin enemmän. Esimerkiksi jos samassa yksikössä oli kaksi samikäisten lasten ryhmää sillä eroavaisuudella, että toisessa ryhmässä lapsilla oli diagnooseja, vieraili kelto siinä ryhmässä useammin. Toisessa ryhmässä kelto vieraili vain muutaman kerran toimintakauden aikana lastentarhanopettajan pyynnöstä, vaikka tarvetta avulle olisi myös siellä ollut.

Hän ei meidän ryhmässä käyny kun oisko ollu 3 kertaa ja mää pyysin että tulee käymään. Siinä oli sitte, semmonen että mejän rinnakkaisryhmässä oli paljon erityisen tuen tarvisijoita. Meillä ei sillai mitään niinku diagnosoituja tapauksia ollu, että enemmän huomio meni sit sinne toiseen ryhmään. (H5)

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan aluksi tutkimuksen tuloksia yleisesti. Sen jälkeen esitellään tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisiin näkökulmiin liittyviä asioita. Lopuksi nostetaan esiin tämän tutkimuksen näkökulmasta esiin nousseita jatko-tutkimusehdotuksia.

7.1 Kelton tukea lapsiryhmissä tarvitaan

Tässä tutkimuksessa selvitettiin lastentarhanopettajien kokemuksia keltoilta saatavasta sosiaalisesta tuesta sekä lastentarhanopettajien toiveita tuen tarjoamiselle. Tutkimus osoitti, että lapsiryhmissä on tarvetta kelton tarjoamalle tuelle. Tuen saaminen keltoilta helpotti lastentarhanopettajien työtä ja on merkityksellistä niin työn sujumisen kuin lastentarhanopettajien henkilökohtaisen jakamisen kannalta. Lastentarhanopettajien näkökulmasta tuen tarjoamisessa oli kuitenkin havaittavissa joitakin haasteita ja niiden muuttamisen myötä keltojen tarjoama tuki saataisiin paremmin hyödynnetyksi. Lastentarhanopettajat kaipa-sivat selkeyttä yhteistyöhön, toimintatapoihin ja vastuun jakamiseen.

Karila ja Kupila (2010) ovat tuoneet esiin, miten varhaiskasvatuksen am-mattilaiset joutuvat työskentelemään ajoittain voimiensa äärirajoilla. Siksi oli helpottavaa, että lastentarhanopettajilla oli positiivisia kokemuksia keltojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja tuen saamisesta. Ilman kelton apua ei koettu pärjättävän, koska oma tietämys ja osaaminen tukea tarvitsevien lasten kanssa koettiin puutteellisena. Tämä on tuotu esiin myös muissa tutkimuksissa (Hei-nämäki 2004; Pihlaja 2009; Viitala 1999).

Tieto kelton tuen saatavuudesta, oli lastentarhanopettajille merkittävä. Kelto koettiin tukena ja turvana ongelmatilanteissa. Oma työ helpottui ja henki-lökohtainen kuormittuminen väheni, kun asioiden kanssa ei oltu yksin. Luot-tamus kelton ammattitaitoon oli suurta, eikä kelton tietämystä tai osaamista

kyseenalaistettu. Samoin Tapion (2015) tutkimuksessa osoittautui lastentarhanopettajien luottamus kelttoon oleelliseksi yhteistyön toimivuuden kannalta.

Sekä tässä että Pihlajan, Rantasen ja Sonnen (2010) tutkimuksessa lastentarhanopettajien näkemykset keltolta saadusta tuesta olivat varsin samanlaiset. Ainoina eroavaisuuksina tuli esiin, että tässä tutkimuksessa lastentarhanopettajat eivät saaneet keltolta tukea pienryhmien muodossa, mutta toisaalta ilmaisivat saavansa keltolta palautetta omasta työstään. Lastentarhanopettajat toivovat kuitenkin vielä enemmän palautetta keltolta omasta työstään ja mahdollisuuksia pienryhmien pitämiseen. Lastentarhanopettajat kokivat, että kelton tarjoama tuki painottui tuen toteuttamisvaiheeseen. Tämä on täysin loogista, sillä lapsen tuen toteuttaminen arjessa on vahvasti lastentarhanopettajan harteilla. Sen sijaan tuen suunnittelu ja järjestäminen sekä arviointi ovat vahvemmin keltojen vastuulla ammattilaisten työnkuvista johtuen.

Lastentarhanopettajat kokivat keltoilta saadun tuen painottuvan tiedolliseen tukeen. Tiedollisen tuen tarve oli ymmärrettävää, sillä lastentarhanopettajat ilmaisivat oman tietämyksensä olevan riittämätöntä. Lastentarhanopettajat saivat keltoilta välineellistä tukea ja kaipasivat sitä lisää jatkossakin. Tukea ei kaivattu materiaalin muodossa vaan mahdollisuuksia kelton osallistumiseen ja mallintamiseen toivottiin enemmän. Lastentarhanopettajat saivat keltoilta hyvät ohjeet, mutta niiden toteuttamisessa arjen puitteissa tarvittaisiin lisää tukea. Arviointiin liittyvää ja emotionaalista tukea lastentarhanopettajien saivat keltolta varsin vähän. Tarvetta emotionaaliselle tuelle arjessa voisi olla, sillä lastentarhanopettajat toivat esiin epävarmuutensa ja puutteellisen tietämyksensä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Näissä tilanteissa kelton rohkaisu ja kannustus voisi helpottaa työn toteuttamista itsevarmuuden kasvamisen myötä.

Aina tuen saamista ei koettu täysin ongelmattomana. Yhteistyötä ja lastentarhanopettajien tuen saantia rasitti muun muassa resurssien niukkuus, mikä on havaittu muissakin tutkimuksissa (Karila & Kupila 2010; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Huomioon on otettava, että yhteistyötä tehdessä osallistujia on

aina useampi. Siksi myös tuen saamisen ja tarjoamisen suhteen näkemyksiä on useampia. Tutkimuksessa keskityttiin vain lastentarhanopettajien näkökulmaan ja oltiin kiinnostuneita puhtaasti lastentarhanopettajien subjektiivisista kokemuksista. Keltojen näkemystä lastentarhanopettajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä on tutkittu muissa tutkimuksissa (mm. Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010; Tapio 2015).

Lastentarhanopettajat toivat esiin, miten tuen saamiseksi heidän tuli ponnistella ja olla itse aktiivisia. Toisinaan vaadittiin useita yhteydenottoja ennen kuin tarvittava apu saatiin. Siksi yhteistyö koettiin työläänä. Lastentarhanopettajat toivoivat keltoilta aktiivisuutta kohtaamisissa etenkin lasten kanssa. Eritään tärkeää lastentarhanopettajille oli, että keltot tunsivat ja kohtaisivat lapset ryhmään tullessaan. Tapion (2015) tutkimuksessa tuli esiin, miten keltot puolestaan odottivat aktiivisuutta lastentarhanopettajilta. Keltoista oli mukavaa viereillä ryhmissä, joissa lastentarhanopettajat ilmaisivat selkeästi halunsa saada kelton tukea. Ammattilaisten odotuksissa on havaittavissa ristiriitaisuutta, kun kohtaamisissa aktiivisuutta odotetaan vastakkaiselta osapuolelta.

Lastentarhanopettajat odottivat keltolta myös kokonaisvaltaisempaa toimintaa ryhmässä. Tämä tarkoitti sitä, että kelto ottaisi huomioon koko ryhmän tukea tarjotessaan. Myös Pihlaja, Rantanen & Sonne (2010) ovat tuoneet esiin puutteet keltojen työn suuntaamisessa. Hyödylliseksi on havaittu koko lapsiryhmän tasolla tapahtuva ohjaaminen ja sen kehittäminen. (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010.) Sen sijaan taas Tapio (2015) on tuonut esiin vastakkaista näkemystä, jonka mukaan lastentarhanopettajilla oli taipumusta kiinnittää huomiota yhden lapsen asioihin kokonaisuuden sijasta.

Lastentarhanopettajat tarvitsivat kelton tukea etenkin ryhmässä toimimiseen liittyen sekä sosiaalisten ongelmien kanssa. Nämä haasteet koettiin kokonaisvaltaisina ja koko ryhmän toimintaan vaikuttavina ongelmina. Näihin ongelmiin lastentarhanopettajista oli kuitenkin apua vaikeaa saada.

7.2 Käytänteet ja vastuu määriteltävä selkeämmin

Lastentarhanopettajat kokivat yhteistyön kelton kanssa toisinaan luonnottomana, koska kohtaamisia oli harvoin. Usein vähäisiäkin vierailuja leimasi kiire keltojen suuren työmäärän vuoksi. Samat haasteet on tuotu yhteistyössä aikaisemminkin esiin (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Keltojen työn koettiin sisältävän paljon toimistotyötä. Yhteydenottamista vaikeutti keltojen etäisyys lastentarhanopettajien arkityöstä, vaikka lastentarhanopettajat kokivatkin työnsä uuvuttavana ongelmien lisääntymisen seurauksena. Etäisyyden vuoksi myöskään keltojen tarjoama konsultaatio, ohjaus tai vinkit eivät aina kohdanneet ryhmän ja lastentarhanopettajan tarpeen kanssa. Näissä tilanteissa lastentarhanopettajat kyseenalaistivat keltojen tarjoaman tuen hyödyllisyyden ja ongelmia yritettiin ratkoa itse.

Keltojen näkemystä yhteistyöstä on kartoitettu ja myös heidän mukaansa yhteistyötä rasittaa osapuolten etäisyys. Keltot tuntevat olonsa yhteistyössä ulkopuolisiksi varhaiskasvatuksen arjessa ja kokevat saavansa yhteistyössä usein ulkopuolisen kuuntelijan roolin. (Tapio 2015.) Mikäli keltojen toimintatapoja muutettaisiin ja keltot työskentelisivät lähempänä varhaiskasvatuksen arkea, hyödyttäisi se molempia osapuolia. Tällöin he tuntisivat toisensa paremmin ja vuorovaikutuksen rakentaminen olisi helpompaa, jonka myötä myös yhteistyöstä saataisiin paras mahdollinen hyöty irti. Lastentarhanopettajien kynnys kysyä asioita madaltuisi ja tuki olisi lähellä tarvittaessa. Tuttuuden myötä keltot eivät enää tuntisi oloaan ulkopuolisiksi päiväkotien arjessa eivätkä lastentarhanopettajat kokisi keltoja vieraina.

Lastentarhanopettajien tyytymättömyys keltojen konsultointitapoihin ja menetelmiin on havaittu muissakin tutkimuksissa. Esimerkiksi Pihlajan, Rantanen ja Sonnen (2010) tutkimuksessa tuli ilmi, miten tukea kaivattiin nimenomaan normaaliin arkeen. Tämä vaatii keltojen toimintatapojen muuttamista, joita tämänkin tutkimuksen lastentarhanopettajat ilmaisivat kaipaavansa. Sään-

nöllisen läsnäolon ryhmissä nähtiin poistavan haasteet, joita tuen tarjoamisessa havaittiin. Oleellisina tekijöinä nähtiin keltojen halu nähdä lapsia ja ryhmien arkea. Kun keltot eivät vietä aikaa ryhmissä, he eivät tiedä, millaista tarvetta ryhmissä esiintyy. Toimintatapoja muuttamalla voitaisiin turvata keltojen saaman tiedon monipuolisuus ja luotettavuus. Kun toimintatavat vastaisivat paremmin tarvetta, saataisiin vähäiset resurssit tehokkaammin hyödynnetyksi.

Lastentarhanopettajat kokivat osan kelton toimintatavoista hyödyttöminä. Nyky-yhteiskunnassa kuitenkin vallitsee vahvasti vaatimus tehokkuudesta ja annetuilla resursseilla tulisi pyrkiä maksimoimaan tuotos. Tässä yhteydessä tuotoksena nähdään kelton palveluiden tuottaminen eikä siihen liity palveluiden korkean laadun tavoittelu. (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010.) Hyödyttömiä toimintatapoja käyttämällä vähäisiä resursseja tuhlaataan. Esiin on tuotu miten varhaiskasvatuksen tuloksia ja vaikuttavuutta on pohdittu liian vähän, eikä palveluiden laadusta oteta tarpeeksi vastuuta valtion tasolla (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Lapsen tuen toteuttaminen olisi helpompaa, kun tuki vastaisi tarvetta ja neuvot olisivat hyödynnettävissä. Jatkossa huomiota olisi kiinnitettävä keltojen tarjoamien palveluiden laatuun lastentarhanopettajien näkökulmasta. Lastentarhanopettajat pitivät ensisijaisena toimenpiteenä toimintatapojen muuttamista suuntaan, jossa keltot tulisivat säännöllisesti ryhmiin ja tuki saataisiin osaksi arkea. Tämä lastentarhanopettajien näkemys tulisi huomioida varhaiserityisopettajien koulutuksessa sekä kunnissa keltojen työnkuvaa ja toimintatapoja määriteltäessä.

Lastentarhanopettajat kaipasivat myös selkeyttä vastuun jakamisessa lapsen tukemisessa. Asiantuntijuuteen nähdään kuuluvaksi oman alueen erityistietojen ja -taitojen hallinta, joiden avulla voidaan hoitaa oman ammatin edellyttämät työtehtävät. (Pihlaja & Kontu 2006; Karila & Nummenmaa 2001, 24.) Varhaiskasvatuksessa erityispedagoginen tietämys ei kuulu lastentarhanopettajien erityisiin osaamisvaatimuksiin vaan se on kuulunut erityislastentarhanopettajille. Tietyistä erityispedagogista herkkyyttä lastentarhanopettajilta vaadi-

taan lapsen kehityksen tuntemuksen vuoksi. (STM 2007:7.) Valtosen (2000, 12) mukaan alan erityisosaamisen hallinta näkyy esimerkiksi ammattilaisen kyvyissä ajatella tai tehdä päätelmiä asioista. Lastentarhanopettajat toivat esiin, miten he eivät osaa ajatella oikealla tavalla eivätkä he näe kaikkea tai osaa tehdä päätelmiä siitä, mistä lapsen haasteet mahdollisesti johtuvat. Näin jotakin tämän hetken varhaiskasvatuksessa tarvittavaa osaamista puuttuu lastentarhanopettajilta.

Lastentarhanopettajat kokivat koulutuksensa tarjoamat erityispedagogiset valmiudet todella vähäisinä. Koulutuksen tarjoaman erityispedagogisen tiedon pintapuolisuus on havaittu aikaisemminkin (Heinämäki 2004; Viitala 1999). Siksi tarpeellista olisi lisätä erityispedagogisia opintoja lastentarhanopettajien koulutukseen. Tarve erityispedagogisen osaamisen vahvistamiselle on tuotu esiin myös varhaiskasvatuksen yliopistokoulutusta arvioitaessa (Karila ym. 2013).

Lapsen tuen toteuttamisessa kaikkea vastuuta lastentarhanopettajat eivät omille harteilleen halua. Lastentarhanopettajista heillä oli paljon vastuuta lapsen tuen toteutuksessa, vaikka oma tietämys ja koulutus ei vastaa tähän. Sama havainto on tullut esiin myös muissa tutkimuksissa (Heinämäki 2004; Pihlaja 2009; Viitala 1999). Tapio (2015) sai tutkimuksessaan samansuuntaisia tuloksia, kun keltot ilmaisivat toimivansa henkilökunnan taustatukena lapsiryhmien henkilökunnan tehdessä suurimman työn. Sen seurauksena onnistumiset nähtiin henkilökunnan ansiona. Sen sijaan tutkimuksen lastentarhanopettajat ilmaisivat, että onnistumisen kokemukset olivat mahdollisia kelton tuen vuoksi. Lastentarhanopettajat kaipasivat lisää yhteistyötä keltojen kanssa. Toiveena oli että enemmän tehtäisiin yhdessä, vaikka kelton toiminta painottui konsultaatioon.

Vastuun selkeämmän määrittelyn näkökulmasta ongelmana on pätevien ammattilaisten puute. Pätevien ammattilaisten puutteen esiin on tuonut Opetusalan Ammattijärjestö OAJ (OAJ 2009; OAJ 12/2012). Kun päteviä ammattilaisia ei virkoihin ole, joudutaan niihin palkata epäpäteviä henkilöitä. Silloin kelton virassa työskentelevällä ei välttämättä ole viran hoitamisen edellyttämää

osaamista. Voidaan kysyä, saavatko lastentarhanopettajat tukea työhönsä, joka heitä hyödyttää ja jota he kaipaavat? On syytä myös pohtia, mikä merkitys tällä on varhaiskasvatuksen laadun kannalta, kun Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 11) nostavat olennaiseksi tekijäksi henkilökunnan vahvan ammattillisen tietoisuuden ja osaamisen. On mietittävä kuinka virkoihin saataisiin tulevaisuudessa oikean koulutuksen omaavia ammattilaisia. Lastentarhanopettajat ilmaisivat toivovansa lisää keltoja kuntaan tai keltojen muuttamista eltoiksi, jotta ryhmissä saataisiin sitä tukea mitä niissä tarvitaan. Voitaisiinko peruskouluissa erityisopetusta toteuttaa samalla tavalla kuin sitä varhaiskasvatuksessa tällä hetkellä toteutetaan? Voitaisiinko lasten oppimisen haasteisiin kouluissa vastata näillä resursseilla ja nykyisillä käytänteillä?

On syytä nostaa keskusteluun keltojen toimintatapojen muuttaminen sekä yhteistyön vastuualueiden tarkempi määrittely yhteistyön sujuvuuden ja tehokkuuden kannalta. Aiheellista on kysyä, saavatko lastentarhanopettajat apua ja tukea niissä tilanteissa, joissa he tarvitsevat? Voidaanko tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin vastata nykyisillä käytänteillä parhaalla mahdollisella tavalla? Voidaanko nykyisillä toimintatavoilla taata laadukas varhaiskasvatus kaikille lapsille?

7.3 Selkeyttä yhteistyöhön

Lastentarhanopettajien keskuudessa hämmennystä aiheutti kelton nimike sekä nimikkeen muuttumisen vaikutus kelton toimintatapoihin. Aikaisemmin kelto oli toiminut nimikkeellä kiertävä ja nykyään konsultoiva. Lastentarhanopettajista kelto oli käytettävissä konsultaatioon, vaikka tarvetta muunkinlaiselle tuelle esiintyi. Rajaako käytetty nimike liiaksi kelton toimintatapoja ja työnkuvaa? Voidaanko pelkällä konsultaatiolla vastata ryhmissä esiintyviin ongelmiin?

Uudempana nimikkeenä on otettu käyttöön varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jonka yhtenä työnkuvan osa-alueena on konsultaatio. Tätä nimikettä

pidetään ammattia ja toimintaympäristöä paremmin kuvaavana (Lastentarhanopettajaliitto 2007). Tällä hetkellä myös yliopisto koulutuksesta valmistuu varhaiskasvatuksen erityisopettajia (veo). Nimikkeen muuttaminen kaikkialla Suomessa yhtenäiseksi olisi suotavaa. Tällä hetkellä kunnat itse määrittelevät mitä nimikettä kunnassa käytetään ja siksi nimikkeet ovat varsin kirjavia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan nimikkeeseen ei sisälly ennako-oletusta toimintatavoista kuten konsultoivan erityislastentarhanopettajan nimikkeeseen. Varhaiskasvatustlain toisessa vaiheessa voitaisiin ottaa kantaa tähän.

Lastentarhanopettajia hämmensi yksikköjen eriarvoisuus tuen saamisen suhteen. Eriarvoisuus kuntien välillä on ongelmallista esimerkiksi erityislastentarhanopettajan palveluiden saatavuudessa (STM 2007:7). Jokaisella lapsella ja jokaisella ammattilaisella tulisi olla samanlaiset mahdollisuudet kelton tukeen. Kuitenkin keltojen koettiin tekevän työtänsä eri tavoin, joten erot tuen saamisessa olivat suuria. Myös Pihlaja, Rantanen ja Sonne (2010) ovat tuoneet esiin, miten keltokohtaiset erot ovat suuria ja jokainen painottaa työssään eri asioita. Lastentarhanopettajat toivoivat, että keltojen toimintatapoihin löydettäisiin yhteinen linja työnkuvaa tarkentamalla. Myös keltojen välinen yhteistyö tuotiin esiin voimavarana, joka lisäisi mahdollisuuksia ja tasoittaisi lastentarhanopettajien eriarvoisuutta tuen saamisen suhteen. Keltojen välinen yhteistyö on havaittu merkitykselliseksi myös keltoille itselleen. Kollegoiden tiedollinen ja henkinen tuki on koettu positiivisena voimavarana työssä. (Tapio 2015.) Lastentarhanopettajat jäivät kaipaamaan selkeyttä keltojen työnkuvaan, nimikkeeseen ja toimintatapoihin.

Tutkimuksessa tuli esiin varhaisen puuttumisen periaatteen vaarantuminen. Varhaiskasvatuksessa pyrkimyksenä on noudattaa varhaisen puuttumisen periaatetta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35–36), mikä tuli esiin myös lastentarhanopettajien puheissa. Kaikkiin ongelmiin ei kuitenkaan ehditty heti puuttua ja ongelmia jouduttiin priorisoimaan rajallisten yhteistyömahdollisuuksien vuoksi. Keltojen suuri työmäärä ja kiire olivat lastentarhan-

opettajien tiedossa. Sama havainto on tuotu esiin aikaisemminkin (Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010). Tämän nähtiin kasvattavan yhteydenottamisen kynnystä. Voidaan kysyä, mikä vaikutus yhteydenoton kynnyksen kasvamisella on ongelmille? Onko tarpeen suunnata lisää resursseja erityisvarhaiskasvatukseen, jotta apua uskalletaan hakea ajoissa?

Lastentarhanopettajista tuen kynnystä tulisi madaltaa, jotta tuen saaminen olisi helpompaa. Matalan kynnyksen periaate tulisi juurruttaa vielä vahvemmin lastentarhanopettajien ja keltojen yhteistyöhön. Merkittävää lastentarhanopettajille oli, että kelton apu oli lähellä tarvittaessa. Ongelmatilanteessa keltoon sai yhteyden puhelimitse tai sähköpostitse, joka oman tietämyksensä ansiosta auttoi. Mutta mikäli apu olisi vielä vahvemmin läsnä ryhmien arjessa, saataisiin apua jo pieniin ongelmiin eivätkä ne kasvaisi suuriksi katastrofeiksi. Siksi varhaisen puuttumisen näkökulmasta tuen tuominen lähemmäs ryhmien arkea koettiin merkityksellisenä.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökulmat

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan usein Lincolnin ja Guban (1985) luotettavuuskriteerien pohjalta. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta tarkastellaan Tynjälän (1991) suomentamien käsitteiden kautta, jotka perustuvat Lincolnin ja Guban teoksen *Naturalistic Inquiry* (1985) luokitukseen. Käsitteet, joiden kautta tutkimuksen luotettavuutta seuraavaksi tarkastellaan ovat: vastaavuus (credibility), siirrettävyys (transferbality), tutkimustilanteen arviointi (dependability) ja vahvistettavuus (confirmability) (Tynjälä 1991).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa vastaavuus kertoo siitä, kuinka hyvin tutkijan tekemät tulkinnat vastaavat tutkittavien kokemuksia todellisuudesta (Tynjälä 1991). Laadullisen tutkimuksen piirissä on aina otettava huomioon tutkijan vaikutus. Tutkijan oma tausta vaikuttaa tutkimukseen, sillä tutkija toimii tutkimusasetelman luojana ja tulkitsejana (Tuomi & Sarajärvi

2009, 135–136). Siksi tutkijan taustaa ja ennakko-oletuksia on pyritty kuvaamaan luvussa 5. On myönnettävä, että tutkijan persoona on mukana laadullisen tutkimuksen toteuttamisessa, vaikka pyrkimyksenä on säilyttää neutraali ote tutkimuksen löydöksiä kohtaan. Tässä tutkimuksessa on pyritty puolueettomuuteen kuuntelemalla aidosti, mitä haastateltavilla on kerrottavaa tutkimuskohteesta. Tutkija on pyrkinyt siihen, ettei antaisi omien kokemusten tai ajatusten työhistoriasta tai koulutuksesta riippumatta vaikuttaa tulkintoihin, mutta niiden vaikutuksen mahdollisuus on myönnettävä. Myös tutkimusprosessin julkisuus lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Toiset opiskelijakollegat ovat lukee neet, arvioineet ja antaneet palautetta läpi tutkimusprosessin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 142.) Tutkimusprosessin toteuttamiseen on käytetty pidempi ajanjakso, sillä se on toteutettu kevään 2015 ja kesän 2016 välisenä aikana.

Tulosten siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten tutkija arvioi saatujen tulosten siirrettävyyttä toiseen kontekstiin (Tynjälä 1991). Tämän tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää myös muissa kunnissa, kun huomioidaan muutamat rajoitteet. Eri kunnissa varhaiserityiskasvatusta toteutetaan eri tavoin, kuten jo aikaisemmin on todettu. Myös kuntien suuntaamat resurssit vaikuttavat mahdollisuuksiin toteuttaa varhaiserityiskasvatusta. Myös kunnan koko on huomioitava. Tutkimus tarjosi näkemyksiä, joita jokainen kunta tai ainakin jokainen yksittäinen työntekijä voi omalla kohdallaan pohtia, mikäli koko kunnan tasolla muutosten toteuttaminen olisi mahdotonta. Huomioon on otettava myös se, että yhteistyön onnistumiseen vaikuttaa aina osallistuvien henkilökohtaiset ominaisuudet.

Tutkimustilannetta arvioitaessa tutkijan tulee tarkastella tutkimukseen liittyviä ulkoisia tekijöitä sekä tutkimukseen ja itse tutkimusilmiöön liittyviä seikkoja (Tynjälä 1991). Tutkimustilannetta arvioitaessa on syytä huomioida, että tutkijalla ei ollut paljoa kokemusta haastattelujen toteuttamisesta. Haastattelun menetelmänä on kuitenkin perehdytty ennen haastattelujen aloittamista kirjallisuuden avulla. Myös teemahaastattelurunkoa muokattiin esihaastattelun

pohjalta, jotta sillä saataisiin varmasti tutkimuskysymysten kannalta tarpeellista tietoa. Haastattelu tapahtuu suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tietyssä tilanteessa, joten haastatteluun vaikuttaa aina myös osallistujien mielentila ja viireystila (Hirsjärvi & Hurme 2010, 19–20). Tutkimuksen kohteena olivat lastentarhanopettajien henkilökohtaiset kokemukset, joten on muistettava, että jokainen yksilö kokee asioita eri tavoin. Siksi kokemukset samasta asiasta saattavat olla vaihtelevia. Tämä on syytä huomioida tutkimustilannetta arvioitaessa.

Vahvistettavuutta arvioitaessa tutkija ottaa kantaa siihen, miten tutkimuksessa on onnistuttu vakuuttamaan lukija tehtyjen valintojen tarkoituksenmukaisuudesta. Tutkijatriangulaatiota hyödyntämällä olisi tämän tutkimuksen luotettavuutta voitu parantaa. Kuten luvussa 7 on jo aikaisemmin tuotu esiin, saatiin tässä tutkimuksessa samansuuntaisia tuloksia aikaisempien tutkimusten kanssa. Tutkimuksen luotettavuutta on lisätty sillä, että tutkimuksen eteneminen, haastateltavien valinta, aineiston keruu ja analysointi on pyritty kuvamaan mahdollisimman tarkasti luvussa 5. Tutkimuksessa tehdyt ratkaisut on myös pyritty perustelemaan tarkoituksen mukaisesti. Tutkimusraporttiin on myös poimittu kattavasti kaikista haastatteluista aineistolainauksia perustelemaan tulkintoja sekä lisäämään tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimukseen osallistui seitsemän lastentarhanopettajaa. Tutkimuksen aineisto olisi voinut olla isompi, mutta koska tutkimuksen tarkoituksena oli kertoittaa sosiaalisen tuen laadullisia piirteitä, ei aineiston kokoa voida pitää ratkaisevana tekijänä. Sen sijaan jos haluttaisiin yleistettävissä olevaa tietoa tuen muotojen yleisyydestä, voisi määrällinen tutkimus olla tarpeen esimerkiksi kyselylomakkeen muodossa. Tällä aineistolla saatiin joka tapauksessa esiin se mikä lastentarhanopettajien ja keltojen yhteistyössä tällä hetkellä toimii ja kuinka tätä yhteistyötä voitaisiin jatkossa kehittää. Myös sosiaalisen tuen merkityksestä lastentarhanopettajien työlle saatiin kattava kuvaus.

Tutkimuksen eettisyydestä on huolehdittu hyviä tieteellisiä käytänteitä noudattamalla. Tutkimuksessa on pyritty huolellisuuteen, tarkkuuteen ja avoi-

muuteen tutkimuksen toteuttamisessa ja raportoinnissa. Aikaisempaa tutkimustietoa hankkiessa ja hyödyntäessä on alkuperäisiin tutkimuksiin viitattu asianmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 24.) Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja osallistuvilla lastentarhanopettajilla oli oikeus perua osallistumisensa missä vaiheessa tahansa. Lastentarhanopettajat saivat tarpeeksi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, kulusta ja aineiston käyttämisestä ennen haastattelujen toteuttamista osallistumispäätöksensä tueksi (Liite 1).

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy tutkijan ja tutkittavien luottamuksellinen suhde sekä tutkijan vastuu tutkittavien anonymiteetin säilyttämisestä (Eskola & Suoranta 1998, 56). Luottamuksen rakentaminen alkoi avoimella tiedottamisella tutkimuksesta tutkimuskunnassa. Haastattelijan vastuulla on luottamuksellisen ilmapiirin luominen haastattelutilanteessa. Tässä tutkimuksessa luottamuksellisen suhteen luominen oli erityisen tärkeää, sillä haastateltavat lastentarhanopettajat joutuivat ottamaan kantaa toisen ammattiryhmän eli keltojen työskentelyyn omien kokemustensa ja työhistoriansa pohjalta. Siksi oli erityisen tärkeää huolehtia tutkimuksen luottamuksellisuudesta ja osallistujien anonymiteetin säilymisestä läpi tutkimusprosessin. Osallistuneiden lastentarhanopettajien henkilötiedot, työpaikat ja tutkimuskunta on pidetty salassa. Tutkimusraportin aineistolainauksissa lastentarhanopettajista on käytetty haastattelulyhenteitä (H1, H2 jne.), joiden järjestys on arvottu. Aineistolainauksista on poistettu haastatteluissa esille tulleet nimet ja pieniä muutoksia kieliasuun liittyen on tehty osallistuneiden lastentarhanopettajien anonymiteetin säilymistä varmistamiseksi.

7.5 Jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa keskityttiin tuen laadullisiin tekijöihin eli tuen sisältöön ja tuen merkitykseen. Lastentarhanopettajien näkemystä tuen riittävydestä on jo kartoitettu jonkin verran (mm. Pihlaja 2009; Pihlaja, Rantanen & Sonne 2010),

mutta hyödyllistä olisi tarkemmin kartoittaa sitä, millaisena lastentarhanopettajat kokevat tuen eri muotojen riittävyyden. Tämän tutkimuksen perusteella välineellistä ja arviointiin liittyvää tukea arjessa kaivattaisiin lisää. Myös tuen eri muotojen merkitystä lastentarhanopettajien työlle olisi hyödyllistä tarkastella lähemmin. Näitä tietoja voisi hyödyntää keltojen toimintatapojen kehittämisessä, jolloin keltojen tarjoama tuki saataisiin vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla lastentarhanopettajien tarpeisiin.

Tämän tutkimuksen perusteella tarpeellista olisi myös kartoittaa varhaiskasvatuksen laatua ja laadun tekijöitä henkilökunnan näkökulmasta. Mielenkiintoista olisi kuulla, mitä ammattilaiset ajatteleva varhaiskasvatuksen laadusta. Miten varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttaa, että lastentarhanopettajat kokevat oman tietämyksensä tukea tarvitsevien lasten kanssa riittämättömänä? Myös keltojen näkemystä olisi tarpeen kuulla siitä, mitä he ajattelevat lastentarhanopettajien osaamisesta tukea tarvitsevien lasten kanssa, kuinka sitä voisi parantaa ja miten tämä vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun tällä hetkellä?

Lisäksi tarpeellista olisi tutkia lastentarhanopettajien käsityksiä keltojen työnkuvasta, sillä lastentarhanopettajien käsityksissä oli suuria eroja. Lastentarhanopettajille oli epäselvää, mitä kelton työhön ja toimintatapoihin kuuluu. Myös keltojen näkemystä omasta työstään ja työtehtävistään olisi tarpeen selvittää, kun toimintatavat ja käytänteet olivat niin kirjavia. Näin saataisiin selvyys siihen, mitä heidän työhönsä kuuluu ja mikä ei. Saatu tieto selkeyttäisi ammattilaisten yhteistyötä, kun molemmilla osapuolilla olisi selkeä kuva siitä, mitä yhteistyöltä voi odottaa.

LÄHTEET

- Albrecht, T. L. & Adelman, M. B. 1984. Social support and life stress. New directions for communication research. *Human Communication Research* 11 (1), 3–32
- Albrecht, T. L., Burleson, B. R. & Goldsmith, D. 1994. Supportive communication. Teoksessa M. L. Knapp & G. R. Miller (toim.) *Handbook of interpersonal communication*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage, 419–449
- Albrecht, T. L. & Goldsmith D. J. 2003. Social support, social networks and health. Teoksessa T.L. Thompson, A. M. Dorsey, K. I. Miller & R. Parrott (toim.) *Handbook of health communication*. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 263–284
- Alho-kivi, H. 2004. Perhepäivähoidon mahdollisuudet erityisvarhaiskasvatuksessa. Teoksessa Keskinen, S & Virjonen, H. (toim.) *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa*. Helsinki: Tammi, 223–232
- Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239. Muutos 1282/2015
- Burleson, B. & MacGeorge, E. 2002. Supportive communication. Teoksessa M. L. Knapp & J. A. Daly (toim.) *Handbook of interpersonal communication*. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage, 374–422
- Callaghan, P. & Morrissey, J. 1993. Social support and health: A review. *Journal of Advanced Nursing* 18 (2), 203–210
- Cohen, S. & Syme, S. L. 1985. Issues in the study and application of social support. Teoksessa S. Cohen & S. L. Syme (toim.), *Social support and health*. Orlando: Academic Press, 3–22
- Cobb, S. 1976. Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic medicine* 38, 300–314
- Demerouti, E., Bakker, A.B., Nachreiner, F. & Schaufeli, W.B. 2001. The job demands-resources model of burnout. *Journal of Applied Psychology* 86 (3), 499–512
- Dunkel-Schetter, C. & Skokan, L. A. 1990. Determinants of social support provision in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 7 (4), 437–450

- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino
- Eskola, J. & Vastamäki J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–44
- Färkkilä, N., Kahiluoto, T & Kivistö, M. 2006. Lastenpäivähoidon tilannekatsaus – Syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16. Helsinki
- Goldsmith, D. J., McDermott, V. M. & Alexander, S.C. 2000. Helpful, supportive and sensitive: Measuring the evaluation of enacted social support in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 17, 369–392
- Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa: erityispäivähoito - lapsen mahdollisuus. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Oppaita 58. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Yliopistopaino: Helsinki
- Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki
- Huhtanen, K. 2004a. Varhainen puuttuminen – ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Keskinen, S & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 188–210
- Huhtanen, K. 2004b. Varhainen puuttuminen – Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tammer-Paino Oy, Tampere
- Jormakka, P. 2011. Se on yhteistä työtä – Alueellisen erityislastentarhanopettajan työn muotoutuminen lähipäiväkodissa. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto
- Kahn, R. L. & Antonucci, T. C. 1980. Convoys over the life course: Attachment, roles and social support. Teoksessa Baltes, P. B & Brim, O. (toim.) *Life span development and behavior*, 253–286

- Karila, K., Harju-Luukkainen, H., Juntunen, A., Kainulainen, S., Kaulio-Kuikka, K., Mattila, V., Rantala, K., Ropponen, M., Rouhiainen-Valo, R., Sirén-Aura, M., Goman, J., Mustonen, K. & Smeds-Nylund, A-S. 2013. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa – Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2013. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Viitattu:19.4.2016.
http://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KKA_0713.pdf
- Karila, K. & Kupila, P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteettien muotoutuminen eri ammattilaissukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267, Loppuraportti. Tampereen yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Varhaiskasvatuksen yksikkö. Tampere. Viitattu: 22.2.2016
https://www.tsr.fi/c/document_library/get_file?folderId=13109&name=DLFE-4301.pdf
- Karila, K. & Nummenmaa, A-R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen – Kuvauskohteena päiväkotii. Helsinki: WSOY
- Korkalainen, P. 2009. Riittämättömyyden tunteesta osaamisen oivallukseen. Ammatillisen asiantuntijuuden kehittäminen varhaiserityiskasvatuksen toimintaympäristöissä. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 363. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Kumpusalo, E. 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Sosiaali- ja terveyshallituksen raportteja 8. Helsinki:VAPK-kustannus
- Lastentarhanopettajaliitto. 2007. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja –esite. Lastentarhanopettajaliitto LTOL/Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Viitattu: 12.3.2016. <http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Erityisopetus>
- Lastentarhanopettajaliitto. 2009. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntijuus. Lastentarhanopettajaliitto LTOL. Viitattu: 1.5.2016
<http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Erityisopetus>
- Leskinen, R. 1987. Työpaikan ihmissuhteet. Teoksessa R. Kalimo & K. Lindström (toim.)Työpsykologia. Terveys ja työelämän laatu. Helsinki: Työterveyslaitos, 115–126
- Lincoln, Y. & Guba, E. 1985. Naturalistic inquiry. SAGE Publications
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Gumme-rus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

- Mikkola, L. 2006. Tuen merkitykset potilaan ja hoitajan vuorovaikutuksessa. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2006
- Moberg, S & Vehmas, S. 2009. Erityiskasvatuksen perusteet ja käytännöt. Teoksessa Moberg, S., Hautamäki, J., Kivirauma, J., Lahtinen, U., Savolainen, H & Vehmas, S. (toim.) Erityispedagogiikan perusteet. WSOY Oppimateriaalit Oy, 47–73
- Nutbeam, D. 1998. Health promotion glossary. Health Promotion International 13(4). Oxford University Press
- OAJ. Opetusalan Ammattijärjestö, 2012. Selvitys lastentarhanopettajien ja erityislastentarhanopettajien kelpoisuustilanteesta, saatavuudesta ja riittävydestä keväällä 2012 (10)
- Onnismaa, E-L. 2005. Lastentarhanopettaja - varhaiskasvatuksen asiantuntija ja ammattilainen päiväkodin lapsiryhmissä. Lastentarhanopettajaliitto
- Pensola, T. & Järvikoski, A. 2006. Sosiaalinen tuki ja osallistuminen. Teoksessa Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J & Koskinen, S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet – Terveys 2000-tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Hakapaino Oy, 190–196
- Pihlaja, P. 2009. Erityisen tuen käytännöt varhaiskasvatuksessa – näkökulmana inklusio. Kasvatus 49 (2), 42–53.
- Pihlaja, P. & Kontu, E. 2006. Arjen moninaisuutta – Erityisryhmät päiväkodissa. Stakesin raportteja 14. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Helsinki. Viitattu: 12.1.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75350/R14-2006-VERKKO.pdf?sequence=1>
- Pihlaja, P., Rantanen, M-L. & Sonne, V. 2010. Varhaiserityiskasvatuksen haasteita ja vahvuuksia. Vastauksia monitahoarvioinnilla Varsinais-Suomessa. Turku: Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 4.4.2015
<https://whm14.louhi.net/~vasso/images/vasso/etusivu/Vekki.pdf>
- Rantala, A. & Uotinen, S. 2012-2016. Varhaisvuosien erityiskasvatus – Erityislastentarhanopettajan työ ja vanhempien osallisuus. Tutkimushanke 2012–16 julkaisematon
- Rantala, A., Uotinen, S. & McWilliam, R. A. 2009. Providing Early Intervention Within Natural Environments: A Cross-cultural Comparison. *Infants & Young Children* 22(2), 119–131

- Shumaker, S. A. & Brownell A. 1984. Toward a theory of social support: closing conceptual gaps. *Journal of social issues* 40 (4), 11–36
- Silver, R. C. & Wortman, C. B. 1980. Coping with undesirable life events. Teoksessa J. Garber. & M. Seligman (toim.), *Human helplessness: Theory and applications*. New York: Academic Press, 279–340
- STM. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriö, 2002:9. Helsinki. Viitattu: 28.4.2016
<https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>
- STM. 2007:7. Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen – Nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:7. Helsinki. Viitattu 13.4.2016.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113630/Selv200707.pdf?sequence=1>
- STM. 2007:72. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. Helsinki. Viitattu: 6.5.2015
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113634/Selv200772.pdf?sequence=1>
- Tapio, T. 2015. Yhdessä mietitään asioita. Sillä on ihan älyttömän iso merkitys. Kiertävän erityislastentarhanopettajan työn olosuhteet sekä työuupumuksen ja työn imun ilmeneminen. Tampereen Yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö, Pro gradu -tutkielma
- THL.2014. Lasten päivähoito 2013 – Kuntakyselyn osaraportti. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu: 13.9.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116231/Tr16_14.pdf?sequence=4
- Tilastokeskus 29.9.2004. Iisakka, L. Sosiaalinen pääoma suomalaisissa haastattelu- ja kyselyaineistoissa vuoden 1990 jälkeen. Tilastokeskus. Helsinki. Viitattu: 3.3.2016
http://www.stat.fi/org/tut/dthemes/papers/sospaaoma_sospaa.html#miksi%20t%C3%A4m%C3%A4%20kartoitus
- Tolsdorf, C. C. 1976. Social networks, support, and coping: Exploratory study. *Family Process* 15(4), 407–414

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. *Kasvatus* 22 (5-6), 387–398.
- Uchino, B. N. 2006. Social Support and Health: A Review of Physiological Processes Potentially Underlying Links to Disease Outcomes. *Journal of Behavioral Medicine* 29 (4), 377–387
- Vahtera, J. 1993. Työn hallinta, sosiaalinen tuki ja terveys. Työ ja ihminen. Työympäristötutkimuksen aikakauskirja 1. Työterveyslaitos. Helsinki
- Vahtera, J. & Pentti, J. 1995. Voimavarat, terveys ja työelämän murros. Työ ja ihminen. Tutkimusraportti 7. Työterveyslaitos. Helsinki
- Valtiovarainministeriö. 2014. Peruspalvelujen tila – raportti 2014 Kunnallistalouden ja –hallinnon neuvottelukunta. Valtiovarainministeriön julkaisuja 9, osa II. Viitattu:1.11.2015.
http://vm.fi/documents/10623/307653/Peruspalvelujen_tila-raportti_9_2014_II_osa.pdf/4d39ad7b-2372-4ce6-a57d-da436508792e
- Valtonen, M. 2000. Radiografian asiantuntijuus – Röntgenhoitajan työ ja siinä tarvittava osaaminen. Oulun Yliopisto. Väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis E 41
- Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36, Muutos 8.5.2015/580
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, Stakes Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56.
- Viitala, R. 1999. Integraatio ja sen toimivuus lastentarhanopettajien arvioimana. Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikan laitos. Lisensiaatintyö.
- Viitala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus : Erityisestä moninaisuuteen. Tampere University Press
- Wills, T. 1985. Supportive Functions of Interpersonal Relationships. Teoksessa: S. Cohen ja S. L. Syme (toim.) *Social Support and Health*. Orlando, Florida: Academic Press, 61-82.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje lastentarhanopettajille

Hyvä lastentarhanopettaja!

14.09.2015

Inklusioperiaatteen vahvistuminen varhaiskasvatuksessa on tuonut lastentarhanopettajat uuteen tilanteeseen. Lähes jokaisessa ryhmässä on eri tavoin tukea tarvitsevia lapsia. Kuitenkaan muuttuneeseen tilanteeseen ei ole reagoitu sopivalla tavalla. Lastentarhanopettajat ovat esimerkiksi ilmaisseet, että riittävät erityispedagogiset opinnot koulutuksesta uupuvat. Myös resurssikeskustelu on ollut viime aikoina vahvasti läsnä päiväkodin arjen työssä; suuret heterogeeniset lapsiryhmät, tilojen sopimattomuus ja niukat henkilöstöresurssit vaikuttavat työn tekemiseen ja työssä jaksamiseen. Tukea erityispedagogisesta näkökulmasta lastentarhanopettajien työhön tarjoavat usealla paikkakunnalla konsultoivat erityislastentarhanopettajat. Tätä tukea ei ole saatavilla joka puolella Suomea riittävästi. Tärkeää olisikin saada lastentarhanopettajien ääni kuuluville ja selvittää, minkälaisia kokemuksia heillä on tästä yhteistyöstä sekä erityislastentarhanopettajilta saatavasta tuesta.

Opiskelen Jyväskylän yliopistossa erityispedagogiikka ja suuntaudun varhaiserytisyopetukseen. Olen aloittamassa pro gradu- tutkielmaani, jonka tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia lastentarhanopettajilla on konsultoivilta erityislastentarhanopettajilta saatavasta tuesta. Tutkielmani on osa laajempaa ”Varhaisvuosien erityiskasvatus – erityislastentarhanopettajan työ ja vanhempien osallisuus” –tutkimushanketta, jonka toteuttajana on Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos ja avoin yliopisto. Hankkeen tavoitteena on selvittää varhaiskasvatuksen erityisopettajan työnkuvia, lapsen tuen toteuttamistapoja sekä perheiden osallisuuden ilmenemistä. Tutkimukseni ohjaajana toimii lehtori, KT Anja Rantala (sähköposti: anja.rantala@jyu.fi).

Tarkoituksena on haastatella lastentarhanopettajia päiväkodin tiloissa lokakuusta alkaen. Haastattelen jokaista haastateltavaa kerran ja yhteen haastatteluun aikaa menee noin tunti (1h). Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan tekstimuotoon, jonka jälkeen äänitteet hävitetään asianmukaisella tavalla.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistujilla on oikeus kieltäytyä osallistumasta missä vaiheessa tahansa. Tutkimuksen onnistumisen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että lupautuessa osallistumaan haastattelut myös pystyttäisiin toteuttamaan. Valmiista tutkimusraportista ei voi tunnistaa lastentarhanopettajan henkilöllisyyttä, päiväkotia tai tutkimuskuntaa. Virallinen tutkimuslupa kaupungilta on anottu.

Toivoisin, että olisit valmis antamaan kallista aikaasi tutkimukseen osallistumiseen. Jokainen kokemus on merkityksellinen ja kuulemisen arvoinen!

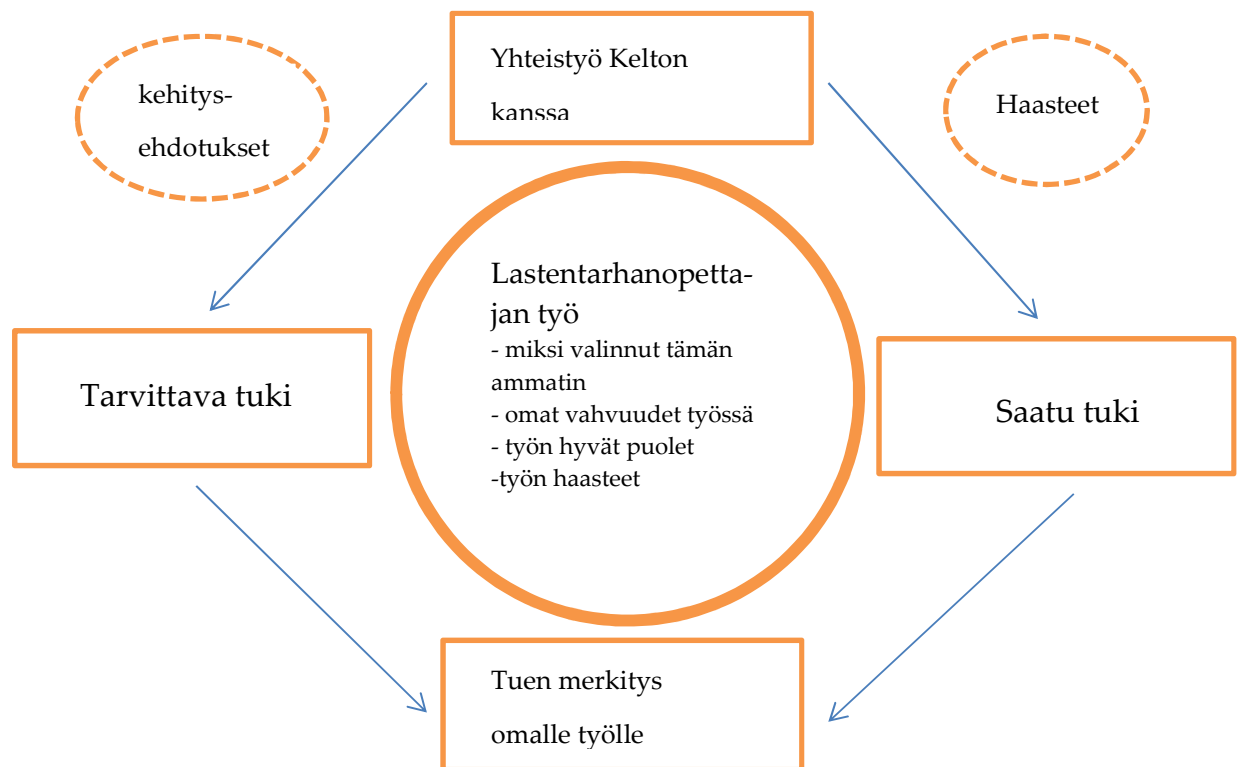
Annan mielelläni myös lisätietoja joko puhelimitse tai sähköpostitse.

Jenna Sillanpää

Kasvatustieteen kandidaatti, Ito, elto

jenna.m.sillanpaa@student.jyu.fi

Liite 2. Teemahaastattelun runko

Haastatteluteemat

Liite 3. Esimerkki aineistolähtöisen analyysin toteuttamisesta (tutkimuskysymys 3)

	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
lisää osaamista	ammattillisuuden lisääntyminen			
motivaatio kasvaa				
ammattitaidon kohentuminen	vaikutus itsevarmuuden kokemiseen	lastentarhanopettajan kokemat henkilökohtaiset vaikutukset		
asenteen muuttuminen				
oikeanlaisissa toimintatavoissa ohjeistaminen	työssä jaksamisen parantuminen			
on hyväksyttyä kysellä				
liiallisen tiedon saaminen	vastuun väheneminen lastentarhanopettajalta			
kelto tekee parhaansa				
verkostoilta apua	onnistumisen kokemusten saaminen		saadun tuen merkitys lastentarhanopettajan työssä	
haasteiden määrä ja tuen tarve kulkevat rinnakkain				
ongelmat päättämisenä mielessä	työskentelyn helpottuminen	lastentarhanopettajan työn toteuttamista helpottavat tekijät		
kelto vastuussa tukea tarvitsevista lapsista				
yhdessä töitä lapsen eteen asioiden jakaminen	ryhmän toiminnan helpottaminen			
vastuunotto palaverista tilanteiden onnistunut hoitaminen				
aina löydetty ratkaisu	turvaa omaan työhön			
oikeanlainen asenne tuen vastaanottamisessa				
uuden näkökulman saaminen	työssä jaksaminen kuormittuu			
lastentarhanopettajan työtehtävän helpottaminen				
asioiden eteenpäin vieminen	epävarmuuden kokeminen	vaikutus lastentarhanopettajan henkilökohtaiseen kuormittumiseen		
apu asioissa joista itsellä ei kokemusta				
kelto sanelee mitä seuraavaksi	yhteydenoton kynnyksen kasvaminen			
yhteinen ajatusten vaihto				
arjen toiminnan mahdollistaminen	työskentelyn vaikeutuminen		puuttuneen tuen merkitys lastentarhanopettajan työssä	
aikaa myös muille lapsille tilanteessa kelto vain itseä ja omaa ryhmää varten				
rohkeus ottaa tukea tarvitsevia lapsia ryhmään lisääntyy	henkilökunnan näkemyksen ohittaminen	lastentarhanopettajan työn toteuttamista vaikeuttavat tekijät		
kelto saavutettavissa aina tarpeen vaatiessa				
vanhempien vakuuttaminen tarvittaessa	asioiden etenemättömyys			
kelton tunteminen				
uupuvan tiedon saaminen	tuen puuttumisen myötä ongelmatilanteiden kohtaaminen			
huonon omantunnon kokemukset				
henkilökohtainen joustaminen				
tilanteeseen mukautuminen ja sen hyväksyminen				
turhautuminen ja epätoivo kun ei toimita miten pitäisi				
pelko lapsen leimaamisesta tiettyjen tilanteiden varominen				
varpaillaan oleminen				
suuri vastuu tuen tarpeen havaaitsemisessa				
tuen pyytämisen lykkääminen vaatimattomuus tuen pyytämisessä				
vaativuus itseä kohtaan kasvaa kokemus ettei omaa osaamista arvosteta				
yritys ja erehdys opettaa				
asioita joutuu pohtia itse oma erityispedagoginen tietämys ei ole riittävää				
kyseenalaisten ohjeiden tarjoaminen tilanteeseen				
oman työn hoitamisessa ei pitäisi tarvita kelton pätevyyttä				
asioiden esittäminen varovasti lausunnossa vääristää kuvaa joka keltolle halutaan välittää				
kelto toimii oman mielensä mukaan ei tilanteen edellyttämällä tavalla				
kelto toimii lapsen kanssa eri tavalla kuin tavallisesti toimitaan				
diagnoosi asioiden etenemiseksi prosessin hitaus				
tilanteen jääminen kesken				
kelton perehtyminen tilanteeseen huonoa ei saatu tarvittavia tukitoimia				
asian vieminen ylemmälle taholle oikeanlaisena jotta tarvittavat tukitoimet saadaan				
huolen ohittaminen ja vähättely pelin menettäminen				
kelton palveluiden käyttäminen kielletty ylemmältä taholta				
asioiden priorisointi				
huomio diagnosoiduille toiseen ryhmään				